

Bandixa band Oparëxanda bañ Lilaya in

Akayëta and Bandixa band oparëxanda aņ ex akinëm and yëgw ko Luk aņ. Endey Yesu end yāna baxo gër akayëta añanar andexëm eņ fakët ko. Akayëta aņo këbo nangënënd ang yānak Amara and Yesu ak, yatir ofëna or Peņëtekot, gër angol and Yerusalem. Bëte mondake Amara aņ yodëk gër ebar ed Samari, xali gër owar ošëxe. Akayëta and oparëxanda aņo kë sëyalind mondake ko riyenind Kaxanu gë bela bër yëmëk gë Angoc Amënëk bën. Angoc Amënëk aņ këņo yëlënd ar yëmëk gë mën an, ekapina ed gër epemëra ed Atëfëtan el, gë ekemëna ed gër toro ind gër andiyen and Axwën Yesu Kërisët el. Er ex gër akayëta in:

End eñana ed Amara and Yesu gër Yerusalem eņ: 1.1–8.3.

End Amara and Yesu gër ebar ed Samari eņ: 8.4–9.31.

End Amara and Yesu gër benëng becëxe eņ: 9.32–15.35.

End Amara and Yesu xali gër Rom eņ: 15.36–28.31.

Lilaya in

¹ Tewofil, gër akayëta añanar andam sëfëtan këmi dek bebër yāna baxo ko rind Yesu bën, do ang babi sëyalirand bela ak, ² xali yatir baka ko

gër Kaxanu, yaŋ gër orën. Barikan d̄amana exo yexën afelëra felëra babi gë panga ind Angoc Amënëk in, oparëxanda od yata këbi ok. ³ And soro ko do šës ko aŋ, gër ogës odebën šanaya baxo bakëlëbëd bandanjëm. Eno wat abëngw šanaya baxo mondako ebi pënixën mène mëŋ dëŋ ex. Do në bakey ofëxw onax felëra babi bend owun or Kaxanu beŋ. ⁴ Ata na gër ed xeta bano, fel këbi këreni ŋaŵëta na angol and Yerusalem aŋ, barikan eni cëni er beya baxo Faba Kaxanu ayël këbi yël in. ⁵ Ax gi ex na nde Šaŋ Batis, gër men babi buyind bela bën? Barikan Kaxanu, gë bakey band kë yowënd baŋo abuyi këŋun buyi gë Angoc Amënëk aŋ.

End omakan ond gër orën eŋ

⁶ Gër ed xeta bano na, wëka këno: «Axwën, gërëgako nde këy xanin owun or gër ebar ed Isërayel ol?» ⁷ Yaka këbi: «Faba gabat kë sanand gë gapak orexëm ol bamëd baŋ do nand këŋo ħatan exo di er ŷandi këŋo in, ax gi ex na wën kë nang. ⁸ Barikan wën, panga kën šot na, and ko fedaw Angoc Amënëk gër ola orewën aŋ. Ata en gi otede odam ok gër Yerusalem, gër dëk ebar ed Yude el, gër ebar ed Samari, do xali gër ed sëlëk ngwën.» ⁹ And ħata ko eyeyan elo aŋ, ŷana ko ko šëgënd end orën eŋ xali šiliparax ko gër baŋar. ¹⁰ Bën ga xeŋan këbi end orën eŋ, wat kënëbi bërëxadët bela bëxi gë banjëm bapešax ga xwëša këni ler gër ndebën. Ata re ko abat: ¹¹ «Wën Bëgalile bëjo, inewša xeŋa kën laŋ ako orën ol? Yesu ir wat këno ga këŋo wëla

Kaxanu end orën eņ, ang wat këno ga ko sêg ak ko bakaw.»

End abëteli ar Yuda eņ

¹² Ga xucak eņo, oparëxanda ok xani këni na gër etënd ed gë ßañarëka, këni bakand gër Yerusalem. Në apakan amat fo bax gër ed hi bani, ani ıaŵëta bana angol aņ. ¹³ Ga lil këni gër angol, ßarër këni gër aciŵ and yaņ, gër ed wër babi epedër. Er ebani: Piyer, gë Şaņ, gë Şak, gë Andëre; gë Filip, gë Toma, gë Barëtelemi, gë Maco, gë Şak, asëñiŵ ar Alëfe, gë Simoņ, aŵer an, do gë Yud, asëñiŵ ar Şak. ¹⁴ Bën ðek xet babi eni kemëna cale in gë bëmaÿe bëtoxari bëņ, gë Mari, nëm ir Yesu, do gë bobinëm ßor Yesu. ¹⁵ Ang bani ßarërend ßakey ßaņo ak, er hi bani në bela keme gë alapem. Ata Piyer ga xani ko mërëxand ir bëmaÿe, re ko: ¹⁶ «Bëmaÿe, ax gi ex na nde aňata bax ex ıata Oñëgw Omënëk od rek mëne gë Angoc Amënëk aņ reya baxo Dafid, emun eņ, mëne Yuda ebax ebi ðëngweli ßër këņo sëra Yesu bën. ¹⁷ Yuda, ar enga endëfi hi baxo do andiyen amat ßar bane. ¹⁸ Axana xana baxo kodı ir fanaxën ßaņo Yesu gër ecës in. Gë akanji and osëmbak aņo yëcaxën ko osënga or gër ed wëc ko acëloÿ-şëloÿ do wëlëfëtak ðek oxul orexëm ol.» ¹⁹ Ga wëlik endey eņo ðek Yerusalem in wacaxën këni osënga olo gë eyeyan ed Bëşëwif el: «Xakelëdama» mëne ngëņ osënga or gë oşat.

²⁰ Barikan aÿëgw yëgw këni gër akayëta and Calemoñëŵ:
«Cenëkëlex iciŵ indexëm in,

Ala kërex dëg na! Do:

Bëteliexo ašëxen andiyen andexëm aṅ✧!»

²¹ Awa ar kë bëteli andiyen andexëm an, tananëṅone gër bër lajëtara këbo nand bane yexërande gë Axwën Yesu na, ²² elod ga buyi këṅo Şaṅ Batis xali yatir şëg ko end orën eṅ. Gilexo bête sede ir watëk ang biyi ak ang xani ko Yesu gër ecës ak.

²³ Ata sana kënëbi bëxi: Yosef ir bano wăcënd Barësabas do nëngwët bano Yusëtos do gë Macas. ²⁴ Ata ga xeta kënëbi, şale këni mondako: «Axwën, wëj ar nangëk er ex gër owëkw or bela đek an, masinëlëbo ar yata këyo an gër bëmaÿe bëki bëṅo. ²⁵ Comalebo gër andiyen and lawën këyëbo mi din aṅo do gër ofarëxanda. Bëteliexo gër amëd and seb ko Yuda do ye ko gër ed sana ko.» ²⁶ Na ga ri këni bëñak, ind fit bani in wëd ko Macas. Ata oparëxanda ok, ang bayi bani epëxw gabat ak, başa këno Macas gër enga endebën.

2

End Angoc Amënëk eṅ

¹ Yatir Ofëna or Pejëtëkot, bësëfan bër Yesu bën barër këni đek në er ebat. ² Ata na bërëxadët, wëliwëk angëbër gër orën do kë rëmëgund ang ekoc etëm fo xali lilëk đëñ gër aciw, gër ed ÿëpara bani. ³ Şanaÿarak bebër ang okodux, şapërerak, do lapandëra këbi ala kala ang ebani ak. ⁴ Ÿëmëra këni bën đek gë Angoc Amënëk aṅ do këni yeyanënd oyeyan oşëxe ang babi ħëbëtënd Angoc ak. ⁵ Xarak,

✧ **1:20** 1.20 Calemoñëw 69.26

na gër Yerusalem yowëraw bani Bêšëwif bër šenene ga xaniraw bani gër đek benëng becëxe bend ex dila gër orën, lëgëra këni gër Yerusalem. ⁶ And wël këni angëbër aņo aņ, w̄ara këni bura-bura gër ed hi bani od Yesu. Ga ģat këni, wëlandëra këbi ga kënëbi wël ala kala eyeyan ed yeri ko el. ⁷ Ga šarandëra këbi na xali xurik, këni wëkarënd: «Oko ax gi ex na nde bën đek Bëgalile fo exëni? ⁸ Mondake cëņ kënëbe wël nde ala kala eyeyan ed yeri ko el? ⁹ Ax gi ex na nde biyi er hi këne: Bëparët, Bëmedi, Bëhelamit, bër lëgëk gër ebar ed Mesopotami, bër gër ed Yude, Bëkapados, Bëpoņ, bër gër ebar ed Asi? ¹⁰ Ax gi ex na nde ro fo exëni bête bër gër: Fëriši, Paņëfili, Misëra, bër gër ebar ed Libi gand Siren fëco? Ax gi ex na nde ro exëni bête: Bêšëwif, Bërom, ¹¹ Bêšëwif, bëšalek, Bëkëret do gë Bënare në ewëlen bene đe ala kala gër eyeyan ed yeri ko el ga këni sëfët becaraxik bend Kaxanu beņ.» ¹² Mbaņ wëlandëra babi ga kënëbi nëkon do bani wëkarënd: «Ine ex ngwa endey eņo?» ¹³ Barikan bërëmar, ga kënëbi lëš këni rend: «Wëni, bëjo bër wëdëk ngoy ex!»

End epemëra ed Piyer eņ

¹⁴ Ata Piyer gë bošandaw̄, epëxw gë abat bën, xani këni do xwëša këni. Re ko Piyer: «Wën Bëyude bën do gë wën đek bër yowërawëk gër Yerusalem ro bën, wëno këņun nangën er ex in. Awa baxëtine đe aye! ¹⁵ Ang kën yëland ak, bela bëjo ani med ex na đe ngoy, gëbër fo ga bayik

wa. ¹⁶ Barikan doru ĥatak er reya baxo gana-gana fo alawñenel Yowel in mène ¹⁷ Kaxanu rek: “Gër ßakey ßapelatar, aÿëmën këmëni ÿëmën gë Angoc andam aŋ ßosëñiŵ do gë ßobiŵ ßorewën

eni yeyanaxënënd ang ßëlaŵñenel fo, ocambenjar odewën ok eni watënd ßebër ÿapëk eni dind ßën, do ßëxarëk ßërewën ßën eni watënd ofakeli.

Ocambenjar ok do gë odënaŵ odewën ok kē ÿana ex watënd gë ofakeli ßendam ßeŋ.

ßëxarëk ßërewën ßën gë ofakeli kēni ÿana eni watënd ßëte.

¹⁸ Iyo gër ßëriyenin ßëram, ßësoŝan ßën, ßakey ßaŋo, këmëni ÿëmën gë Angoc andam aŋ, do ßën eni yeyandërand ang ßëlaŵñenel fo.

¹⁹ Becaraxik kēme ri yaŋ gër orën Do gëd gër ebar, ßananganēme, gë oŝat, gë xodux do gë okwëcën. ²⁰ Ata eñan eŋ ex dŋoß xali ex camëdŝan wur in,

Do facawñ in, ex bar ang oŝat fo, dŝamana ex ŋataxënëgu akey and Axwën Kaxanu aŋ

Akey akëbënaxik an, akey atēm an.

²¹ Ata ar kēŋo ŝalend yo Kaxanu gër owñac or Axwën, afex ko fex.”

²² «Wën Bëyisërayel, ßaxëtin end kēme reyand eŋ, end Yesu Ibënasaret eŋ. Kaxanu lawñëngu ßaŋo do paß gë mēŋ baxo rind ßananganēme, ßecarax do gë ßëreçaxik. Wën dēŋ anang nang kēn eŋo. ²³ Kaxanu, mēŋ ar kē nangënd ßey dŝek dŝamana ex gixën an, faÿ ko gër emëkw ex kuca end Yesu eŋ mondako.

Mëḡ sebën këḡun do wën lëxw këno gër otaxan od bëwëndëran bësëm xali law̃ këno mopika në osëx. ²⁴ Bari axani xani ko gër ecës, Kaxanu racët këḡo gayik amënd bana eḡo dëkaya panga ind ecës iḡ. ²⁵ Ax gi ex na nde Dafid bax rend:

“Laḡ bamo watënd Axwën Kaxanu an gër lëḡgw iram,

Gand liw̃ iram hi ko këdi këme yëdara.

²⁶ Mëḡ fuḡaraxën ke gër emëkw edam,

Do këme yeyandërand gë onëḡa fo.

Gër eman endam dëḡ aseyəta këme seyëta, gër eyar ed këme yarënd.

²⁷ Gayikwa gër wur ir bësësëk, ay tebëx na enjëw̃ endam eḡ,

Aye tebëx na wëno Awënëk arey an me bër.

²⁸ Wëḡ w̃asin ke opëña od ke wëla gër aniyān ok,

Wëḡ ke yël onëḡa osëm ol and ke b̃are aḡ.”

²⁹ «Wën bëmaḡe, aḡap ḡapëk mun pel kerët end Dafid, axarëk areb̃i eḡ. And šës ko aḡ,

wëxëta këno, do ḡeg irexëm in gër ndebi ro dëḡ bayik xali doro. ³⁰ Barikan ga hi baxo

alaw̃ënel nangaxën baxo mëne Kaxanu yašarëk: “Arandëwëra andexëm këḡo yata na exo bëteli

owun orexëm ol.” ³¹ End Afexën eḡ baxo reyand gana-gana fo mëne axani ko xani gër ecës,

Kaxanu axo teb na eman endexëm eḡ ex bër gër wur ir bësësëk. ³² Yesu ijo, Kaxanu axanin

xanin këḡo gër ecës do b̃iyi dëk ex otede od wat këḡo abëḡgw ok. ³³ Kaxanu b̃akali këḡo gër liw̃

irexëm yaḡ orën eḡo ketënaḡ gër owun orexëm, do yël këḡo Angoc Amënëk aḡ. Ata Yesu ga xana

këŋo Angoc Amënëk aŋ yëlëgu këbo and bëya baŋo Sëm ak, ang kën watënd do kën wëlënd ak.

³⁴ Ax gi ex na nde Dafid elod axo cëg ex na end orën eŋ? Barikan mënŋ bax rend:

“Axwën Kaxanu fel këŋo Axwën aram an,

Ñëpal gand liw̃ iram,

³⁵ Xali mëni dat bërangoŷëra andey bën eyëbi bëñaxën✧.”

³⁶ «Awa wën dek Bëyisërayel bën nanging aye mëne Yesu ijo, Kaxanu yata këŋo do yël këŋo or gapak or exo gixën Axwën do Afexën, xarak wën fika baŋo gër kërëwa.»

³⁷ Bër gër amëxwër bën ga wël këni eŋo, lëk këbi gër owëkw. Ata wëka kënëbi Piyer do gë oparëxanda ocandaw̃ ok: «Bëmaŷe, ine këmi ri biyi?» ³⁸ Yaka këbi Piyer: «Nëngwëtin ola orewën ol do enun buyi, gaf gë gaf, gër ow̃ac or Yesu Kërisët eŋun tebanaxën Kaxanu bamena bandewën baŋ ata këno šot Angoc Amënëk aŋ.

³⁹ End ayël këŋun yël Angoc Amënëk eŋ, Kaxanu abeya bëya baŋun wën bëte, gë obaš orewën ak, gë bela bër ex caw ak do gë dek bër këbi w̃acëraw Axwën Kaxanu ang këni yëmb yo.»

⁴⁰ Ata Piyer, bëndanjëm becëxe sënd babi ga ko reya end Yesu eŋ. Afel babi felënd gë obal osëm: «Tanayin en pex do en can gër enga end bësëmbak bër gë okey oko.» ⁴¹ Bër w̃a bax eyeyan ed Piyer bën buyi kënëbi. Er hi bani and yatijo aŋ fo në bela owëli otas.

End Amara añanar eŋ

⁴² Bën đek xemëna bax ebaxët ed osëyali or oparëxanda ol, gër ebaÿër ed gë angwëlëra, gër ecetër ed eyamb yamb, do gër cale. ⁴³ Bër fac bën mbaŋ bani fëbënd Amara andebën aŋ, ga banëbi watënd oparëxanda ok ga këni ri becarax do gë bërëcaxik bendanjëm. ⁴⁴ Dek bërëw̃ak end Axwën bën hi bax andamat do gër angwëlëra. ⁴⁵ Afan bani fanënd napul irebën in, gë bacota baŋ do bani ŝetërend kodî in đek ang hi bani ak, ala kala eno yël ang ex oñandi odexëm ak. ⁴⁶ Key yo key bani xemënanđ eni pedër gër Aciw̃ and Kaxanu. Mbaŋ bani wëlërend do bani yambërand gë onënga fo, do gë emëkw eyemax. ⁴⁷ Ašale bano šalend Kaxanu do Bëyisërayel bën đek babi nënganënd endebën eŋ. Ata Axwën an, key yo key babi bašëgund bela bër babi fexënënd bën, gër Amara andebën.

3

End epakën ed aseÿik eŋ

¹ Akey amat, Piyer gë Ŝaŋ këni yend cale gër Aciw̃ and Kaxanu, apenëka aŋ, eñan eŋ poxoš gaf in. ² Gër Aciw̃ and Kaxanu bano wëlawënd key yo key ar rëw̃ këno aseÿik eno kwët gër ebët ed bani w̃acënd Ebët Ejekax, ebi kararaxënënd bër kë lilënd bën. ³ Aseÿik an ga wat këbi Piyer gë Ŝaŋ ga këni lil gër Aciw̃ and Kaxanu, xara këbi eno yël kodî. ⁴ Ata Piyer do gë Ŝaŋ ga xwëša këni, faš këno laŋ. Aŋo re ko Piyer: «Wëj, nëkonëlëbo tan aye.» ⁵ Ga këbi nëkon, ko yëland ÿeÿ këno yël na. ⁶ Ata re ko Piyer: «Wëno kodî

axe gi ex na, kaŋe axe gi ex na, bari er šot këme in ayël ayël këmi yël, gër oŵac or Yesu Kërisët Ibënasaret, kanil ey yexëra!» ⁷ Piyer sëra këŋo dëp gër ataxan and liw̃, xanin këŋo. Ataŋ ocom od osapar orexëm ok bëngwëk. ⁸ Aseŷik an xani ko kwengweremët do ko yexërand. Piyer gë Šaŋ lilëx këni gë mëŋ ak lëf gër Aciw̃ and Kaxanu. Ga ko yët šenene, ko radërand do këŋo šëkwand Kaxanu.

⁹ Bulunda in dëk wat baŋo ga ko yexëra do ga këŋo šëkwa Kaxanu. ¹⁰ Bër baŋo xwitand bën këni rend: «Ajo bax ŷëpand gër Ebët Ejekax ed Aciw̃ and Kaxanu exo karara.» Ata na ga šarandëra këbi xali xurik, sëkwan këni eni nang ba ine hi këŋo ala ajo. ¹¹ Ababi hawëta na Piyer gë Šaŋ do bër ošaran bën dëk këni hërërarawënd do këni liland gër lilaya ir w̃acan bano Salomon, gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu.

¹² Ga wat këbi Piyer ang barëregu këni ak, re ko: «Wën Bëyisërayel, inew̃a këŋun šaranënd eŋo? Bëte inew̃a kënëbo fabaxënënd biyi? Yëla kën gë panga indebi, ba në end oŵënëk orebi nde ko yexëraxënënd ala ajo? ¹³ Nangin mëne Kaxanu, mëŋ ar yata këbi bëxarëk bërebi Abëraxam, gë Isak do gë Yakob an, ašëkw šëkw këŋo Yesu ariyenin arexëm ar laŵënëgu këŋo an. Barikan wën yaxëta këno do lëxw këno eŋo dāw̃ Pilat, xarak mëŋ asebët ŷapan baŋo eŋo tebët. ¹⁴ Wën yaxëta baŋo aŵënëk an, ar šenene an do xara bano Pilat eŋo tebët alaŵ̃ ar bela. ¹⁵ Wën laŵ̃ baŋo ar xwënëk aniyan an, barikan Kaxanu xanin këŋo gër ecës do biyi ex

otede od watëk eno ok. ¹⁶ Ga xwëta këmo Yesu mëñ fakënaxën këño ala ajo xali wăcëwăcaxën ko mondako. Iyo ga xwëta këño Yesu fakaxën ko aye ar nang këno do këno watënd ajo.

¹⁷ «Gërëgako bëmaÿe anang nang këme mëne wën gë bëlëngw bërewën bën an nang bana, mëñ rixën kën eno. ¹⁸ Gë etëÿ ed bëlawënel el reya baxo Kaxanu mëne mbañ hi bax exo toro Afexën an. Ata gë er ri kën in ñata ko Kaxanu er fëna baxo in. ¹⁹ Nëngwëtın ola orewën ol do en bakana end Kaxanu en, enun tebanaxën bamena bandewën bañ. ²⁰ Ayow kë yow bakey band këñun racët Axwën Kaxanu gër ocëmu odewën. Gë bakey baño fo këñun lawëneliw Yesu, Afexën ar yatan këñun an. ²¹ Barikan, yañ gër orën ko bayi xali Kaxanu exo kanindëra bëÿ bën dek, ang fel babi elod akarëk an eni deyara bëlawënel bëwënëk bërexëm ak. ²² Ax gi ex na nde Moyis re bax mëne Kaxanu, Axwën arewën an, alawënel ar ang mëñ ak këño yata gër enëng endëbi do bëte ene baxëtëde dek er këbo fel in. ²³ Barikan ar enëng endëbi ar kë ñëp eno baxët alawënel ajo an, cëfëÿëtiyidëno gër bulunda eno dawëx. ²⁴ Dek bëlawënel bër Kaxanu bën, ga ÿana ko Samiyel xali gë bër bëtëraw, gana-gana fo reya bani end bakey band hi këne baño. ²⁵ Wën ex obaș or bëlawënel bër Kaxanu ol do Kaxanu, gë bëxarëk bërewën bën ser bani paß gë Abëraxam yatir fel baño mëne benëng bend gër ebar ro beñ dek kë šot obetak ol në end arandëwëra arexëm. ²⁶ Wën ex bëÿanar bër lawëneliw këñun Kaxanu ariyenin arexëm ar yata këño an. Gër ndewën lawënegu baño enun

yël obetak ol do enjun bakali gër enjekax, enjun wërêset en teb betëmbak bend kën rind beŋ.»

4

End Piyer do gë Şaŋ eŋ

¹ Ata Piyer gë Şaŋ, gër ed banëbi felëra bulunda bayi bani and ħatëgu këni na gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu bësadaxan bën, gë alëngw ar bënëkona an do gë Osaduseŋ ok.

² Mbaŋ xoÿën banëbi Piyer gë Şaŋ ga sək kënëbi ga kënëbi sëyalind bulunda in mēne ekani ed gër ecēs exëna gayikako Yesu axani xani ko gër ecēs. ³ Ata ga sëra kënëbi, fel kënëbi bënëkona bën enëbi përa na aye xali ex weca gayik anëka xwëyar bax. ⁴ Barikan, bëranjëm w̃a këni end baxo reyand Piyer eŋ. Ata dek bësëfan bër Yesu bën başarëgu këni bësos̃an bën fo nē owëli oco.

⁵ Ga xeyëk, bëlëngw bër Bëşëwif bën, gë bëxarëk bën do gë bësälēn bën fedër këni gër Yerusalem. ⁶ Na fo bani bēte Xanas, alëngw ar bësadaxan ar niy ijo an, gë Kayif, gë Şaŋ, gë Alekësandër, do dek bër hi bax nēng ir bësadaxan bëlëngw in.

⁷ Gër ed yëpara bani na, w̃ëlaw kënëbi mërëxand Piyer do gë Şaŋ. Wëka kënëbi: «Wën pelinëbo fa gë panga ind fe do gër ow̃ac or noÿo fakëxën këno ala ajo?» ⁸ Ata Piyer ga yëm ko gë Angoc Amënëk aŋ, yaka këbi: «Wën bëlëngw bër bulunda bën, ⁹ wën bëxarëk bën, wën nde këbo w̃ëkarand doro mun pel end enjekax end şot ko aseÿik do mondake fak ko?

¹⁰ Awa nangin wën dek ang barërëgu kën ro ak,

nangëlexëni bëte Bëyisërayel bën ðek mëne gë panga ind oŵac or Yesu Kërisët Ibënasaret, ir fika bano wën do xanin këno Kaxanu gër ecës in, xwëşaxën ko abëngw ala ajo ang këno watënd ak. ¹¹ Ang rek Oñëgw Omënëk ak, Yesu Kërisët ex:

“Ekaÿ ed şus kën wën bëbay el, Xarak ekaÿ elo ex ed ekëla el, ed gër ebaŵ el✧.”
¹² Apexa aŋ gër Yesu Kërisët gaŋat ex gayikwa ðila gër orën ro, oŵac oşëxe ax gi ex na or këne şotaxëne apexa aŋ.»

¹³ And wat këni mëne Piyer gë Şaŋ gë anjiÿ këm banëbi yakand aŋ, şaran këbi gayikwa bela bërëtoc, bër ax tëya ex na fo hi bani. Bëte axwita xwita banëbi mëne bën hi bax gë Yesu. ¹⁴ Ga këno nëkon aseÿik ar fakën bano an, wëlan këbi ang kënebi yaka ak. ¹⁵ Ata fel kënebi eni can na gër Amara and bëxarëk eni wëlëraxën bën fo. And şan këni Piyer gë Şaŋ aŋ, bëxarëk bën këni wëkarënd: «Mondake kënebe riye bela bëjo? ¹⁶ Gayikako ecarax end ri këni eŋo Yerusalem in ðek nangëra këni, biyi ane kor ex na ene wëlëbële. ¹⁷ Barikan, këdi kë wëli kaş-kaş endey eŋo gër Bëyisërayel, besanëbene mbaŋ do cëbanënebene din ala këreno pelënd na end oŵac olo eŋ.» ¹⁸ Ga wăcëgu kënebi Piyer gë Şaŋ eni bakaw lëf, wesara kënebi xali, şëban kënebi edeyara el do gë etëyali ed bela end oŵac or Yesu el. ¹⁹ Yaka këni Piyer gë Şaŋ: «Şenene nde ex gër ogës od Kaxanu mi baxët endewën eŋ do mi teb end re ko mëŋ eŋ? Ata wën kë xiti ðe!

✧ 4:11 4.11 Calemoñëw 118.22

²⁰ Biyi cëŋ, er wat këmi mongwat in do gë end wël këmi mongwël eŋ, ami kor na mi cësinali.»

²¹ Ata ga wesara kënëbi gašëxe sebët kënëbi eni ye, ani yëxw bana enëbi nöp ga banëbi yëdand bulunda in. Enimin, bër hi bax na bën dek baŋo šëkwënd Kaxanu end er wat bani eŋ. ²² Aseŷik ar fak bax gë ecarax eŋo an, bëniy ofëxw onax ašand hi baŋo.

Ed cale ind bësëfan bër Yesu eŋ

²³ And sebët kënëbi aŋ, Piyer gë Šaŋ baka këni gër ed barër bani bošandaŵ do sëfëtandërax kënëbi dek ang wesara banëbi bësädaxan bëlëngw bën do gë bëxarëk bër Bëšëwif ak.

²⁴ Ga baxët kënëbi, xetan këbi bën dek eni cale. Ata këni šalend: «Axwën Kaxanu, wëj rik orën ol, gë ebar el. Wëj rik angwëgw aŋ do gë dek bebër hik polo bën. ²⁵ Wëj fel baŋo gë Angoc Amënëk aŋ Dafid, axarëk arebi an, ariyenin arey an, exo de:

“Ineŵa wonjoxënëk banjëlan band bër benëng becëxe baŋ? Do ineŵa šotaxën këni banjëlan band gë ofëcak këm?

Ineŵa këni yëlaraxënënd ang bëšenëk fo?

²⁶ Bemun bend gër ebar ro beŋ xanixën këŋo Axwën an,

Do gë bëlëngw bën xel këŋo Ar yata këyo an✧.”

²⁷ «Ata däl ex Axwën Kaxanu, gër angol and Yerusalem ro, Erod gë Poŋës Pilat axel xel këno Yesu, ariyenin aŵënëk arey an, ar yata këyo an. Bër ax gi ex na Bëšëwif bën do gë bamëxwër band Bëyisërayel baŋ xanixën këno. ²⁸ Dek er

✧ 4:26 4.26 Calemoñëŵ 2.1-2

fëna bay elod gër ŷanar ari këy ri gë panga indey in, ñata këni. ²⁹ Do gërëgako Axwën Kaxanu, ax gi ex na nde aye wat këy ang kënëbo wesarand ak? Mëŋ ex dëcalëbo ßiyi bëriyenin bërey bën mi kapina mban gër epemëra ed eyeyan edey. ³⁰ Masinëlëbo panga indey in eni pakaxënënd bëšëxwëra bën. Bëte diyind becarax do gë bërëcaxik gër oŵac oŵënëk or Yesu ol, ariyenin aŵënëk arey an.» ³¹ And šale këni mondako aŋ, ebar el rëgëk na gër ed hi bani. ŷëm këni bën ðek gë Angoc Amënëk aŋ. Ata ga šapër këni na këni sëfëtërand eyeyan ed Kaxanu el gë anjiŷ këm.

End aminëmëra and bërëŵak eŋ

³² Amëxwër and bërëŵak end Yesu bën hi këni onden omat, anjëlän amat. Er šot ko ala kala in, oxwën or ðela ðek ebax, ala abax xwënaya na napul irexëm in. ³³ Oparëxanda ok areyara bani reyarand gë panga itëm osede or mëne Axwën Yesu axani xani ko gër ecës ol, do oyekax osëm šot bani bën ðek. ³⁴ Ar xayënëk ax gi bana gër bëšëfan. Dek bër hi bax gë ocënga bën, gë bër gë bëciŵ bën, afan bani fanënd eni mëlaw kodï in. ³⁵ Dek bani wëlawënd eni kwët gër osapar or oparëxanda. Ata bën bax šetënd ala kala ang hik obal orexëm ak.

³⁶ Arandëŵëra and Lewi ar bano wăcënd Yosef an, do nëngwët bano oparëxanda ok Barënabas mëne ngëŋ «Axemën ar bëmaŷe an» xaniw bax gër ebar ed Šipër. ³⁷ Ga fan ko ošënga orexëm ol, wëlaw ko kodï in do xwët ko gër osapar or oparëxanda.

5

End Ananias do gë Safira eņ

¹ Barikan bër gë așan, Ananias do gë Safira hi baxëna. Ananias ga fan ko oșënga orexëm ol, ² șona ko mar kodî in ga xet këbi ga alindaŵ exo di mondako. Wëlaw ko kodî ir bayi bax in xwët ko gër osapar or oparëxanda. ³ Ata re ko Piyer: «Ananias, ine seboxën këyo Sindan xëñ ko gër emëkw edey xali këy nëgwëșënd gër Angoc Amënek, xarak așona șona këy mar kodî ir fanaxën këy oșënga in. ⁴ Oșënga olo, orey hi bax, and fan këy aņ akanji and yël këni aņ, andey hi bax. Ine yëlaraxën këy endey eņo? Awa Kaxanu wa ŷandi baxi eyo yifa, ax gi ex na bela.» ⁵ Sam ga wël ko na eyeyan elo, Ananias wëc ko kërud, xoti ko kwël na fo. Ata dek bër wël bax endey eņo bën lëk këbi anjiŷ atëm. ⁶ Ocambenjar ok xani këni, fëlëra këno, wëla këno, do wëxëtax këno.

⁷ And xucak në bapëxëd batas aņ, lilëgu ko alindaŵ ar Ananias nangërëxe er xucak in. ⁸ Ata wëka këno Piyer: «Pelële ba gë akanji aņo dëņ fanaxën kën oșënga orewën ol?» Yaka ko: «Iyo go dëņ fan këmi.» ⁹ Aņo re ko Piyer: «Mondake wa xet baņun en tÿyi eno yifa Angoc and Axwën aņ? Awa nëkodëbi gër ebët bër wëxëtagu këno icën indey bën, bëte bën fo ki wëla.» ¹⁰ Ataņ Safira wëc ko kërud gër osapar or Piyer, xoti ko. Ga lilëgu këni ocambenjar ok, sëk këno așësëk. Na wëla këno do wëxëtax këno ler gër icën indexëm. ¹¹ Dek bër gër Amara and

Yesu bën do gë bër bax wëlënd endey enjo bën babi lëkënd anjiŷ atëm.

End becarax bend oparëxanda en

¹² Becarax do gë bërëcaxik bendanjëm bani rind oparëxanda ok gër ogës od Bëyisërayel. Bërëŵak bën dek abarër bani barërënd gë anjëlan amat, dila gër lilaya ir aner and ŵacan bano Salomon, gër yangana ir Aciŵ and Kaxanu. ¹³ Ala ašëxe abax yëxw na ebi tëka. Barikan bulunda in mbaŋ banëbi šëkwënd. ¹⁴ Ata kaš-kaš bani ŷëmbërënd bela bër ŵak end Axwën bën xali hi këni amëxwër atëm and bësošan do gë bësoxari. ¹⁵ Aŵëlara banëbi ŵëlarawënd bëšëxwëra bën gër opëña oňangax od gër angol and Yerusalem do enëbi kwëtëra tar fëña in: bëjo në bëngaŵ, bëjo në bandago ebi kwixëtaxën ndakan abat abat eñaŵ end Piyer en. ¹⁶ Bela bëranejëm bax xanirawënd bangol band ler gër Yerusalem baŋ do banëbi ŵëlawënd bëšëxwëra do gë bër babi soronënd bangoc baňëŋenax, do bën dek bani fakërand.

End toro ind oparëxanda en

¹⁷ Ata ašadaxan alëngw an do dek gë bër hi bani Amara amat bën, mëne ngëŋ amara and Osaduseŋ en, këbi yakëraxind mbaŋ end oparëxanda en xali yen kënebi. ¹⁸ Ga sëra kënebi, fëra kënebi gër epëra ed gër angol. ¹⁹ Barikan yow gëmëd meleka ir Axwën in, fërëtëra ko owët or epëra oŋ, necët këbi oparëxanda ok, do fel këbi: ²⁰ «Yeyin gër yangana ir Aciŵ and Kaxanu, enëbi pelëra bulunda

in ðek bend Aniyán and din beŋ.» ²¹ Ga wël kēni eŋo, ye kēni mopēð gēbēr kēnēbi sēyaliraxēnd bela bēn gēr yangana ir Aciw̃ and Kaxanu.

Ata ašadaxan alēngw an gē bēr hi bani Amara amat bēn, w̃acēr kēni gē bēxarēk bēr Bēyisērayel bēn. Ga yēpara kēni gēr ed bani fedērēnd, lawēn kēni enēbi yen oparēxanda ok gēr epēra. ²² Bēnēkona bēn ga ĥat kēni, nema kēnēbi. Ata ga wērēšēta kēni, reyax kēni: ²³ «Ga ĥat kēmi sēk epēra el mopēra aye, do gē bēnēkona bēn mokwēsara ala kala gēr ebēt ed fel kēno, bari and fērēt kēmi owēt aŋ, ala gabatak amo tēk ex na lēf.»

²⁴ Ga wël kēni eŋo, alēngw ar bēnēkona bēr Aciw̃ and Kaxanu an do gē bēšadaxan bēlēngw bēn wēlandēra kēbi, do kēni wēkarēnd ba mondake kē ĥata endey eŋo. ²⁵ Ata ĥatēgu ko na ala ko sēfētēnd: «Bēr fēra banēbi bēn, gēr yangana ir Aciw̃ and Kaxanu kēnēbi sēyalirand ðe bela bēn.»

²⁶ Alēngw ar bēnēkona an do gē bošandaw̃ yen kēnēbi. Ga sērāw kēnēbi wēlaw kēnēbi endēmane fo gayikwa ayēda banēbi yēdand bēr gēr amēxwēr bēn ba afētēra kēnēbi fētēra gē oxaŷ. ²⁷ Ga ĥateli kēnēbi, xwēsān kēnēbi gēr lēngw ir Amara and bēxarēk. Ata re ko ašadaxan alēngw an: ²⁸ «Ax gi ex na nde wēn šēban bamun etēyali ed end owac olo eŋ? Nēkoð gēr angol and Yerusalem ro, osēyali orewēn olo fo xēñēk. Bēte biyi kēnēbo nēpēnd end ecēs ed ala ajo eŋ!» ²⁹ Ata Piyer gē oparēxanda ocandaw̃ ok yaka kēni: «Biyi edi ed er re ko

Kaxanu in ŷapan këbo, ax gi ex na er re këni bela. ³⁰ Kaxanu, mëŋ ar xwënëk këbi bëxarëk bërebi an xanin këŋo Yesu ga laŵ bano wën mopika në osëx. ³¹ Kaxanu wa fela këŋo gë ataxan and liŵ andexëm aŋ, do hi ko Emun do Afexën ebi yëlxën Bëyisërayel bën enëngwëta ed ðek ola orebën el do gë eteban ed beñëŋëx bendebën el. ³² Biyi do gë Angoc Amënëk and këbi yëlënd Kaxanu bërëŵak endexëm aŋ, biyi ex otede od watëk beŋo ok.» ³³ Ga kënebi baxët, bër ŷëpara bax bën xoŷ këni xali xurik. Ata ŷandi këbi enëbi ðaŵ monaŵ. ³⁴ Ata Farisen ir bano ŵacënd Gamaliyel in, ašalen ar ðan bano mbaŋ bulunda ir Isërayel an ðek, xani ko gër Amara and bëxarëk bër Bëšëwif, re ko enëbi nëcët oparëxanda ok imëd. ³⁵ Ata re ko: «Wën Bëyisërayel, yëlarayin aye ang ŷandi këŋun enëbi di bela bëjo ak. ³⁶ Ax nëka ex na ga wat banëŋone ala ar bano ŵacënd Tëdas, ga baxo rend mène mëŋ ar gapak hi ko. Sëfa këno bela okeme onax. And laŵ këno aŋ, ðek bër xwëta baŋo xali këno sëfarand bën šapërëra këni, gabatak ax bayi ex na. ³⁷ Ga xucak end Tëdas eŋ, bëtëgu ko Yuda, Agalile an, angwën and Oñëgw od bela aŋ. Mëŋ bëte gë bësëfan hi baxo. Laŵ këno do ðek bër ŵa bax endexëm bën šapërëra këni*». ³⁸ Mëŋ ex gërëgako ga re këme, kërex bayi na ga këŋun balënd end bela bëjo eŋ; tebëtinëbi eni ye. Angëmëne er këni šaland eni di in end bela fo ex, ayëcar këni yëcar.

---

* **5:37** 5.37 Bërom bën aŷëgw banëbi bela bën gaf gë gaf eni nang ba yëgwe hi këni.

³⁹ Barikan angëmëne gër Kaxanu xaniwëk, an kor na enëbi yëc. Mëñ ex, yëlarayin aye këdi këno sakëreli Kaxanu.» Ata bër gër Amara and bëxarëk bër Bëšëwif bën w̃a këni eyeyan ed Gamaliyel el. ⁴⁰ W̃ac kënëbi oparëxanda ok, šëwëra kënëbi xali, šëban kënëbi eyeyandëra ed end õwac or Yesu el, do kwël sebët kënëbi. ⁴¹ Ata oparëxanda ok šan këni gër Amara and bëxarëk bër Bëšëwif, gë onënga fo gayik Kaxanu yata babi eni toro në end õwac or Axwën Yesu. ⁴² Ata key yo key banëbi sëyalirand bela bën gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu do gër bëciw̃. Ani teb bana etëyali ed Atëfëtan and Afexën Yesu Kërisët el.

6

End eyata ed ojakër eñ

¹ Ata gë bakey baño, bësëfan bër Yesu bën kwël dëñ bani bašërëgund. Ata bësëfan bër kë yeyanënd Gërek bën anëp banëbi nëpënd bër kë yeyanënd ed Bëšëwif bën gayik bësoxari bësebëta sebëta bër enga endebën bën alangan-gan banëbi langanganënd gër acetëra and key yo key. ² Ga nang këni eño, oparëxanda epëxw gë oki ok bar kënëbi amëxwër and bësëfan añ, do re këni: «Ax ñap na mi teb andiyen and eyeyan ed Kaxanu añ do mi kwënda ecet ed eyamb-yamb. ³ Fëcak enëbi yata wën dëñ ro gër Amara bësošan bëcongëbëxi, bër gë osede or šenene, bër yëmëk gë Angoc Amënëk do gë orenik, do biyi mëni kwëtënan andiyen año. ⁴ Biyi cëñ

yëlayalemi gër cale do gër andiyen and eyeyan ed Kaxanu.»

⁵ Ga wël këni eņo, ang ebani ak cdek nëngan këbi. Ata yata kënebi: Ecen, ar xwëta baņo mbaņ Kaxanu do yëm baxo gë Angoc Amënek an, gë Filip, gë Përokor, gë Nikanor, gë Timoņ, gë Parëmenas, do gë Nikola Ibaņëcoș, așalek an*. ⁶ Ga wëlaw kënebi gër oparëxanda, bën șalen kënebi and mokwëtan otaxan ok. ⁷ Eyeyan ed Kaxanu el kwël dëņ bax yañënd do këni yëmbërend kaș-kaș bësëfan bën gër Yerusalem. Ata amëxwër atëm and bësadaxan xwëta baņo Yesu.

End etëra ed Ecen eņ

⁸ Ecen, ga yëm ko gë oyekax do gë panga, ko rind bërëcaxik do gë becarax mërëxand bulunda ir Isërayel. ⁹ Bëșëwif bër hi bax gër aciw acaleya and bani wacënd and Okadëp otebësebët aņ, gë Bëșëwif Bësiren, gë Bëhalekësandëri, do gë bër xaniraw bax gër owar or Silisi do gë Asi bën këni șampërend gë Ecen. ¹⁰ Bari abani xorënd na eni cembët orenik or baņo yëlënd Angoc and Kaxanu ol and baxo yeyanënd aņ. ¹¹ Ata șoņëra kënebi gë kodî bësosân bërëmar, ata bën këni rend: «Biyi awël wël këmo ga ko reya bend șëban këni Moyis do gë Kaxanu.» ¹² And yëlëta w kënebi bulunda in, gë bëxarëk bën, do gë bëșalen aņ, yow këni gër ed hi baxo Ecen. Ga sëra këno na, wëla këno dimb-dimb gër Amara and bëxarëk bër Bëșëwif. ¹³ Șalaw kënebi

* **6:5** 6.5 Nikola ijo ar enëng bër ax gi ex na Bëșëwif ar șalek cale ind Bëșëwif ebaxo.

otede onëgwêš, do bën këno nëgwêšandërand mondako: «Ala ajo kë reyarand bend yepënënd Aciw̃ amënëk aḡo† do acariya and Moyis aḡ. ¹⁴ Gayikwa biyi awël wël këmo ga ko re mène Yesu Ibënasaret ayam ko yam aciw̃ aḡo do anëngwët ko nëngwët bapela band yël këbo Moyis baḡ.» ¹⁵ Ata đek bër gër Amara and bëxarëk bën fab këno laḡ Ecen. Wat këni dëxas irexëm in ga nëngwëtak jing-jing ang ir meleka fo.

7

End epemëra ed Ecen eḡ

¹ Ata ašadaxan alëngw an wëka këḡo Ecen: «Dal dëḡ nde ex end këni rend eḡo?» ² Yaka këḡo Ecen: «Wën bëmaye, gë faba bën, baxëtine! Kaxanu, mëḡ ar gë enjaran an, šanaḡaxën baḡo Abëraxam, axarëk arebi an and hi baxo gër ebar ed Mesopotami aḡ, đamana rëfaxënëḡu ko gër ed Xaraḡ. ³ Mondako fel baḡo: “Canël ebar edey el do gë ekun edey el, do yel gër ebar ed këmi w̃asin☆.” ⁴ Amëd aḡo šan ko Abëraxam ebar ed Bëkalëde el do ye ko lëgëx ko gër Xaraḡ. And šës ko sëm aḡ, Kaxanu xucaliw këḡo ro gër ebar ed lëgëra kën gërëgako. ⁵ Bebët gibatak aḡo yël bana oxwën ol gër ebar elo ro, ado gër ko xwët sapar dëḡ. Barikan beya këḡo mène ayël këbi yël oxwën ol, mëḡ do gë andëwëra andexëm aḡ and ko xuca aḡ, xarak angwën aḡo Abëraxam axo gi bana gë obaš. ⁶ Kaxanu

† **6:13** 6.13 Aciw̃ and Kaxanu and Yerusalem aḡ bani w̃acënd bête mondako. ☆ **7:3** 7.3 Añanar 12.1

afel baŋo: “Bërandëwëra andey bën ro këni xanid eni ye në ebar ediyer. Fën kënebi rixed okadep do enëbi dixëra xali në bëniy okeme onax. ⁷ Barikan wëno këbi xitid enëng end bër kë rix okadep odebën eŋ. And kë xuca eŋo aŋ, aŋan këni ŝanëguŋ eni yow ro ene caleratind[☆].” ⁸ Ata Kaxanu yata këŋo eter el Abëraxam gë oxac ol. Abëraxam ga rëw këŋo Isak, xac këŋo yatir sək këŋo bakey banjongëbatas. Mondako fo ri baxo Isak ga rëw këŋo Yakob. Bëte Yakob mondako fo xacëra bafi odëmëta epëxw gë oki, od hik bëxarëk bërebi ok.

⁹ «Bëxarëk bërebi bëjo, fan baŋo Yosef gayik ayakëraxi bafi yakëraxind endexëm eŋ. Do bër yëc baŋo bën wëla këno gër ebar ed Misëra. Barikan Kaxanu gë mëŋ hi bani. ¹⁰ Aracët racët baŋo gër dek ocëmu odexëm, yël këŋo oyekax orexëm ol do gë orenik ol gër lëngw ir Farawoŋ, emun end gër ebar ed Misëra eŋ. Emun eŋo yata baŋo Yosef hi ko alëngw ar ebar ed Misëra do gë dek ekun edexëm an. ¹¹ Angwën aŋo lil bafi enjo gër ebar ed Misëra xali gër ed Kanahaŋ. Ata bëxarëk bërebi bën mbaŋ ŝëmura bafi, abani ŝot na er këni yamb in. ¹² Ga wël ko Yakob mëne eyamb exëna gër ebar ed Misëra, lawën këbi aŋanar bëxarëk bërebi bën. ¹³ And lawën këbi akinëm aŋ, xwita këno Yosef and fel këbi mëne mëŋ ex imaÿe indebën in. Aŋo fo nang ko Farawoŋ enëng end fe hi ko Yosef. ¹⁴ Ata Yosef lawën ko enëbi yen sëm Yakob do gë ekun edexëm el dek, ang hi bani bela ofëxw ocongoxi gë bëco. ¹⁵ Mondako ŝëla baxo Yakob gër ebar

☆ 7:7 7.7 Andocane 3.12

ed Misëra, gër ed šësërax këni mën̄j gë bëxarëk bërëbi bën. ¹⁶ Awaŷeli waŷeliraw kënëbi gër Sišem do wëxëtara kënëbi gër ŷeg ir yëc baxo Abëraxam, gë kodi, gër otaxan od bosëñiŷ bor Amor, gër Sišem.

¹⁷ «Ga kë saxëgu amëd ebax exo ŋata Kaxanu er beya baŋo Abëraxam aŋ, bërändëwëra and Yakob bën šënar këni mbaŋ gër ebar ed Misëra, ¹⁸ xali bëtëgu ko emun ecëxe, end aŋo nang bana Yosef. ¹⁹ Ata emun eŋo ŷana ko këbi sitinaxënënd enëng endëfi eŋ do këbi rixërand bëxarëk bërëbi bën. Anëŷali babi nëŷalind bësoxari bër enëng endëfi bën enëbi ñaŋëtand bëtošan bëndoyer bën̄j, këreni bayi na ga këni liya. ²⁰ Angwën aŋo rëw këno Moyis, ata bëxarëk bërëxëm bën wat këno mën̄e itox ikëbënaxik exo gër ogës od Kaxanu. Nëm yerin këŋo opacaŷ otas gër iciŷ ind sëm. ²¹ And ŷaŋëta këŋo aŋ, abiŷ ar Farawon, wëcfa këŋo do rafën këŋo ang asëñiŷ ar rëw këŋo mën̄j dëŋ. ²² And raf ko aŋ, Moyis sëya ko dëk onangëran ol or Bëmisëra ol, ata hi ko ar gapak, ar xamëk eyeyan do gë edi ed beŷ dëk. ²³ And šot ko bën̄iy ofëxw onax aŋ, Moyis yëlara ko ebi tëka bër enëng endëxëm bën, Bëyisërayel bën. ²⁴ Watëx këŋo Amisëra ga këŋo xëm Ayisërayel abat, ata yakan këŋo ar enëng endëxëm an. Ga këŋo wašan, ang ŷap bax acariya ak, ar bano xëmënd an, laŷ monaŷ Amisëra an. ²⁵ (Er yëla baxo mën̄e bër enëng endëxëm bën afëni këbi fëni mën̄e Kaxanu wëlanëgu babi apexa aŋ paŷ gë mën̄j, bari abi pëni bana.) ²⁶ Në ecan ijo, Moyis sëk këbi Bëyisërayel bëxi ga këni xëmër. Ga këŋo xacëra

e bi bakali gër angwëlëra ko rend: “Okò wën bër aminëmëra hi kën. Inewã kën xëmëraxënd?”
²⁷ Barikan ar baño xëmënd ašandañ an, fim këño Moyis, re ko: “Wěj noño wa yata ki ey gi alëngw do axiti arebi? ²⁸ Ba ýandi ki nde eye daw wëno bête ang law këyo ganëka Amisëra ak?” ²⁹ Ga wël ko eño, Moyis hër ko yeba gër ebar ed Majañ, gër ed rëwëx këbi bëtöšan bëki.

³⁰ «Ga xucak bëniy ofëxw onax, meleka šanayaxën këño gër ladawe, ler gër etënd ed Sinayi, në acëc and gë xodux or bax ýegënd xafa-xafa. ³¹ Ga wat ko, Moyis šaran këño xali, and baxo sëkand exo kamanaxën, wël ko oniñ or Axwën Kaxanu ol: ³² “Wëno ex Kaxanu, ar yata këbi bëxarëk bërey an Abëraxam, gë Isak do gë Yakob.” Moyis ga këño rëgën, seb ko onëkon ol. ³³ Ata re ko Axwën Kaxanu: “Pedëtal baped band gër osapar ore y bañ, gayikwa gër ed hi këy ro ebar ecëbax ex. ³⁴ Awat këme watënd etëm end hi këbi Bëyisërayel, bulunda iram eñ, gër ebar ed Misëra. Awël këme wëlënd ang këni wëcarënd ak: anëka fedaw këme mëni dacëtaxën. Gërëgako yow mi dawën gër ebar ed Misëra.”

³⁵ «Moyis, ar yaxëta bano do bano rend: “Wěj noño yata ki ey gi alëngw do axiti arebi an”, Kaxanu lawën baño gër ebar ed Misëra ang alëngw do afexën gë panga ind meleka ir šanañaxën baño gër acëc and gë xodux in. ³⁶ Mëñ necëtëgu këbi Bëyisërayel bën ga ko ri becërecaxik do gë becarax fën gër ebar ed Misëra, gër angwëngw ambarax, do gër ladawe, xali nëkak bëniy ofëxw onax. ³⁷ Moyis ijo fel

babi Bëyisërayel bën: “Kaxanu këno yataɸ, ar enëng endewën exo gi alawñënel ar ang wëno ak.” ³⁸ Bëte and hi bani gër ladawe aŋ, Moyis ijo hi bani gë meleka ir baŋo felërand gër etënd Sinayi in, and hi bani bëxarëk bërebi gër ladawe aŋ. Awël wël baxo eyeyan ed aniyan ed babi ñatelinënd el. ³⁹ Bari bëxarëk bërebi bën abi ñandi bana eno baxët, are bano rend exo pacana; banjëlan bandebën baŋ bakali bani gër ebar ed Misëra. ⁴⁰ Ata fel këno Aharon: “Wëj, dinëlëbo tan bebër kë hi Kaxanu irebi, enëbo ðëngwelixënënd fëña in. Moyis, ar nəcëtëgu këbo gër ebar ed Misëra cëŋ, biyi ami nang ex na ba ine rix këno.” ⁴¹ Gë bakey baŋo ri bani Bëyisërayel bën atox and ang atombo fo. Ata gër efaš elo ri bani šadaxa, gër er ri bani gë otaxan odebën in, ri bani ofëna✧. ⁴² Ata Kaxanu ñawëta këbi do seb këbi këni xëland bebër bani watënd yaŋ gër orën. Eŋo yëgw këni gër akayëta and bëlawënel:

“Wën ekun ed Isërayel

ba wëno nde bane ñašënënd oyel,

arin nde bane rinënd ocaɸaxa

bëniy ofëxw onax bënd ri kën gër ladawe bëŋ?

⁴³ Awëlara ban wëlarand aner and Molok aŋ

do gë emal ed kën wacënd Refaŋ el,

batox baŋo rinaya kën en poxixënënd gër lëngw irebën!

Awa wëno bëte aŋaŋ këmun wãŋ

yabët ebar ed Babilon el✧!”

⁴⁴ «Kaxanu yël babi aner and Osede aŋ bëxarëk bërebi bën, gër ladawe. Aner aŋo,

✧ 7:41 7.41 Andocane 32.2-6 ✧ 7:43 7.43 Amos 5.25-27

Moyis ri bax ga w̃atinali baxo gë and w̃asin baŋo Kaxanu aŋ. ⁴⁵ And xana këni aner aŋo aŋ, bëxarëk bërebi bën do gë Yosuwe, ar babi lëngwëlin d an, ñateliw këni gër ebar ed xwën bani benëng bend w̃aỹ babi Kaxanu gër lëngw irebi eni bëtaxën beŋ. Mondako hi bax aner aŋo xali angwën and Dafid aŋ, ⁴⁶ mën ar šot bax oyekax gër lëngw Kaxanu an, mën ar w̃ëka baŋo Kaxanu exo ma eŋo din edëg ed din gër ekun ed Yakob. ⁴⁷ Barikan asëñiŵ Salomonŋ bay bax aciŵ aŋo. ⁴⁸ Xarak, Ar-hik-yaŋ an axo dëgënd në er rik otaxan od bela, ang yëgw ko alaw̃ënel mēne Axwën Kaxanu rek:

⁴⁹ “Orën ol ex añëpara and owun oram aŋ, do ebar el, ambëñaxën andam.

Aciŵ and fe këne bayën?

Feye nde kë hi ateyëtaya andam aŋ?

⁵⁰ Ax gi ex na nde ataxan andam aŋ rik er ex yo✧?”

⁵¹ «Ata wën bela bër kë w̃ëšind mbaŋ hi kën de. Owëkw orewën oŋ afarëdadı farëdadık, do banëf bandewën baŋ axem xemëk. Wën din këno w̃ëšenënd Angoc Amënëk aŋ, ang bani rind bëxarëk bërewën ak. ⁵² Alaw̃ënel ar fe bayik ano dixëra ex na bëxarëk bërewën bën? Ax gi ex na nde alaw̃ëra law̃ëra kënëbi bër babi nangënënd gana-gana fo mēne Ar šenene an në eyow exo? Ar šenene ajo, wën lëxw këŋo, wën law̃ këŋo. ⁵³ Ax gi ex na nde omeleka ok w̃ëlanëgu kënun acariya and Kaxanu aŋ wën bulunda ir Isërayel in? Bari an ma ex na en tēf!»

✧ **7:50** 7.50 Esayi 66.1-2

End ecës ed Ecen eŋ

⁵⁴ Er wël bani in axurixën xurixën babi, ata ala kala ko ðatënd ebasal, ga logëndëra këbi. ⁵⁵ Barikan Ecen, ga ðëm ko gë Angoc Amënëk aŋ, xeŋa ko orën ol. Wat ko enjaran end Kaxanu eŋ, wat këŋo bête Yesu mokwêša gër liw̃ ir Kaxanu. ⁵⁶ Ata re ko: «Orën ol wafërëluŋ këme watënd, bête në ewat emo Asëñiŋ ar ala an ga xwêša ko gër liw̃ ir Kaxanu.» ⁵⁷ Ata bër baŋo wëlënd bën šoya këni banëf baŋ, ga yobali këno na, wëlën këno andamat bën dek. ⁵⁸ Šonjorëra këno xali nëcët këno angol and Yerusalem aŋ, do fëtërax këno gë oxaŋ xali laŋ këno. Otede* ok axwët xwët bani banjëm bandebën band bani gër osapar or šambenjar ir bano wacënd Sol. ⁵⁹ And bano fëtërand aŋ, Ecen ko šalend mondako: «Axwën Yesu, kanal angoc andam aŋ!» ⁶⁰ And foxi ko aŋ, xeŋ ko acakax: «Axwën, këreyëbi nëp na eñëŋënax eŋo!» And ðata ko aŋ eŋo aŋ, Ecen raš këŋo gër ecës.

8

¹ Ata Sol, moŋapan ŋapan baŋo ga laŋ bano këno Ecen.

End edixëra ed Amara eŋ

Yatijo fo ŋana bax edixëra eyëkaxik ed bër gër Amara and gër Yerusalem el. Bësëfan bën dek hër këni angol aŋ, (baya këni wayët oparëxanda ok). Mondako šapërëra bani bëjo gër ebar ed Yude, do bëjo gër ed Samari. ² Bela bër šenene

* **7:58** 7.58 Bër laŋ baŋo bën banëbi rend otede gayik bën wël bax amena and laŋaxën baŋo aŋ.

wëxëta këno Ecen sam ga ÿawëra këno. ³ Xarak amëd aŋo ÿana baxo Sol yëc bër Amara and Yerusalem bën. Gë ebët gë ebët baxo sëfërand bëciw bën ebi dëbëtëraw: hik asošan, hik asoxari, ebi dapëx gër epëra.

End Filip gër ebar ed Samari eŋ

⁴ Bër şapër bax bën hërëra këni do këni reyaraxënd Atëfëtan aŋ. ⁵ Ata Filip şëla ko në angol and gër ebar ed Samari do ko femëraxënd end Afexën eŋ. ⁶ Bela bën, bamëxwër bamëxwër, gë anjëlan amat, bani xwëtand er babi felënd Filip in, ga këni wël do ga këni wat becarax bend baxo rind beŋ. ⁷ Gayikwa bangoc bañëñënax bax şandërand gër bela bëranjëm, and kënëbi ñerëndëra aŋ. Bëte bëseÿik do gë bërëgobo bëranjëm bax fakënd. ⁸ Ata onënga osëm hi bax gër angol aŋo.

⁹ Xarak ala ar bano wăcënd Simoŋ hi baxëna gër angol aŋo, aşarinara baxo şarinarand gë mbej indexëm in. Gër bulunda ir ebar ed Samari baxo rind mondako do baxo rend mëne ar gapak hi ko. ¹⁰ Ata Bësamari bën dek, hik itox, hik axarëk, axwëta xwëta bano, do bani rend: «Ala ajo dëŋ ex ar gë panga ind Kaxanu, ind ex Panga itëm an.» ¹¹ Axwëta xwëta bano gayik elod anëka fo baxo şarinarand gë mbej indexëm in. ¹² Barikan and xwëta këno Filip aŋ, mëŋ ar babi felërand Atëfëtan and owun or Kaxanu do gë oŵac or Yesu Kërisët aŋ, wă këni enëbi buyi, hik asošan, hik asoxari. ¹³ Simoŋ mëŋ dëŋ wă ko buyi këno, ata abaŋo nacëta na Filip ga baŋo

ŝaranënd becarax do gë bërëcaxik bënd baŋo watelind beŋ.

¹⁴ Oparëxanda od gër Yerusalem ok, ga wëlëx këni mëne Bësamari bën axana xana këni eyeyan ed Kaxanu el, lawënëgu kënëbi Piyer do gë Ŝaŋ. ¹⁵ Ga ŝëla këni gër angol aŋo, ŝalendëra kënëbi eno cotaxën Angoc Amënëk aŋ. ¹⁶ (Gayikwa Angoc Amënëk aŋ axo pedaw bana pere gër ola orebën. Xobuyi or gër owac or Axwën Yesu ol fo buyi banëbi.) ¹⁷ Ata Piyer gë Ŝaŋ ŝalendëra kënëbi mokwëtan otaxan ok, ataŋ ŝot këno Angoc Amënëk aŋ. ¹⁸ And wat ko Simon mëne bela bën aŝot këno ŝotënd Angoc Amënëk aŋ gë ekwëtan ed otaxan ed oparëxanda el, wëlanëgu këbi kodî Piyer gë Ŝaŋ ¹⁹ do re ko: «Yëline wëno bëte or gapak olo, mëŋ këŋo ŷana eŋo cotënd Angoc Amënëk aŋ ar këmo xwëtan otaxan an.» ²⁰ Ata re ko Piyer: «Kodî irey in nemilex do exi mëlali gayikako wëj ako yëla këy anjëla and ko yëlënd Kaxanu aŋ ayic këni yicënd gë kodî. ²¹ Wëj eŋo ax mënd ex na ang këy ŝot gayikako axi ñap ex na dëŋ. Gayikwa emëkw edey el asëmba sëmbak gër ogës od Kaxanu. ²² Awa tebël anjëlan aňëŋënax aŋo, do karalo Axwën an exi teban oňandi od emëkw edey ok, angëmëne eŋo awënd wëndëk. ²³ Gayikwa në ewat eme mëne wëj mokëda xëda ki oyakëraxi ol do gë osëmbak ol.» ²⁴ Yaka këŋo Simon: «Awa karanine wën dëŋ gër Axwën, kërexe gi na er re kën ijo.» ²⁵ Ata Piyer gë Ŝaŋ baŝ këni osede ol do epemëra ed eyeyan ed Axwën Yesu el. Ga këni wăyi ond gër Yerusalem oŋ, këni

femëraxënd Atëfëtan aŋ tar fëña in gër bëngol bënd Bësamari.

End Filip do gë Abecopi eŋ

²⁶ Ga xucak beŋo, meleka ir Axwën Kaxanu in fel këŋo Filip: «Yel gand ambëtëb, tëfël fëña ir xaniwëk gër Yerusalem do šëlak gër Gasa, ir ladawe in.» ²⁷ Ata Filip xani ko do ye ko. Xarak, šambenjar Ibecopi ijo, ar gapak ar gër eyang ed Kaŋëdas, emun etoxari end gër ebar ed Ecopi eŋ, anëkona ar dek napul ir emun etoxari elo an, yow bax cale gër Yerusalem.

²⁸ Ga ko wãyi, yëpa yaŋ gër šaret irexëm, ko fënërand mongwëli oniw ol, akayëta and alaŵënel Esayi aŋ. ²⁹ Ata Angoc Amënëk aŋ fel këŋo Filip: «Maral ey tëka šaret ijo.» ³⁰ Filip ga hër ko, sëka ko, wël këŋo Abecopi an ga ko fën akayëta and alaŵënel Esayi aŋ, wëka këŋo: «Afëni nde ki fënind er këy fënënd in?» ³¹ Yaka këŋo: «Mondake këme xor ex pëni, angëmëne ala axe paÿën ex na?» Ata wãc këŋo Filip eŋo ketëna yaŋ gër šaret.

³² Gër ed labët baxo akayëta, er yëgw baxo alaŵënel an:

«Alas las këno ang ifeÿ ir eŋaš fo.

Ang xondo ir ax tesënd na gër lëngw ar kë
ñašënd omban ondexëm fo hi ko,
axo yeband na etëÿ el.

³³ Gë ebana ed bana ko el xanaxën këno er xwën ko in.

Gër bër anjex andexëm, noÿo kë reya?

Gayikwa aniyandexëm aŋ rëxët këni gër ebar.»

³⁴ Ata Abecopi an wëka këŋo Filip: «Këla pelële, noŋo këŋo rend alawwënel an? Mëŋ dëŋ nde ba ala ašëxe nde?» ³⁵ Ata ñebëta ko Filip, ŷana ko gër Oñëgw oko dëŋ nangëanaxën këŋo Atëfëtan and Yesu aŋ. ³⁶ Ga këni ye kwël, ñat këni ler në anjer. Abecopi an re ko: «Nëkoda men oŋ, ine bayik, aye buyi na nde exe capëraxëne?» ³⁷ [Yaka këŋo Filip: «Angëmëne aŵa wã këy gë emëkw edey el, awënd wëndëk mi buyi.» Aŋo re ko Abecopi an: «Wëno aŵa wã këme mëne Yesu Kërisët ex Ašëñiŵ ar Kaxanu an.»] ³⁸ Fel këbi bëhëreli bër šaret bën eni kwëša. Ata mëŋ gë Filip fëra këni polo gër anjer. Filip buyi këŋo. ³⁹ And šëpëta këni aŋ, Angoc and Axwën aŋ wëd këŋo ñat Filip, Abecopi an anema fo nema këŋo. Mondako fakët baxo dãmama irexëm in gë onënga fo. ⁴⁰ Filip mëŋ cëŋ, watayax ko gër angol and Asot, do ko femëraxënd Atëfëtan and Yesu aŋ gër angol gë angol, tar fëña in, xali ñat ko gër Sesare.

9

End Sol gër fëña ir Damas eŋ

¹ Barikan amëd aŋo, anjëlan and Sol aŋ er hi bax wayët ebi narëndërand bësëfan bër Axwën Yesu bën xali ebi dawërand. Ga ye ko gër ašadaxan alëngw, ² xara këŋo eŋo yël okayëta od ebi tëraraw bër kë sëfënd end Yesu bën gër baciŵ bacaleya band gër angol and Damas, do ebi mëlawa mokap gër Yerusalem: hik asoxari, hik asošan. ³ Ata gër fëña, and hi ko dãm gër Damas aŋ, xul këŋo bërëxadët angoben and

xaniw bax gër orën. ⁴ Wëc ko bëdëcët gër ebar do ko wëlënd oniŵ: «Sol, Sol, ineŵa këye rixëraxënënd?» ⁵ Yaka ko Sol: «Axwën, wěj noŷo ŵa hi këy?» Wël ko bëte: «Wëno ex Yesu, ar këyo rixërand an. Ata wěj mo ñëka ki yëka.» Sol ga wëlandëra këŷo, këŷo rëgënënd. Aŷo ŵëka ko: «Axwën ine ŷandi ki me di?» Ata re ko Axwën an: ⁶ «Kanil ey ŷat gër angol, fën këni felëx er ŷandi ke ey di in.» ⁷ Bër hi bani enga emat bën ñaxën këbi laŷ ako gër ed xwëšara këni. Dek dëŷ bani wëlënd oniŵ ol, bari ala abano wat na. ⁸ Ata ga xani ko na gër ebar Sol, añedfa yo añedfa, abaxo watëra na. Monas fo las bano xali ñat këni gër Damas. ⁹ Okey otas ri baxo watërarëxe, yambërarëxe do cebërexe men.

¹⁰ Xarak na gër angol and Damas asëfan ar Yesu hi baxëna do bano ŵacënd Ananias. Axwën Yesu ga šanayaxën këŷo në lakeli ŵac këŷo: «Ananias, Ananias!» Yaka ko: «Ayaka, Axwën!» ¹¹ Re ko bëte Axwën an: «Kanil ey tëf fëña ir këni ŵacënd “Ir gwer-gwer in” xali gër iciŵ ind Yuda eyëbi mëka ar këno ŵacënd Sol, Ibëtarës. Gër ed ko šalerand ¹² wat këŷo në lakeli ar këno ŵacënd Ananias ga lilëgu ko do xwëtan këŷo otaxan ok exo watëraxën gašëxe.» ¹³ Yaka ko Ananias: «Axwën, wëno bërannjëm wël këmëni mëne ala ajo mbaŷ këbi rixërand gër Yerusalem bër yata këyëbi bën. ¹⁴ Bëšadaxan bëlëngw bën yëlëgu këŷo or gapak or ebi tëraxën dek bër kë šalend oŵac orey bën.» ¹⁵ Barikan Axwën Yesu fel këŷo bëte Ananias: «Yel mondako dëŷ, wëno yata këŷo

ala ajo. Wëno yata këŋo ebi nangëndërand end oŵac oram eŋ bela bër benëng becëxe bën, gë bemun beŋ, do gë Bëyisërayel bën. ¹⁶ Aŵasin këmo ŵasin ang ko soro në end oŵac oram ak.» ¹⁷ Ata ŵa ko Ananias do kwël ye ko. And ñat ko gër iciŵ aŋ, wat këŋo Sol. Ata re ko: «Abaÿe Sol, Axwën Yesu ir ŝanayaxënëgu ki gër fëña, lawënëgu ke ey watëraxën gašëxe do ey ñëm gë Angoc Amënëk aŋ.» Ga xwëtan këŋo otaxan ok ŝalen këŋo. ¹⁸ Ataŋ xobëtak gër bangës bebër ang okop, ata Sol watëra ko gašëxe. Na ga xani ko, buyi këno. ¹⁹ And yambëra ko aŋ, ŵacëŵaca ko gašëxe. Mondako ŝoma babi bësëfan bër Yesu bën gër Damas xali xeyëra këbi bakey bandanjëm.

²⁰ Ataŋ kwël na gër Damas fo ÿana baxo Sol ko femërand gër baciŵ bacaleya mëne Yesu ex Asëñiŵ ar Kaxanu an. ²¹ Ata ðek bër baŋo wëlënd bën, ga këbi ŝaran këni rend: «Ax gi ex na nde ajo këbi rixërand bër këŋo ŝalënd Yesu bën gër Yerusalem? Ax gi ex na nde bëte ebi tërara do ebi mëlan mokap bëšadaxan bëlëngw bën yow ko gër Damas ro?» ²² Barikan Sol kwël dëŋ baxo xapinand do babi ŵasinënd kerët Bëšëwif bër lëg bax gër Damas bën mëne Yesu ex Afexën an.

²³ Ga xeyërak bakey bandanjëm, Bëšëwif bëjo wëlër këni eno ðaw Sol, ²⁴ ata Sol nang ko. Gëmëð, gë goyat bano xašënd gër owët or angol ga ÿandi këbi eno ðaw. ²⁵ Barikan akey amat gëmëð, bësëfan bošandaŵ yëla këno gë engux yabët amëŋ and angol aŋ, polo në akange. Ata

and hix ko fac aŋ, kwël ye ko.

End Sol gër Yerusalem eŋ

²⁶ Ga ñat ko gër Yerusalem, xacëra këŋo ebi coma gër Amara and bësëfan. Bari ayëda bano yëdand bën ðek gayik ano kwëta bana mëne arëwãk end Yesu dëŋ hi ko. ²⁷ Ata Barënabas wëla këŋo Sol gër oparëxanda, sëfëtan këbi mëne Axwën Yesu şanayaxën këŋo gër fëña ir Damas xali felëra këŋo. Sëfëtan këbi bëte ang baxo femërand kerët end owãc or Yesu eŋ poyoma gër angol and Damas. ²⁸ Amëd aŋo fo şoma këbi Sol. Ata mëŋ kwël ko yexërand do ko femërand poyoma end owãc or Axwën eŋ gër Yerusalem. ²⁹ Afelëra babi felërand bëte Bëşëwif bër kë wëlënd eyeyan ed Gërek bën. Barikan bën mbaŋ bani şampërend gë mëŋ xali këni şaland eno ðaw. ³⁰ Bëmaÿe bëŋ ga nang këni eŋo, wëla këno Sol gër angol and Sesare, do rëcax këno exo kucax gër Tarës. ³¹ Ata Amara and gër ðek ebar ed Yude aŋ, gë and gë bër gër ebar ed Galile aŋ, do gë and gër ebar ed Samari aŋ anëka şot bax amëd aŋo eteyëta el. Bër gër amara bën kwël dëŋ bani xemëndërend gër ekwëta, gër epëb ed Axwën Yesu, do bani yëmbërend gë ekapina ed babi yëlënd Angoc Amënëk el.

End Ene eŋ

³² Ata amëd aŋo Piyer anëngara babi nëngarand bëwënëk bën gër owar oŋo. Ata akey amat, şëla ko gër angol and Lida. ³³ Ga ñat ko, sëk këŋo asoşan ar bano wãcënd Ene ga laki ko në andago. Aseÿi seÿi baxo elod bëniy

bënjongëbëtas. ³⁴ Ata Piyer fel këņo: «Ene, Yesu Kërisët dorō dëņ fakën ki. Kanil ey dëkw andago aņ.» Ataņ Ene xani ko xwiriš. ³⁵ Ata dëk bër gër Lida bën do gë bër ebar ed Saron bën ga nangëra këni eņo, wã këni end Axwën Yesu eņ.

End ekanin ed gër ecës Tabita eņ

³⁶ Bëte gër angol and Yope, asëfan asoxari ebaxëna do bano wãcënd Tabita, mëne ngëņ Dorëkas gë eyeyan ed Gërek el. Benjekax bendanjëm baxo rind do babi rëcarand bëxaÿënaxik bën. ³⁷ Ata bakey band hi baxo Piyer gër ebar edebën baņ, Dorëkas šëxwëra ko xali xor këņo. Ga buyi këno xwët këno në aciw and yaņ. ³⁸ Angol and Yope aņ do gand Lida aņ ax ņawër bana bon. Ga wël këni bësëfan bër Yesu bër gër Šafa bën mëne Piyer gër Lida hi ko lawën kënebi bësōšan bëxi eno karaw exo maraw aÿand gër ndebën. ³⁹ Ata xwiriš Piyer, sëfër këni gë bën. And ĥat këni aņ, wëla këno gër aciw and yaņ, gër ed xwët bano ašësëk. Ata dëk bësoxari bësebëta sebëta bën sëka këno gë otes fo do këno wãsinërand bacud band sëfëndëra babi Dorëkas baņ, and bayi baxo abëngw aņ. ⁴⁰ Ata re ko Piyer eni can dëk bela bën. Ga foxi ko, ko šalend. And rënëta ko aņ nëkon këņo ašësëk an, re ko: «Tabita, kanil!» Ataņ xëwëta ko. Ga wat këņo Piyer, xani ko kwengweremët do ÿëpa ko. ⁴¹ Piyer lëk këņo gër ataxan, xanin këņo, Tabita xwëša ko ceg. Piyer wãc këbi bëwënëk bën do gë bësoxari bësebëta sebëta bën. Ga lilëgu këni sëk këno Tabita abëngw. ⁴² Ata endey eņo nangëra këni

dek angol and Yope aŋ do bëranjëm w̃a këni end Axwën eŋ. ⁴³ Piyer xeyëra këŋo na gër Yope bakey bandanjëm gër iciw̃ ind ar bano w̃acënd Simon, abox ar banar an.

10

End Piyer gër iciw̃ ind Korëney eŋ

¹ Asošan hi baxëna ar bano w̃acënd Korëney gër angol and Sesare. Alëngw ar ocoroda od xaniw bax gër ebar ed Rom hi baxo. ² Gë ekun edexëm el dek bano šalend Kaxanu gë obal osëm. Bëte mëŋ mbaŋ babi rëcarand Bëšëwif bëxaŷënaxik bën, do baxo šalerand key yo key. ³ Ata akey amat, and hik eñan poxoš gaf aŋ, meleka ir Kaxanu šanayaxën këŋo në lakeli lëf gër ed hi baxo. Ga fabër këni, meleka in w̃ac këŋo: «Korëney, Korëney!» ⁴ Ga ñaxën këŋo Korëney, yëdara ko xali ata w̃ëka ko: «Ineŵa Axwën?» Yaka ko meleka in: «Kaxanu law̃ënëgu ke mi pel mëne ayakali yakali ki cale indey iŋ, bëte awat wat ko benjekax bend këyëbi rinënd bëxaŷënaxik beŋ, do mbaŋ këŋo nënganënd endey eŋ. ⁵ Awa gërëgako, daw̃ënëlëbi bela gër angol and Yope eno macëgu Simon, ar nëngwët këno Piyer an. ⁶ Gër tokora irexëm Simon, abox ar banar an, këno sək, në iciw̃ ind ler gër bëŋa ir angwëngw.» ⁷ Sam ga ye ko meleka ir felëra baŋo mondako in, Korëney w̃ac këbi bëriyenin bëxi eni tēfër gë šoroda ibat, ir lëka baŋo do sana këŋo šëf gër od fëb bax aye end Kaxanu. ⁸ Ga sëfëtan këbi dek, law̃ën këbi eni ye gër Yope.

⁹ Nē ecan ijo, nē fēña fo bayi bani bērolawēn bēn. Tēkēr fo bayi bax eni ŋat gēr angol. Piyer ye ko yaŋ gēr ejur ed aciw̃ and ħatēk eñan keŋ gēr gaf aŋ exo calerax. ¹⁰ Na ga xor kēŋo enjo eŋ, yāndi kēŋo exo yambēra. Nand bano ūmērānd na yelix kēŋo ikwēd do ko lakelind. ¹¹ Wat ko fol orēn ol do er ang andago gē ogux gēr oŵaw̃ onax ga kē fedaw endēmane gēr ebar. ¹² Wat kēbi bēte gēr er ang andago aŋo dēk oŵacar ol: or gē sapar onax, gē or kē yexērānd xadā-xadā ol, do gē ošēl or gēr orēn ol. ¹³ Wēl ko oniw̃: «Piyer kanil, dāwēlēbi oŵacar olo eyēbi yakēra!» ¹⁴ Barikan Piyer yaka ko: «Ali Axwēn, elod ame yamb ex na er ūšbak, elod ame yamb ex na ebuyaraxik.» ¹⁵ Wēl ko akinēm: «Er re ko Kaxanu aŵēn wēnēk in, wēj kērey yēland na abuyar buyarēk.» ¹⁶ Piyer wēl ko eŋo bakēlēbēd batas, ata bakak er ang andago in yaŋ gēr orēn. ¹⁷ Ga nēngēta ko, wēlandēra kēŋo do ko yēlarānd ba ine wācayak lakeli ir wat baxo ijo. Ata amēd aŋo ħatēgu kēni bēr lawēnēgu babi Korēney bēn, ga wēkaraw kēni tar angol aŋ gēr ed ex iciw̃ ind Simoŋ. Sēmb kēni gēr ebēt ed iciw̃, ¹⁸ do wēka kēni: «Ro nde exo Simoŋ, ar nēngwēt kēno Piyer an?»

¹⁹ Nē eyēlara bayi baxo Piyer end er wat baxo gēr lakeli eŋ. Ata Angoc and Kaxanu aŋ fel kēŋo: «Bela bēsas ki ūšaland, ²⁰ maral ey peda en tēfēr gē bēn. Kērexi ŋēpēgēnan na gē tēkēr ak, wēno lawēnēgu kēbi.» ²¹ Ga feda ko Piyer, yaka kēbi: «Wēno ex ar kēno ūšaland an. Inewā lawēnēgu kēnun ro?» ²² Yaka kēno: «Korēney, emun end ocorodā eŋ, ala ar ūšenene, ar fēbēk end Kaxanu

an, lawënëgu këbo. Enëng end Bêšewif eŋ dek, enjekax fo këni reyand endexëm eŋ. Meleka ir Kaxanu rek mi yowënëgu eyëbi pelëra mënġ gë ekun edexëm el.» ²³ Ga ħata këni, Piyer fel këbi eni d'il gër iciw̃ do ebi key na.

Ga xeyëk, sëfër këni kwël. Bëmaÿe bënd lëg bax gër Yope bëndëmar laŋëta këno. ²⁴ Në ecan ijo ħat këni gër Sesare. Piyer sëk këbi Korëney gë bërexëm bën, do gë odawo odexëm ok ga šëni këno. ²⁵ And lil ko Piyer aŋ, Korëney xaca këŋo, foxi ko gër lëngw irexëm eyiÿ el nêš gër ebar. ²⁶ Ata Piyer ga lëk këŋo gër ataxan, xanin këŋo, re ko: «Kanil, wëno ala fo hi këme ang wëj ak.» ²⁷ Ga fulira këni Piyer gë Korëney, sëfër këni lëf gër ed barërëgu bani bela bëranjëm. ²⁸ Ata re ko Piyer: «Ax gi ex na nde anang nang kën mëne ašëba šëba këŋo Ašëwif an edëker el do gë edil ed gër iciw̃ ind ar enëng ecëxe an? Bari wëno Kaxanu wäsin ke mëne ala gabatak ax gi ex na abuyaraxik, bëte gabatak ax gi ex na ar mo kwëÿëta. ²⁹ Mënġ ex and lawënëli kën ene macëgu aŋ, ame nġep ex na me yow. Awa deyayin në end ine wäcaxënëgu këne.»

³⁰ Ata re ko Korëney: «Doro anëka sëkëk bakey banax ga šanaÿaxën ke asošan ar gë banjëm band jing-jing nand bame šalerand eñan eŋ keŋ gër gaf na. Ga sëka ke, re ko: ³¹ “Korëney, Kaxanu anëka yakali ki cale indey iŋ. Bëte awat wat ko benjekax bënd këyëbi rinënd bëxaÿëanaxik beŋ. ³² Dawënëläbi bela gër Yope eno macëgu Simoŋ, ar nëngwët këno Piyer an. Gër iciw̃ ind ar këno wäcënd Simoŋ,

abox ar banar an këno sək, ler gër bëŋa ir angwëngw.” ³³ Ga wël këme eno, ataŋ lawëneli këme eni macëgu, dek yek ga yow këy ako. Awa gërëgako, biyi dek nëkodëbo ro gër ogës od Kaxanu wëj fo baxët këmi. Pelëlëbo dek er re ko Axwën in.»

³⁴ Ata ga ñebëta ko Piyer, re ko: «Enimin, ecede fëni ke mëne gër ogës od Kaxanu bela bën dek andamat hi këni, ar fit këno ax gi ex na. ³⁵ Barikan ar fëb këŋo an, ar sëfëk end šenene an, enëng end exo yo, Kaxanu aňan këŋo ñan. ³⁶ Eyeyan ed këmum felënd elo, Bëyisërayel bën lawëneliw babi ga nangën këbi Atëfëtan and angwëlëra and gë Kaxanu paß gë Yesu Kërisët aŋ, mëŋ ar ex Axwën ar bela dek an. ³⁷ Anang nang kën endey end xucak gër ebar ed Yude eŋ, ga ŷanawëk gër ed Galile amëd and baxo reyand Šaŋ Batis end xobuyi eŋ. ³⁸ Anang nang kën mëne Kaxanu ŷëmën baŋo Yesu Ibënasaret gë Angoc Amënëk aŋ do gë panga in. Mëŋ baxo rixënënd enjekax eŋ gër ed ko ye yo. Gë Kaxanu bar bani mëŋ babi fakëanaxënënd bëte bësëxwëra bën do babi racëtënd bër babi narënëndërand šabucara bën. ³⁹ Biyi ex otede od dek beber ri ko gër ebar ed Bësëwif do gër angol and Yerusalem ok. Barikan law këno mopika në osëx. ⁴⁰ Kaxanu xanin këŋo gër ecës yatir akey atasën do yël këŋo panga ind exo canaya wat-wat ⁴¹ gë ogës od biyi bër ex otede od sanan baŋo gana-gana fo Kaxanu ok. Biyi bër bax yambërand do bax šebërand gë mëŋ bën fo wat këŋo and xani ko gër ecës aŋ, ax gi ex na bela dek. ⁴² Biyi lawën këbo mi

pemërand Atëfëtan andexëm aŋ gër Bëyisërayel do mi deyarand mëne Kaxanu dëŋ yata këŋo exo gi axiti ar bëbëngw do gë bësësëk an. ⁴³ Dek bëlaŵënel bër yowërawëk gër ngwën ro bën areya reya këni osede olo: ar këŋo xwëta yo Yesu Kërisët, așot ko șot eteban ed beñëŋënax bendexëm el paŋ gë oŵac orexëm ol.»

⁴⁴ And baxo yeyan mondako Piyer aŋ, Angoc Amënëk aŋ fedaw ko gër dek bër baŋo baxëtënd. ⁴⁵ Ata Bësëwif bërëŵak end Yesu bën, bër laŋëtaw baŋo Piyer bën, șaran këbi ga wat këni mëne Kaxanu ayël yël këbi Angoc Amënëk aŋ bër ax gi ex na Bësëwif bën. ⁴⁶ Awël banëbi wëlënd ga këno șëkwa Kaxanu gë oyeyan oșëxe. Aŋo re ko Piyer: ⁴⁷ «Bër ŷëmëk gë Angoc Amënëk ang biyi ak bën, anëbe teb ex na buyirëxe gër men.» ⁴⁸ Ata re ko enëbi buyi gë oŵac or Yesu Kërisët ol. Bër buyi kënebi bën xara këno exo bașa bakey na gër ed hi bani.

11

End Piyer gër Yerusalem eŋ

¹ Oparëxanda ok gë bëmaŷe bënd lëg bax gër ebar ed Yude bëŋ wël këni mëne bër ax gi ex na Bësëwif bën në ema exëni bën bëte eyeyan ed Kaxanu el. ² Do and baka ko Piyer gër Yerusalem aŋ, Bësëwif bër ŵa bax end Yesu bën ga këno hëbandëra këni rend: ³ «Wëj gër bër ax gi ex na Bësëwif ye bay do bëte yambëraraw kën andamat!»

⁴ Ata Piyer sëfëtan këbi endey eŋo elod ang ŷanak ak xali gër eŋata. Re ko: ⁵ «Wëno gër Yope

hi bame. Akey amat ga këme şalera, ata yelix ke ikwëf do Kaxanu wşasin ke er ang andago ga xap këni gër oŵaw onax. Ga xaniwëk yaŋ gër orën, fedawëk xali gër ed hi bame. ⁶ Wëno nëkon këme aye me nang ba ine ex, wat këmëni oŵacar: olo oyel, olo obapuỹ, olo or kë yexërand xada-xada gër ebar, do gë oşël or gër orën ol. ⁷ Wël këme bëte oniŵ ga ke fel: "Piyer kanil! Daŵëlëbi oŵacar olo eyëbi yakëra!" ⁸ Yaka këme: "Ali Axwën, wëno elod ame yamb ex na er şëbak ba ebuyaraxik." ⁹ Rek akinëm oniŵ ol elod gër orën: "Er re ko Kaxanu aŵën wënëk in, wëj kërey yëland na mëne abuyar buyarëk." ¹⁰ Mondako wşasin baxe Kaxanu er ang andago in bakëlëbëd batas, damana bakaxënëk dek yaŋ gër orën. ¹¹ Fedëk cey ga űatëgu këni gër iciŵ bësoşan bësas ga xaniw këni gër Sesare. ¹² Ata fel ke Angoc Amënëk aŋ mi tëfër gë bën, kërexe űëpëgënan na. Laŋëta këne bëmaŷe bënjongimat bëŋo xali űat këmi biyi dek gër iciŵ ind Korëney. ¹³ Korëney sëfëtan këbo ang şanayaxën këŋo meleka lëf gër iciŵ indexëm do fel këŋo: "Daŵënëlëbi bela gër Yope eno macëgu Simon, ar nëngwët këno Piyer an. ¹⁴ Mëŋ ki fel eyeyan ed ki nangën ang këy ri ey pexaxën ak, wëj gë ekun edey el dek." ¹⁵ Do and bamëni felërand aŋ, Angoc Amënëk aŋ fedaw ko gër ndëbën ang fedaw baxo gër ndëbi ak gër ŷanar. ¹⁶ Ata wëno xwita këme eyeyan ed fel babo Axwën el: "Şaŋ Batis babi buyind bela bën gër men, barikan wëno këŋun ŷana eŋun buyind wën gë Angoc Amënëk aŋ." ¹⁷ Gayikako Kaxanu

ayël ayël këbi bën Angoc Amënëk aŋ bête ga wã këni end Axwën Yesu Kërisët eŋ ang biyi ak, mondake cëŋ fiëpën domo Kaxanu?»¹⁸ And baxët këni endey eŋo aŋ, bër baŋo hëbandërand Piyer bën šësina këni imëd. Ata ga këno šëkwa Kaxanu, këni rend bën dek: «Awa Kaxanu ayël nde yël këbi bête enëngwët ed ola el bër ax gi ex na Bëšëwif bën, eni cotaxën aniyän and däl aŋ.»

End Amara and gër Aŋëcoš eŋ

¹⁹ And lawë këno Ecen aŋ, arixëra banëbi rixërand mbaŋ bësëfan bën xali šapërëra këni: bëjo gër ebar ed Fenisi, bëjo gër Šipër, bëjo bête xali gër angol and Aŋëcoš, do kënebi sëfëtandëraxënd end Kaxanu eŋ Bëšëwif bën fo. ²⁰ Barikan gër bër šapër bax bëjo, Bëšipër do bër xaniw bax gër angol Siren hi bax na, ga fiat këni gër Aŋëcoš, felëra kënebi end Axwën Yesu eŋ Bëšëwif bër kë wëlënd eyeyän ed Gërek bën, do nangën kënebi Atëfëtan andexëm aŋ. ²¹ Ga banëbi felërand gë panga ind Axwën in xwëtaxën banëbi bëranjëm do yëlayara këni gër Axwën. ²² Bër gër Amara and gër Yerusalem bën wëlëx këni endey eŋo. Ata lawën këno Barënas exo ye gër Aŋëcoš. ²³ And fiat ko aŋ, wat ko oyekax or Kaxanu ol gër bërëwak. Ga nëngandëra këŋo na mbaŋ, yäna ko këbi felërand eni dëkaya gë emëkw el dek end Axwën eŋ. ²⁴ Enimin Barënas mbaŋ nënga baxo, moñëm yëm baxo gë Angoc Amënëk aŋ do xwëta baŋo bête mbaŋ Kaxanu. Ata bësëfan bër

Axwën bën kēni ŷëmbërëgund gër Amara xali hi kēni amëxwër atēm.

²⁵ Ata Barënabas ye ko gër angol and Tarës eno calaraw Sol. ²⁶ Ga sək këŋo, wëlaw këŋo gër Aŋëcoŝ. Na ri kēni yer iniy iŋ ga kënëbi sëyalira end Axwën eŋ bela bëranejëm gër Amara aŋo. Ata na gër angol and Aŋëcoŝ ŷana kēni bela bën emac ed bësëfan el okëreceŋ.

²⁷ Bakey baŋo xaniraw bani gër Yerusalem bëlawënel do yow kēni gër angol and Aŋëcoŝ.

²⁸ Gër engä endebën hi baxo ar këno wăcënd Agabus an. Ga xani ko akey amat, Angoc and Kaxanu aŋ fel këŋo exo deya mëne enjo etëm kë űatëgu đek ebar el. Enimin, ata űatak mondako dëŋ and wun ko Këlod gër Rom aŋ. ²⁹ Ata bësëfan bën xetan këbi, ala kala gë er ŝot ko gë andiyen andexëm in, enëbi dëcara bëmaŷe bënd gër ebar ed Yude bëŋ. ³⁰ Mondako ri bani. Ata er bar bani in yeli kēni Barënabas gë Sol enëbi pëxwënëx bëlëngw bën.

12

End toro ind Ŝak do gë Piyer eŋ

¹ Ata angwën aŋo, Erod ir wun bax gër ebar ed Yude sëra këbi bërëmar gër Amara and gër Yerusalem ebi narëndëra. ² Fel këbi ocorođa ok eno űaŝ Ŝak, abinëm ar Ŝaŋ. ³ Ga wat ko mëne anëngan nëngan këbi Bëŝëwif bën eno, lawën ko eno tëraw bëte Piyer. Bakey band ofëna or bani yambënd mburu ind gë lewir këm baŋ hi bax. ⁴ Ga sëra këno, wëla këno gër epëra. Eno nëkonaxën Piyer gër epëra, sana këbi ocorođa

epëxw gë ocongibat, şetëndër kēbi bēmëxwër bēnax, imëxwër kala ocorođa onax. Er ŷandi baŋo eŋo kiti gër ogēs od Bēşëwif and kē xuca Ofēna or Apexa aŋ. ⁵ Awa mondako lēkaya bano Piyer gër epëra. Barikan, bër gër Amara bën gë eteyëta kēm bano şalenënd.

⁶ Nē ecan bayi bax Erod eŋo kiti Piyer. Ata mēŋ kēŋo raşënd gēmēđ gër ed fokëra kēno gë ogweyele-gweyele oki, do ocorođa od baŋo nēkonand ok: ibat gand liwŷ, ijo gand şame, oko xaş kēni gër ebët. ⁷ Ata şanayaw ko bërëxadët meleka ir Axwën do angoben aŋ ħobak lëf gër ed fëra bano Piyer. Meleka in xēm kēmo pa pa pa gër ambëb exo nēngëtaxën, re ko: «Kanil aŷand!» Ata wëcëk ogweyele-gweyele od fokaxën bano gër otaxan ok. ⁸ Re ko meleka in: «Kapal enar endey eŋ do pedal şaped baŋ.» Piyer ri ko ang fel kēŋo ak. Re ko bëte: «Dabayal gë acud atēm andey aŋ do tēfawëye.» ⁹ Piyer şan ko do kwël sēfa kēŋo. Bari er yëla baxo mēne alakeli ko lakelind, axo nang bana mēne ang nēcët baŋo meleka ak đal dēŋ ex. ¹⁰ Xuca kēnëbi ocorođa ok, imëxwër iŋanar in do gë ikinēm in, ħat kēni gër epëra ed dun. Epëra elo hi bax eni pelata đamana eni canaxën. Ata ga fërëtayak gë andexēm, şan kēni do sēf kēni fēŋa ir gër angol. Ata Piyer nem kēŋo bēđ-bēđ meleka in. ¹¹ Piyer ga şakar kēŋo na onden oŋ, re ko: «Gërëgako anëka fēni ke đal ex Axwën an lawënëgu kēŋo meleka irexēm in exe dacët gër otaxan od Erod do gër đek er bani şēnind ene di bulunda ir Bēşëwif in.» ¹² Ga fēni kēŋo na eŋo, ye ko gër

iciw̃ ind Mari, nēm ir Šaṇ, ar nēngwēt bano Marēk an. Fēn bārēr bani okēreceṇ odanjēm do bano šalenēnd. ¹³ And sēmb ko Piyer gēr ebēt aṇ, sēka ko endēnaw̃ end bano w̃acēnd Roda exo baxēt. ¹⁴ Ga xwita ko oniw̃ or Piyer ol, hēr ko gē onēnga fo reyax ko mēne Piyer kē sēmbēgund gēr ebēt. ¹⁵ Yaka kēno: «Wēj ba ašen nde šen ki!» Barikan mēṇ xemēna ko ko rend mēne Piyer ex. Bēn re kēni: «Awa angoc andexēm aṇ ex.» ¹⁶ Amēd aṇo Piyer ko sēmbēnd tuṇ gēr ebēt. Ga fērētēn kēno, šaran kēbi xali ga wat kēno. ¹⁷ Ata gē ataxan aṇ fo Piyer fel kēbi eni cēsinarā, reya ko dēk ang nēcētēgu kēṇo Axwēn gēr epēra ak. Fel kēbi bēte enēbi tēfētān eṇo Šak do gē bēmaṽe bēṇ. Ata ga šan ko na, ye ko kwēl nē ešēxe.

¹⁸ Ga xeyēk, wonjok xali gēr epēra. Ocoroḏa ok kēni w̃ēkarēnd ba feye exo Piyer. ¹⁹ Erod re ko eno calara, bari ano wat ex na. Ata re ko enēbi mēkara ocoroḏa od baṇo nēkonand Piyer ok do re ko enēbi daw̃. Ata Erod ga xani ko na gēr ebar ed Yude, ye ko kwēl gēr angol and Sesare. Fēn xeyērax baṇo bakey bandanjēm.

End enemi ed Erod eṇ

²⁰ Amēd aṇo, Erod axoṽēn xoṽēn babi bēla bēr lēg bax gēr owar or Tir gē Sidon bēn. Barikan bēn xetanēgu kēbi eno nēngaw. Ata ga xor kēno Bēlasētus, anēkōna ar aciw̃ and emun an, w̃a ko ebi dāṇēta gēr Erod eni wēlērēgu, gayik er bani yamb in gēr ebar edexēm bax xaniwēnd. ²¹ Yatir akey and sana bani, Erod ga ṽaṇēnaraw ko gē banjēm band owun baṇ, ṽēpa ko gēr aṇēpara

andexëm do ko yeyanënd. ²² Ata xeÿ këni şor bulunda in: «Oniŵ olo or Kaxanu ex, ax gi ex na or ala! Oniŵ olo or Kaxanu ex, ax gi ex na or ala!» ²³ Ata na dëŋ meleka ir Axwën fëm këŋo Erod gayik ga ŵa baxo eno cëkw ang Kaxanu fo. Ata ga fur këno oÿen, yamb këno kwël na fo, xali xoti ko.

²⁴ Barikan amëd aŋo kaş-kaş bax ŷañënd eyeyan ed Axwën Kaxanu el. ²⁵ Barënabas gë Sol ga faÿ këni andiyen and enateli ed olawën gër Yerusalem aŋ, baka këni gër Aŋëcoş. Ata ŵëlali këno Şaŋ, ar nëngwët bano Marëk an.

13

End ōamana iŷanar ir Pol eŋ

¹ Gër Amara and gër Aŋëcoş, bëlaŵënel do gë bësëyali hi bax na: Barënabas, gë Simon ir nëngwët bano Niger, gë Lusiyos Ibësiren, gë Manayen ar raf bani në er ebat gë Erod ir wun bax gër ebar ed Galile an, do gë Sol. ² Akey amat ga barër këni eno cale Axwën an, siŵi këni. Ata Angoc Amënëk aŋ fel këbi: «Pitinëbi Barënabas gë Sol eni ye gër andiyen and fana këmëni.» ³ Ga këni ħata etiŵi el, şalen kënëbi mokwëtan otaxan ok do seb kënëbi ye këni.

End Barënabas do gë Sol eŋ

⁴ Ata Barënabas gë Sol, ga lëngweli këbi Angoc Amënëk aŋ, şëla këni gër angol and Selësi do ŵedëx këni kulun in ond gër ebar ed Şipër oŋ. ⁵ Ga ħat këni gër angol and Salamin, ŷanax këni këni femërand eyeyan ed Kaxanu el gër

baciw̃ b̃acaleya b̃and B̃eš̃ewif. Š̃aŋ Mar̃ek ebax ariyenin areb̃en an. ⁶ Ata ga ye k̃eni cang̃et ošir ol, ħat k̃eni g̃er angol and Pafos. S̃ek̃ex k̃eno aš̃aki ar bano w̃ac̃end Bar Yesu. Aš̃ewif ebaxo do b̃abi yifand b̃ela b̃en m̃ene alaw̃enel ar Kaxanu hi ko. ⁷ Do ala ajo na g̃er eyang ed gof̃er̃ener Ser̃eš̃us Polus hi baxo. Ser̃eš̃us Polus, ala ar nang̃era bax m̃baŋ, hi baxo. Ga ŷandi k̃eŋo g̃e obal os̃em exo w̃el eyeyan ed Kaxanu el, w̃ac̃ k̃ebi Bar̃enabas do g̃e Sol. ⁸ Barikan Elimas, awejax an (mondako bani ħat̃elind ow̃ac̃ orex̃em ol) aħ̃ep baxo ħ̃ep̃end end bani reyand Bar̃enabas do g̃e Sol eŋ, do baxo š̃aland ang̃ k̃eŋo ri gof̃er̃ener in exo ŋ̃ep̃ ekw̃eta ed Axw̃en el. ⁹ Ata Sol, m̃eŋ ar bano w̃ac̃end b̃ete Pol an, ga ŷem̃ ko g̃e Angoc Am̃eñek aŋ faβ̃ k̃eŋo t̃eliŋ awejax an, re ko: ¹⁰ «W̃ej em̃kw̃ edey el er ŷem̃ek waỹet̃ g̃e osit do g̃e ow̃er. As̃eñiŋ ar š̃abucara hi k̃ey, arangoŷ̃era and dek̃ end š̃enene end ex yo. Ay teβ̃ na nde et̃eb̃ ed b̃apela b̃and gwer-gwer b̃and Axw̃en el? ¹¹ G̃er̃egako, aw̃el nde: panga ind Axw̃en iŋ ki x̃em, aš̃iŋ k̃ey š̃iŋ do b̃akey k̃ey ri wat̃er̃exe eñan eŋ.» Ataŋ Elimas ŷana ko ko nem̃erand do kw̃el faŷan k̃eŋo oš̃iŋ ol. Ga ko š̃enara k̃eŋo š̃aland ala ar k̃eŋo las. ¹² And wat̃ ko eŋo gof̃er̃ener aŋ, w̃a ko end Axw̃en eŋ. End s̃eyali bano eŋ l̃ek̃ baŋo g̃er em̃ekw̃.

End Pol do g̃e Bar̃enabas g̃er Aŋ̃ecoš̃ ir Pisidi eŋ

¹³ Pol g̃e b̃er̃ enga endex̃em b̃en ga xani k̃eni na g̃er Pafos, w̃ed̃ k̃eni kulun̄ in eni yex̃en g̃er

Perêš, gër ebar ed Pañëfili. Barikan Şaŋ Marëk seb këbi do kwël wërêšëta ko gër Yerusalem.

¹⁴ Gër Perêš na, xucax këni xali ñat këni gër Añëcoş ir gër ebar ed Pisidi. Yatir akey and eteyëta, lil këni gër aciw̃ acaleya and Bêšëwif, do yëpa këni. ¹⁵ Ga fën këni gër akayëta and acariya do gër band bëlaw̃ënel, bëlëngw bër aciw̃ acaleya bën re këni: «Bëmaÿe, angëmëne gë eyeyan ed kë xemënënd gër ekwëta hi kën, deyayin.» ¹⁶ Ata xwiriş Pol, ga xwëša ko re ko: «Wën Bëyisërayel do wën bër ax gi ex na Bêšëwif bër këŋo fëbënd Kaxanu bën, baxëtine!

¹⁷ Kaxanu, mëŋ ar xwënëk bulunda ir Isërayel an, yata këbi bëxarëk bërebi bën. Ga şënanën këbi angwën and hi bani gër ebar ed Misëra aŋ, nëcëtëgu këbi gë panga indexëm in. ¹⁸ Wëlaya këbi në bëniy ofëxw onax gër ladawe. ¹⁹ Nemin këbi bëla bën benëng benjongëbeki gër ebar ed Kanahaŋ do yël këbo oxwën or ebar ed edebën ol biyi bulunda irexëm in, ²⁰ xali nëkak në bëniy okeme onax gë ofëxw oco. Ata Kaxanu yël këbi bëlëngw bëxiti xali angwën and bëtëgu ko Samiyel, alaw̃ënel an. ²¹ Bëxarëk bërebi bën xara këno Kaxanu ebi yël emun. Ata yël këbi Sawul, asëñiw̃ ar Kiş, ar andëwëra and Benjësame. Sawul wun ko bëniy ofëxw onax. ²² And lat këŋo gër owun Sawul aŋ, Kaxanu yata këŋo Dafid, ar reya baxo osede olo an: “Wëno şala baŋo Dafid, asëñiw̃ ar Isayi an, ala ar ex ang emëkw edam an, ar kë ri cëk oñandi odam an.” ²³ Ata gër andëwëra and Dafid rëw̃ këno Yesu, ga bëya baxo Kaxanu alaw̃ëneli këbi law̃ëneliw

Afexën bulunda ir Isërayel in. ²⁴ Damana exo yowaxënëgu Yesu, Şaş Batis bax femërand gër dek bulunda ir Isërayel end xobuyi or enëngwët ed ola eñ. ²⁵ And baxo ñatand andiyen andexëm añ, Şaş Batis are baxo rend: “Wëno ame gi ex na Afexën an, ang kën yëland ak. Barikan në yow exo gand epoy edam, ar axe ñap ex na me pët ogux od baped bandexëm ok.”

²⁶ «Awa bëmaÿe, wën bosëñiŵ bor Abëraxam do gë wën bër ax gi ex na Bëşëwif bër këno fëbënd Kaxanu bën, Kaxanu biyi dek lawëneliw këbo eyeyan ed apexa elo. ²⁷ Barikan Bëşëwif bër gër Yerusalem bën do gë bëlëngw bërebën bën abi pëni ex na noÿo hi ko Yesu, bëte abi pëni ex na bend ÿëgw këni bëlawënel eñ, xarak akey and eteyëta kala këni fënënd gër cale beño. Bend ÿëgw këni bëlawënel beñ ñata këni and xiti këno Yesu añ. ²⁸ Fel këno Pilat gofërener in, eño daw xarak mëñ amena and këno lawaxën ano wateli bana. ²⁹ Mondako ñata këni dek er ÿëgw këni end Yesu in xali law këno gër kërëwa. Ga fedali këni eman eñ, wëxëta këno në ÿeg. ³⁰ Barikan Kaxanu xanin këno gër ecës. ³¹ Şanayaxëndëra këbi bakey bandanjëm bër hi bax enga endexëm bën elod gër ebar ed Galile, xali ñatëgu ko gër Yerusalem. Gërëgako bëjo ex otede odexëm ok gër bulunda ir Isërayel. ³² Do biyi këñun nangënënd Atëfëtan año: Kaxanu, er beya bafi bëxarëk bërebi in, ³³ këbo rinënd gërëgako biyi obaş orebën ol ga xanin këno Yesu gër ecës. Eño ÿëgw këni gër Calemoñëw gër atëngët akinëm:

“Wěj ex Asěñiŵěn doro, wěno ex Sorix✧.”

³⁴ Kaxanu are re baxo mēne axanin kěŋo xanin
 Yesu gēr ecēs do eman endexēm eŋ ax
 ɓayi na gēr embēr. Eŋo ỹėgw kēni mēne
 Kaxanu re bax:

Ayěl kēmum yěl er ɓeya bamo Dafid in,
 Ewēnek ex, er kēn xwēta ex✧. ³⁵ Are re ko ɓēte
 Kaxanu gēr ed ỹėgw kēni:

“Ar yata kēyo an awēnek exo, ayo teɓ na exo
 bēr✧.”

³⁶ «Amēd and ɓayi baxo abėngw aŋ, Dafid ari
 baxo rind oŋandi od Kaxanu ok. Bariƙan and
 šēs ko aŋ, wēxēta kēno gēr ed wēxēta kēnēɓi
 ɓexarėk ɓėrexēm, do wēr ko gēr ỹeg. ³⁷ Bari
 ar xanin kěŋo Kaxanu gēr ecēs an, axo bēr ex
 na. ³⁸ Bēmaŷe, awa nangiŋ mēne: paɓ gē Yesu
 Kėrisėt kēn šot eteɓan ed ɓeñėŋėnax el, gayikwa
 gē etėf ed deƙ ɓeɓēr rek acariya and Moyis el an
 kor ex na en gi ɓēr šenene. ³⁹ Do ar xwēta kěŋo
 Yesu an kē hind ar šenene. Ax gi ex na nde egi
 ed ɓēr šenene paɓ gē acariya and Moyis el ɓayik
 an kor bana? ⁴⁰ Mėŋ ex titinayin kēdi kěŋun hi
 er ỹėgw kēni ɓēlaŵēnel ɓēr Kaxanu in:

⁴¹ “Wěn ɓēr kē yepėnėnd end Kaxanu ɓėn,
 ɓaxėtine.

Caranėleŋun do capėrin.

Ecarax end kēme ri eŋ,

Ado enun tēfėtan yo, an kwēta na”.»

⁴² Pol gē ɓēr engā endexēm ɓėn šan kēni na gēr
 aciŵ acaleya. Bēr ɓaxėt ɓabi ɓėn xara kēnēɓi
 eni ɓakaw enēɓi pelėra gašėxe, gē akey and

✧ **13:33** 13.33 Calemoñėŵ 2.7

✧ **13:34** 13.34 Esayi 55.3

✧ **13:35** 13.35 Calemoñėŵ 16.10

eteyëta and kë bëtëgund aņ. ⁴³ Ga këni šapër gër aciŵ acaleya, and faŷ këni cale aņ, Bëšëwif bëranjëm do gë bësalek kënebi laņëtand Pol gë Barënas. Ata Pol gë Barënas ga këni xanarëra gë bën, xor kënebi eni ma eni dëkaya end Kaxanu eņ, mëņ ar yël këbi oyekax orexëm an. ⁴⁴ Ga bëtëguk akey and eteyëta aņ, dek angol aņ barërëgu këni eni baxët eyeyan ed Axwën el. ⁴⁵ Bëšëwif bën ga wat kënebi amëxwër aņ, yakëraxi këbi xali. Ata ŷana këni na këni šembëtënd end baxo reyand Pol eņ do këni širënd. ⁴⁶ Pol gë Barënas fel kënebi kerët: «Wën Bëšëwif bën yata baņun pere Kaxanu eņun nangën eyeyan edexëm el. Barikan ga xey këņun ako en baxët, gë andewën dëņ lëcaya kën aniyand din aņ. Gërëgako biyi bela bër ax gi ex na Bëšëwif këmëni ŷana mëni pelërand. ⁴⁷ Er këmi rind biyi ijo, Axwën an fel babi eni dind bulunda ir Isërayel in and re baxo:

“Wëj yata këmi ey gi angoben and benëng becëxe aņ

Ey pemërand apexa aņ xali gër ed sëlëk ebar✧.”»

⁴⁸ Ata bër ax gi ex na Bëšëwif bën këbi nëngandërand ga këni wël eņo, do këni šëkwënd eyeyan ed Axwën el. Dek bër yata këbi Kaxanu eni cot aniyand din bën ŵa këni end Yesu eņ. ⁴⁹ Ata bela bën mondako wëlëra këni eyeyan ed Axwën el dek ebar ed Pisidi el. ⁵⁰ Barikan Bëšëwif bën šoņ kënebi bësoxari bër gapak bësalek bën, gë bëlëngw bër angol bën, enëbi dixëra Pol gë Barënas do enëbi nŷaŷ eni can

✧ 13:47 13.47 Esayi 49.6

ebar edebën el. ⁵¹ Enëbi cëndënaxën bëjo, Pol gë Barënabas fepe këni obar od lëka bax gër osapar ok eni canaxën ebar elo, do ye këni kwël gër Ikoñom*. ⁵² Ata bësëfan bën dëk ebani onënga ol do yëmëra bani gë Angoc Amënëk aņ.

14

End Pol do gë Barënabas gër Ikoñom eņ

¹ Pol gë Barënabas ga fiat këni gër Ikoñom, ye këni bëte gër aciw̃ acaleya and Bëšëwif yafir akey and eteyëta. Ga xamën këni eyeyan el, bëranjëm gër amëxwër and Bëšëwif do gë bër ani gi ex na Bëšëwif w̃a këni end Yesu eņ. ² Ata Bëšëwif bër xey babi eni ma end Yesu bën šoñ kënëbi bër ax gi ex na Bëšëwif bën enëbi yëlan eñëjënax bëmaÿe bëj, Pol do gë Barënabas. ³ Barikan mbaņ nëka bani na gër Ikoñom. Axwën an xayaxën bano mëj xemënaxën bani epemëran ed end Kaxanu el gë anjiÿ këm. Yama Axwën an ga babi yëlënd nde oyekax orexëm ol mëj bani rixënënd becarax do gë becërecaxik eni nangëraxën bela bën mēne end këni reyand eņ d'al dëj ex. ⁴ Ata angol aņ dëk xucarëra këbi: bëjo bar këni gë Bëšëwif bën, bëjo gë Pol do gë Barënabas, oparëxanda ok. ⁵ Bëšëwif bën, gë bër ax gi ex na Bëšëwif bër bar bani bën, do gë bëlëngw bërëbën bën xetan këbi enëbi mereli Pol gë Barënabas do enëbi pëtëra gë oxaÿ xali eni cës. ⁶ Barikan bën ga wata këni eņo, hër këni

---

* **13:51** 13.51 Axwën Yesu fel babi oparëxanda odexëm ok eni pepend obar od lëkak gër osapar orebën oņ gër ed këni hëp bela bën enëbi baxët in.

gër bangol band ebar ed Likawoni: gër Lisëtër, gër Derëb, do gër band ler ler. ⁷ Fèn femërax bani bëte Atëfëtan and Yesu an.

End Pol do gë Barënabas gër Lisëtër eņ

⁸ Gër angol and Lisëtër, ala hi baxëna arëgofo, mondako rëw bano do elod axo yexëra bana. ⁹ Ata akey amat këņo baxëtënd Pol ga këbi felëra end Kaxanu eņ. Pol ga fab këņo ala ajo, wat ko mëne axor ko xor exo pak gayik axwëta xwëta këņo Kaxanu. ¹⁰ Ata xeŷ ko: «Wëj kanil!» Ataņ xani ko xwiriš ala ajo do ko yexërand. ¹¹ Ga wat këni er ri baxo Pol in, amëxwër an xeŷ këni gë eyeyan edebën: «Bangoc wa nëngwëtawëk bela do fedaw këni gër ndëbi ro.» ¹² Ata nëngwët këneŷi omac ok: Barënabas këno wăcënd Sës do Pol Erëmes gayik mëņ bax yeyanënd. ¹³ Ata ga bax edaš ed Sës el ler angol, alaš an ŷaņëndëraw këbi gë opëtëfët ogaš do lasëgu këbi na gër ebët ga ŷandi këbi mëņ gë amëxwër an enëbi űašën šadaxa Barënabas gë Pol. ¹⁴ Oparëxanda ok and wël këni eņo an, űes këni banjëm bandëbën baņ, wăra këni mërëxand ir amëxwër do këneŷi rend bela bën: ¹⁵ Lawo bën inewă kën rixënënd eņo? Biyi bëte bela fo hi këmi ang wën ak, ami gi ex na đe bangoc. Er yow këmi mun nangën Atëfëtan an, en đapaxën bebër gë ofëcak këm bëjo, do eno calexënënd Kaxanu, mëņ ar gë aniyan an, mëņ ar rik orën gë ebar an, mëņ ar rik angwëngw an do gë đek bebër ex polo an. ¹⁶ Akarëk an, Kaxanu aseŷ seŷ babi đek bela bën eni dind enëņg kala ang këni yëland ak. ¹⁷ Barikan axo teŷ bana, emasinayan el

paḅ gē benjekax bend kēbi rinēnd bela beṅ. Gako wēn ayēl kējun yēlēnd tēb in, gē eyamb ed kēn xanand gē ekol el, do gē onēnga ol gēr oṽēkw orewēn. ¹⁸ Gē ojaṽ fo xor banēbi bela bējo gē end bani yeyanēnd eṅ, xali seb kēni eṅašēn šadaxa el. ¹⁹ Ata ga ḥatēgu kēni Bēšēwif bēr gēr bangol band Aṅēcoš do gē Ikoṅom bēn, šoñ kēnēbi bēr gēr Lisētēr bēn enēbi pētēra. Ga fētēra kēno xali Pol, xēx kēno do nēcēt kēno angol aṅ, ga bani yēland anēka šēs ko. ²⁰ Barikan ga xeta kēno bēsēfan bēn, xani ko, do baka ko gēr angol. Ga xeyēk, Pol gē Barēnabas sēfēr kēni ond gēr angol and Derēb oṅ.

End Pol gē Barēnabas gēr Aṅēcoš ir gēr Siri eṅ

²¹ Ga faṽ kēni epemēra ed Atēfētan el na gēr angol aṅo, do ga rī kēnēbi bēranjēm bēsēfan bēr Yesu, Pol do gē Barēnabas baka kēni end bangol band Lisētēr gē Ikoṅom eṅ, do kwēl ṽaṽix kēni gēr Aṅēcoš. ²² Ata xemēndērax kēnēbi tar fēña in bēsēfan bēn do xara kēnēbi eni kemēnali ekwēta ed Axwēn el. Fel kēnēbi mēne ar ṽak end Yesu an, ax mēnd ex na exo dīl gēr owun or Kaxanu toro kēm. ²³ Pol gē Barēnabas sanan kēnēbi bēlēngw gēr bamara bandebēn do ga ḥata kēni etiṽi el, šalen kēnēbi. Do ḍamana eni yexēn seb kēnēbi gēr otaxan Axwēn ar xwēta kēno an. ²⁴ Ga xucak eṅo, ye kēni cangēt ebar Pisidi el do ḥat kēni gēr ed Paṅēfli. ²⁵ And femēra kēni eyeyan ed Kaxanu el gēr angol and Perēs aṅ, šēlax kēni gēr Atali, ler gēr bēṅa ir angwēngw. ²⁶ Fēn wēdēx bani kulun in, do baka kēni kwēl gēr Aṅēcoš, gēr ed xaran banēbi

oyekax or Kaxanu ol d̄amana eni yexën gër andiyen and riw bani. ²⁷ Ga ñat kēni, ñar kēñibi Amara aṅ, do sēfētandēra kēñibi ñek er ri ko Kaxanu paṅ gē bēn in do ang fērētēn kēbi ebēt el b̄er ax gi ex na Bēsēwif bēn eno kwēta Axwēn Yesu. ²⁸ Ata mbaṅ nēka bani na gē bēsēfan b̄er hi bax na bēn.

15

End apeda and gër Yerusalem eṅ

¹ Bela xaniw baxēna gër ebar ed Yude do yow kēni gër Amara and gër Anjēcoṣ. Ata ga kēñibi sēyalira bēmaṅe bēṅ kēni rend: «Angēmēne wēn anun kac ex na, ang rēpēk gër acariya and Moyis ak, an kor na en pex.» ² Ga ñep kēni eṅo Pol gē Barēnabas, šampere kēni xali gē bējo. Xetan kēbi ñek Amara aṅ enēbi d̄awēn Pol gē Barēnabas gē bēmaṅe bēndēmar eni ye eni wēlērēgu gē oparēxanda ok do gē bēlēngw bēn yaṅ gër Yerusalem. ³ Ata b̄er gër Amara bēn yēlēra kēñibi bērolaṅwēn bēn er bax eni yambēxēnd gër d̄amana in. Ga ye kēni xuca end ebar ed Fenisi do gē ed Samari eṅ, kēni reyaraxēnd end bela b̄er ax gi ex na Bēsēwif b̄er xwēta baṅo Axwēn eṅ. Do ñek bēmaṅe bēnd bax wēl eṅo bēṅ mbaṅ babi nēngandērand. ⁴ Ga ñat kēni gër Yerusalem xaca kēñibi Amara aṅ, gē oparēxanda ok, do gē bēlēngw bēn. Ata bērolaṅwēn bēn sēfētandēra kēñibi ñek er ri ko Kaxanu paṅ gē bēn in. ⁵ Barikan ga xani kēni na b̄er enga end Ofariseṅ od w̄a bax end Yesu bēn, kēni rend: «Kacēlenēbi ñe bēsōšan b̄er ax gi ex

na Bêšewif bër ex bësëfan bën do pelinëbi eni tēfënd acariya and Moyis aṅ.»

⁶ Ata oparëxanda ok gë bëlëngw bën barër këni eni ketën endey eṅo. ⁷ Ga fëtëk ongeyër, xani ko xwiriš Piyer ko rend: «Bëmaÿe anang nang kën mēne wëno Ašewif yata ke Kaxanu elod gër ŷanar eni wëlxën gër etëy edam Atëfëtan and Yesu aṅ bër benëng becëxe bën. Abaxët këni baxëtënd Atëfëtan aṅ do këni wënd. ⁸ Do Kaxanu, mēṅ ar kë nangënd er ex gër emëkw ed ala in, areya reya ko mēne bër ax gi ex na Bêšewif bën aŵa wã këni, ga yël këbi Angoc Amënëk aṅ ang yël këbo biyi ak ebo masinaxën mēne abi cus ex na. ⁹ Epitëndër axo di ex na ed gë biyi do gë bën, gayikako aŵënën wënën ko oŵëkw orebën oṅ ga xwëta këno, epitëndërend ed gë biyi gë bën ax bo ex na. ¹⁰ Awa gërëgako, inewã këno ŷanaxënënd Kaxanu ga kënëbi nëyalind ako bësëfan bën oxadac or sëkwan këne biyi gë bëxarëk bërebi ol? ¹¹ Ecëñëxët këren di de gayikako biyi gë bën paḅ gë oyekax or Axwën Yesu ol wã këne mēne afex fex këne.»

¹² Ata šësinara këni dek ang barërëgu bani ak. Baxët kënebi Barë nabas gë Pol ga këni reya becarax gë bërëcaxik bend ri ko Kaxanu beṅ paḅ gë bën gër owar or bër ax gi ex na Bêšewif.

¹³ And šësina këni aṅ, Šak re ko: «Bëmaÿe, baxëtine! ¹⁴ Simonṅ areya reya ko mēne aṅanar sana këbi Kaxanu bër kë hi bulunda ir oŵac orexëm bën. ¹⁵ Ata end reya ko eṅo moped fedëk gë end re këni bëlaŵënel eṅ. Ga yëgw këni mēne Kaxanu rek:

16 “And kë nekana aŋ, abakaw këme bakaw.
Axanin këme xanin aner and Dafid and węcëk
aŋ.

Axanin këme xanin bameŋ band węcëk baŋ

17 Mëŋ këne šalaxën wëno Axwën an bela bër
bayik bën,

Iyo đek benëŋ bend bela bend kë šalend gër
oŵac oram.

Mondako re ko Axwën an,

18 mëŋ ar rik beŷ bër hik monang elod din ir din
beŋ✧.”

19 «Wëno cëŋ er ŷapan ke mëne kërenëbe
cëndën ex na bër ax gi ex na Bëšëwif bër këŋo
šalend Kaxanu bën. 20 Barikan ñëgwën bene
kayëta eni nangaxën mëne afo eni kwëŷëtand
bemuyaraxik bend olaš beŋ, gë asëk alakirand
fo in, gë eyamb ed oŵacar or šësëk ŋaşërëxe ol,
do gë eyamb ed ošat el. 21 Bela bën wa elod
akarëk aŋ awël këni wëlënd acariya and Moyis
aŋ ga këni femërand angol kala yatir akey and
eteyëta gër baciŵ bacaleya bandebi.»

End kayëta ir benëŋ becëxe eŋ

22 Ata oparëxanda ok gë bëlëngw bën do đek
Amara aŋ xetan këbi enëbi tana na gër ndebën
bër kënëbi laŵën gër Aŋëcoš eni tëfër gë Pol do
gë Barënbabas. Ata sana kënëbi bëmaŷe bënd
fëb kënëbi: Yud, ar nëngwët bano Barësabas an
do gë Silas. 23 Fëxwën kënëbi kayëta ir ŷëgw
bani mondako: «Biyi bëmaŷe bëndewën beŋ,
gë oparëxanda ok, do gë bëlëngw bën, këŋun
šëmand wën bëmaŷe bënd ax gi ex na Bëšëwif,

✧ **15:18** 15.18 Amos 9.11-12

wën bër ex gër Anjecoô do gër owar Siri gë Silisi bën. ²⁴ Awëlati wëlati këmi mëne në end osëyali or bela bër gër ndebi ro wëlandëraxën këjun gër owëkw orewën, xarak biyi amëni d'awënëli ex na. ²⁵ Mëñ ex, biyi ÿapanëli këbo mëne aye yek mëni tana bela bër këmëni lawënëli eni tëfërëli gë Barë nabas do gë Pol, bën bër ex bëmaÿe bënd pëlot gër ojomb odebi bëñ. ²⁶ Bën lëxwayak në end owac or Axwën arebi Yesu Kërisët. ²⁷ Awa Yud do gë Silas lawënëli këmëni, gër etëÿ edebën kën wël end ÿëgw këmi gër kayëta eñ. ²⁸ Enimin Angoc Amënëk añ do gë biyi ÿapanëli këbo mëne bayil ex er ÿapëk in fo, këremun dëbin na edëb ecëxe. ²⁹ Mëñ ex, kwëÿëtayindën ÿas er owacar or kënebi ñašënd gër olaš eñ, gë eyamb ed ošat el, gë ÿas er owacar or šësëk ñašërëxe eñ, do gë asëk alakirand fo in. Beño kën seḶ. Bon šëma këmun.»

³⁰ Bërolawën bën ye këni ond gër Anjecoô oñ. Ga ñat këni, wac kënebi bërëwäk bën do fëxwënëx kënebi kayëta in. ³¹ And fën këni kayëta añ, nëngandëra këbi xali gayik er ÿëgw këni in axem xemën bafi gër ekwëta. ³² Yud gë Silas bër ebax bën dëñ bëlawënëli, xemëndëra kënebi bëmaÿe bëñ gër ekwëta gë eyeyan ed mbañ. ³³ Ga xeyëra këbi na gër Anjecoô, felar këni gë onënga fo gë bëmaÿe bëñ eni bakaxën gë emëkw eyemax gër bër lawënëgu bafi. ³⁴ [Barikan, Silas sana ko exo bayi na gër Anjecoô.] ³⁵ Mondako xeyëra bafi Pol gë Barë nabas na gër Anjecoô. Ata bën

gë bëlëngw bêsêxe bëranjëm asëyalira banëbi asëyalirand Amara aŋ eyeyan ed Axwën el do afemëra bani femërand bëte Atëfëtan andexëm aŋ.

End ōamana ixinëm ir Pol eŋ

³⁶ And xucak bakey aŋ, Pol fel këŋo Barënbabas: «Nënga bëye tan bëmaÿe bëŋ dek gër bangol band sëfëtaraw ke end Axwën eŋ, ata ke nange ba mondake hi këni.» ³⁷ Ata Barënbabas ÿandi këŋo eŋo mëlali Şaŋ ir nëngwët bano Marëk. ³⁸ Eno mëlali ar şapaya bax elod gër ebar ed Paŋëfili an, ar ÿaŋëta babi gër andiyen andebën an, Pol aŋo űapan bana. ³⁹ Gë endey eŋo mbaŋ xucar babi, ata şapër këni. Barënbabas ye këni gë Marëk ond gër ebar ed Şipër oŋ. ⁴⁰ Pol sana këŋo Silas, bëmaÿe bëŋ ga xarandëra kënebi oyekax or Axwën ol, kwël ye këni. ⁴¹ Ye këni cangët ebar ed Siri el do gë ed Silisi el. Bër gër bamara bën banëbi xemëndërand gër ekwëta.

16

End Pol do gë Timote eŋ

¹ Ata Pol űat ko gër angol and Derëb do xucax ko gër and Lisëtër. Fën sëkëx këno asëfan ar Yesu ar bano wacënd Timote. Nëm AŞëwif ebaxo, do sëm Agërek. ² Bëmaÿe bënd gër Amara and gër Lisëtër bëŋ, do gë bënd gër and Ikoűom bëŋ, areya bani reyand mëne Timote ar şenene ex. ³ Ata Pol ÿandi këŋo exo gi ar enga endexëm. Xac këŋo në end BëŞëwif bër lëg bax gër ebar elo eŋ gayik bën anang nang bani mëne

sëm ir Timote Agërek ebox. ⁴ Pol gë bër enga endexëm bën këni yexërand gë angol gë angol. Bend re këni oparëxanda do gë bëlëngw bër gër Yerusalem bej banëbi sëfëtandërand bësëfan bën eni tëfaxën. ⁵ Do bela bër gër bamara bën kwël bani xemënanand gër ekwëta do bani yëmbërend gë akey gë akey.

End lakeli ir Pol ej

⁶ Angoc Amënëk aŋ aŋo teb bana Pol exo pemëra eyeyan ed Kaxanu el gër ebar ed Asi. Ata mën gë bër enga endexëm bën ye këni cangët ebar ed Fërişi el do gë ed Galasi el. ⁷ Ga hat këni ler gër ebar ed Misi, xacërax këbi eni ye gër ed Bitini, bari Angoc and Yesu aŋ abi teb bana eni ye. ⁸ Xucax këni gër ebar ed Misi, do sëlax këni gër Tërowas, gër bëŋa ir angwëngw. ⁹ Ata gëmëd, Pol wat këŋo në lakeli ala ar lëg bax gër ebar ed Masedëwan ga këŋo xara: «Këla, yow ir ebar ed Masedëwan in, eyëbo dëca!» ¹⁰ Gë lakeli ir Pol ijo fëni këbo mënë Kaxanu anëka yandi këŋo mënë nangën Atëfëtan and Yesu aŋ bela bër gër ebar ed Masedëwan bën. Ataŋ sâla këmi ang këmi ri mi yexën fën ak.

End Pol do gë Lidi ej

¹¹ And xani këmi na gër Tërowas aŋ xuca këmi gë kuluj in sëw, ond gër Samotëras oŋ do hat këmi në ecan ijo gër Neyapolis. ¹² Na xani këmi do xuca këmi ond gër Filip oŋ. Angol and Filip aŋ hi bax atëm and gër ebar ed Masedëwan aŋ do xwën bani Bërom bën. Fën xeyërax bafo. ¹³ Ata yatir akey and eteyëta, sânan këmi angol

aŋ, do ye këmi ler në lar, gër ed yëla bami fën këni şalend Bëşewif bën. Ga yëpa këmi, felëra këməni end Kaxanu eŋ bəsoxari bër fedër bax bën. ¹⁴ Do asoxari hi bax na na do bano wacënd Lidi, afan ar banjəm bambarax, ar baŋo şalend Kaxanu, do ar xaniw bax gër angol and Catir. Gë obal osəm baxo baxëtënd gayik Axwën an fëdëtən baŋo onden oŋ. Ata w̃a ko er baxo sëfëtënd Pol in. ¹⁵ And w̃a këni do buyi kënëbi mən gë bër ekun edexəm aŋ, w̃ac këbo do re ko: «Angëmene ayëla yëla kën mēne enim xwëta këmo Axwën an, ŋatēne gër ndebi xali yatir kën xuca.» Mondako nēyali bafo xali w̃a këmi.

End Pol do gë Silas gër epëra eŋ

¹⁶ Akey amat ga këmi ye gër ed këmi şalerand, fed këmi gë endënaŋ end lil baŋo angoc and oşaki. Aşakin babi şakinënd bela bën do bano şotëraxënënd kodı ir mbaŋ bəxwën bərəxəm bën. ¹⁷ Ata ga këbo sëfa, biyi do gë Pol, ko xeŷënd: «Bela bəjo bəriyenin bër Kaxanu, mən ar hik yaŋ gër orən exëni, fëña ir Apexa in kēnun nangënënd.» ¹⁸ Mondako ri baxo bakey bandanjəm. Ata ga xēñ kēŋo Pol fel kēŋo angoc aŋ: «Ga re këme gër oŵac or Yesu Kërisët, canël gër endënaŋ eŋo.» Ataŋ şan ko angoc aŋ.

¹⁹ Ga wat këni bəxwën bër endënaŋ eŋo bën mēne ax bo na ga këno şotëraxën, sëra kënëbi Pol gë Silas, do wëla kënëbi gër yangana ir angol enëbi kitix bëləngw bën. ²⁰ Ga ŋateli kënëbi gër bəxiti re këni: «Bela bəjo kē wonjonënd angol andebi aŋ, Bëşewif exëni ²¹ do kënëbi sëyalirand bela bën bacariya band ax ŋap ex na

ene wële do ene tēfe biyi bër hi këne gër owun or Rom bën.» ²² Ata amëxwër an wërinaw këni bëte, bëxiti bën fel kënebi enëbi cudëtëra Pol gë Silas do enëbi cewëra. ²³ Ga šewëra kënebi xali xurik, wëla kënebi gër epëra do fel këno anëkona an ebi titinalind aye. ²⁴ Ata ga wël ko eņo, anëkona an wëla këbi lengwe lëf gër epëra do fokeli ko osapar orebën gë osëx osibax.

²⁵ Emëf ekarëk el, Pol gë Silas këni šalend do këno yasënd Kaxanu, bandepëra baņ kënebi baxëtënd. ²⁶ Ata řatëguk bërëxadët andëgël and ebar: edëda ed aciw and epëra el, šangënak, ataņ na dëņ, dek owët oņ fërëtararak, do ogweyele-gweyele od fokëraxën banëbi bandepëra ok xotirak. ²⁷ Anëkona an nëngëta ko, and wat ko owët wafërëluņ aņ, reg ko duxuma in gër acëmar. Exo dawaya řandi baņo ga baxo yëland anëka hër këni bandepëra baņ. ²⁸ Nand exo kwëšaya na xejëgu ko Pol: «Ali, kërey kwëšaya na, biyi dek ro bayi këmi.» ²⁹ Ata anëkona ar bandepëra an xaraw ko lambo. Hërëgu ko lapaya ko mo poxi gër osapar or Pol gë Silas do ko rëgënd anjiř aņ. ³⁰ Nëcët këbi fac wëkax këbi: «Bësošan, inëwa këme ri me pexaxën?» ³¹ Pol bën yaka këņo: «Kwëtalö Axwën Yesu, ata kën fex wëj do gë ekun edey el.» ³² Felëra kënebi end Axwën eņ mëņ gë bër ekun edexëm bën. ³³ Kwël gëmëf fo wëla këbi anëkona ar bandepëra an do xorax këbi ed sembařëra bani el. Ata Pol gë Silas buyi kënebi mëņ gë bër ekun edexëm bën. ³⁴ Wëla këbi yaņ gër iciw indexëm do lëbax këbi. Anëngandëra

nëngandëra babi end ga w̃a këni end Kaxanu eṅ mēṅ gē bër ekun edexēm bën. ³⁵ Ga xeyëk, bëxiti bën lawën këneḃi ocoroḃa eno pel anëkona an ebi tebët bela bëjo. ³⁶ Anëkona an ñateli ko endey eṅ gër Pol, re ko: «Bëxiti bën ga re këni mun tebët. Awa gërëgako canin en ye gē emëkw eyemax.» ³⁷ Barikan Pol yaka këḃi ocoroḃa ok: «Yama ga šewëra këneḃo wat-wat gē bela nde ðamana enëḃo përaxën kitirëxe biyi bër xwën këḃo owun or Rom bën do ýandi këḃi enëḃo tebët yir. Yowëlexëni bën dëṅ enëḃo tebët.» ³⁸ Ocoroḃa ok ñateli këni eyaka elo gër bëxiti. Ata yëdara këni ga nang këni Bërom exëni. ³⁹ Yow këni, wëka këni mëne Pol gē Silas enëḃi teban. Ata kwël sebët këneḃi do xara këneḃi eni can angol aṅ. ⁴⁰ And šan këni gër epëra aṅ, wāyi këni gër iciw̃ ind Lidi. And wat këneḃi bëmāyë aṅ, xemëndëra këneḃi do kwël ye këni.

17

End Pol do gē Silas gër Tesalonik eṅ

¹ Pol gē Silas ga këni ye, xuca këni ir owar or Amëfipolis do gē Apolini in ñataxën këni gër Tesalonik, gër ed hi bani Bëšewif bën gē aciw̃ acaleya. ² Ata ang wër baṅo ak, Pol ye ko gër cale. Akey and eteyëta kala xali sëkëk odoxo otas, bani xanarërand bend rek Oñëgw Omënëk beṅ gē bela bër bax barërëgund na bën. ³ Afelëra babi felërand ebi pëni mëne Afexën an asoro bax exo toro xali eno ðaw̃, barikan exo kani gër ecës. Are re baxo bête: «Do Yesu ir këmun sëfëtand ijo, mēṅ ex Afexën an.» ⁴ Ata

Bêşewif bërëmar do gë bêsalek bër ani gi ex na Bêşewif bërënjëm xor kënëbi wã këni end Yesu eñ, do sêf kënëbi Pol gë Silas. Awa wã bani bête bësaxari bër gapak bërënjëm. ⁵ Barikan ga yakëraxi këbi na Bêşewif bërëmar, bar kënëbi bêsëxwëpëtaxik, bëmëxwër bëmëxwër gër opëña xali wonjok angol añ. Bela bëjo ye këni gër iciw ind Yason gër ocal od Pol gë Silas enëbi mëla gër ed barërëgu këni do enëbi kitix. ⁶ Ga nema kënëbi, sëra kënëbi Yason do gë bëmaÿe bëndëmar, wëla kënëbi gër bemun bend gër angol do ga kënëbi lëxw këni rend: «Bër wëlëk dek ebar bën yowëk gër angol andëbi ro, ⁷ do Yason xwëtaya këbi. Bela bëjo dek kë rend mëne ar këno wacënd Yesu an ex emun endebën eñ mëñ bayik ani pëbënd na bacariya band Sesar bañ.» ⁸ Eyeyan elo, wëlëk onden ond bela bër barërëgu bax na bën do gë ond bemun oñ, nang këni mëne endey eño ecëmuk dëñ ex. ⁹ Enëbi tebëtaxën Yason gë bër sëra banëbi gë mëñ bën, afo ga nəcët këni kodî.

End Pol gë Silas gër Bere eñ

¹⁰ Bëmaÿe bëñ fel kënëbi Pol gë Silas eni na wã gëmëd do kwël eni ye gër Bere. Sam ga fiat këni, lil këni gër aciw acaleyã and Bêşewif. ¹¹ Bêşewif bër gër Bere na bën nënga babi onden oñ nëmëc gë bër gër Tesalonik bën. Bën atañ gë obal osëm bani baxëtënd eyeyan ed Kaxanu el. Key yo key bani wëkarënd end Oñëgw Omënëk od bani fënënd eñ eni kamanaxën ba er kënëbi felënd in go dëñ ex. ¹² Ata mbañ hi bani bela bër wã bax end Yesu bën. Na fo bani bësaxari

bëgërek bër gapak do gë bësošan bëranjëm. ¹³ Barikan and nangëgu këni Bëšëwif bër gër Tesalonik aŋ mëne Pol në pelërabî end Kaxanu eŋ gër Bere, yow këni enëbî coñ bela bën eno takëreli. ¹⁴ Ata bëmaÿe bën nawali këno atan Pol exo ye gand bëŋa ir angwëngw, barikan Silas do gë Timote bayi këni na. ¹⁵ Bër laŋëta baŋo Pol bën wëla këno xali gër angol and Aten. Ata ga këni wërëšëta, Pol lawën këbî enëbî pelëx Silas gë Timote eno tëfëgu atan atan.

End Pol gër angol and Aten eŋ

¹⁶ And babi šëninđ Silas gë Timote gër Aten aŋ, Pol wëlandëra këŋo gër onden ondexëm ga ko wat angol aŋ yer olaš fo. ¹⁷ End Kaxanu eŋ bani xanarërand gë bela bën: gë Bëšëwif bën do gë bëšalek bën, gër aciw acaleya andebën, do key yo key gë bër bani fedëra gër yangana ir angol bën. ¹⁸ Fed këni akey amat Pol gë bësëyali bër bend Epikur bën, do gë bër bend Sëtöyî bën, këni xanarërand. Ata bërëmar awëkar bani wëkarënd: «Ine ko rend ar xorëk eyeyan ajo?» Bëjo yaka këni: «Ajo er këbo wëndanënd mëne bend cale ind bangoc banangërëx ko femërand.» Enimin Pol end Atëfëtan and Yesu eŋ do gë end ekani ed gër ecës eŋ babi sëfëtanđerand. ¹⁹ Ata wëla këno Pol gër bëlëngw bër bax fedërënd gër Ayeropaš. Ga hateli këno wëka këno: «Axor nde këmi xor biyi mi nang osëyali oxašax or këyëbî sëyalirand bela olo? ²⁰ Bend këmi wëlelind beŋo mocaraxi šaraxik. Awa biyi aÿandi ÿandi këbo de mi nang er ex in.» ²¹ Er bani xwëndand

Bêhaten bën do gë bëliyer bën eyeyandëran do gë ebaxët ed bend kē fiatëgund na gër angol fo.

²² And xwêša ko Pol mërëxand gër Ayeropaš aŋ, re ko: «Wëno er wat kême mêne wën Bêhaten bën, mbaŋ kēŋun balënd end cale eŋ.

²³ Ga kême yexëra gër opëña od angol andewën, awat wat kême angëb gë oñëgw od rek: “Kaxanu inangërëx xwënëk!” Awa wëno end Kaxanu inangërëx ir këno šalend ijo eŋ yow kême mun tēfëtan.

²⁴ Kaxanu ir rik ngwën do gë dëk bebër ex gër ngwën bën hik Axwën ar orën gë ebar an. Mëŋ axo dëgënd na në baciw̃ bacaleya band bay këni bela.

²⁵ Mëŋ ala aŋo dëband na, ala aŋo dinënd na yeỹ. Mëŋ kē yëlënd aniyan aŋ, gë onjën oŋ, do gë beÿ bën dëk.

²⁶ Mëŋ ri këbi paß gë ala abat dëk benëng bend bela beŋ. Mëŋ fitëndërëk bapaxëd baŋ, yël këbi bela bën eni dëgëra ebar el dëk do xer ko ed kē sël olëg orebën el.

²⁷ Mondako ri ko Kaxanu ebi kacëraxënënd bela bën ocal odexëm ok, do angëmëne awënd wëndëk eno nambanënd, xarak abo ŋawëtax na biyi bela bën.

²⁸ Paß gë Kaxanu këne liyande, këne šangënarande, do hi këne bela. End kême rend eŋo bëyul bërewën bën dëŋ are re këni: “Biyi bëte obaš orexëm hi këne...”

²⁹ Awa gayikako bër nëng ir Kaxanu hi këne, ax ñap ex na enëŋo mëndinalinde gë kaŋe, gë kodï ba gë ekaÿ. Bebijo dëk ala an kē wëdënd gë orenik orexëm ol exo di edaš,

xarak edaš el ax gi ex na Kaxanu.

³⁰ Gër ŋanar Kaxanu aseban babi sebanënd beŋo dëk gayik bela bën abani nang na bend bani rind beŋ. Barikan gërëgako benëng beŋ dëk këbi wacënd

eni nëngwët ola orebën ol. ³¹ Gayikwa asana sana ko akey and yatir këbi xiti ebar el ðek gë or ðenene ol paß gë ala ar yata këno an. Bela bën ðek wäsin këbi mëne ari ko ri eño, and xanin këno ala ajo gër ecës aņ.»

³² And wël këno Pol ga ko yeyan end ekani ed gër ecës aņ, bërëmar këno lëšënd, bëjo këni rend: «Awa gwëre mi baxët bëte akey acëxe.»

³³ Ata Pol seb këbi na, ye ko kwël. ³⁴ Barikan bërëmar sëf këno do wä këni end Yesu eņ. Šëf gër bër wä bax bëjo hi bani: Deni, alëngw abat ar gër Ayeropaš, gë asoxari ar bano wäcënd Damaris an do gë bela bëšëxe.

18

End Pol gër angol and Koreņët eņ

¹ Ga xucak eño, Pol ñawëta ko angol and Aten aņ do kwël ye ko gër Koreņët. ² Sëkëx këno ar këno wäcënd Akilas, Ašëwif ar rëw bano gër ebar ed Poņ. Ecede ñatëgu bani gë alindaw Përisil ga xaniw këni gër ebar ed Itali. Këlod, emun etëm eņ, re bax mëne Bëšëwif bën ðek eni dëxëta na gër angol and Rom. Ata Pol lëkër këni gë bën. ³ Ga bani rind andiyen amat bën ðek, Pol ye ko lëgëx këni në er ebat: bëban bër baner hi bax.

⁴ Akey and eteyëta kala, Pol do gë bela bën axanar bani xanarënd gër aciw acaleya, do axor babi xorënd eni ma end baxo femënd eņ Bëšëwif bën do gë bër benëng becëxe bën.

⁵ And ñatëgu këni Timote gë Silas ga xaniw këni gër ebar ed Masedëwan aņ, Pol yëlaya ko

wayët gër edeyaran ed end Kaxanu. Aŵasin babi ŵasinënd kerët Bêšewif bën mēne Yesu ex Afexën an. ⁶ Barikan Bêšewif bën aširëra bano širërand ga babi xeyënd eno baxët. Ata Pol yëngëra ko banjëm bandexëm baŋ do fel këbi: «Wën kë wën angëmēne an pex ex na, wëno cëŋ Kaxanu axe nēpēd na. Awa gërëgako bër ax gi ex na Bêšewif bën fo kēmēni yāna mēni pelërand.» ⁷ Ga xani ko na, ye ko kwël gër iciw̃ ind ar këno ŵacënd Titiyos Yusëtos, ar bano šalend Kaxanu do lëg baxo ler gër aciw̃ acaleya. ⁸ Barikan Kërisëpos, alëngw ar aciw̃ acaleya an, gë ekun edexëm ak dek, ŵa bani end Axwën eŋ. Do Bëkoreŋët bëranjëm bër baŋo baxët Pol bën ŵa këni end Axwën eŋ. Ata Pol buyi këbi.

⁹ Akey amat gëmēd, Axwën an šanayaxën këŋo Pol nē lakeli do fel këŋo: «Pelërayindëbi bela bën, kërey yëdara na bēte kërey cësina na! ¹⁰ Mbaŋ yëmb këni gër angol aŋo ro bër xwën kēmēni bën. Wëno ki nëkonand, do ala axi tēra na exi dixëra.» ¹¹ Ata Pol yëpa ko iniy gë opacaw̃ ocongibat na gër Koreŋët do këbi sëyalirand bela bën eyeyan ed Kaxanu el.

¹² And hi ko Galiyoŋ gofërēner ir gër ebar ed Akayi aŋ, Bêšewif bën wëlër këni eno mereli Pol. Ga sëra këno, ŵëla këno gër aciw̃ and kiti ¹³ do këno nagašandërand: «Ajo ang këbi sëyalind bela eno calend Kaxanu ak alandar landarëk gë ang rek acariya andëbi ak.» ¹⁴ Damana exo yeyanëgu Pol, Galiyoŋ yaka këbi: «Kido etëmbak, ba amena atëm ri baxo ala ajo, abuŋa buŋa dome mun baxët wën Bêšewif bën ang yapëk ak. ¹⁵ Barikan angëmēne ecampëre ed

osëyali, ba ed omac, ba end acariya andewën, eño endewën fo ex. Wëno dëŋ xey ke me gi axiti arewën.» ¹⁶ Ata wãŷ këbi eni can na gër aciw̃ and kiti. Bën đek busëtaxën këno Sosëten, alëngw ar aciw̃ acaleya an. ¹⁷ Ga sëra këno xëmëra këno na gër yangana ir aciw̃ and kiti, bari Galiyon aŋo bal bana eño.

End Pol gër angol and Anëcoş eŋ

¹⁸ Ga xucak eño, Pol ŷëpa ko na gër Koreŋët xali nëkak. Akey amat, ga fela këbi bëmaŷe bëŋ sëfër këni kwël gë bër gë ašan mène ngëŋ Përisil do gë Akilas ond gër ebar ed Siri oŋ; gë kulun yex bani. Egor šëk bano Pol gër angol and Saŋëkëre gayik abaŋaya baŋaya baxo. ¹⁹ And fiat këni gër angol and Efes aŋ, Pol seb këbi bër enga endexëm bën. Ga lil ko gër aciw̃ acaleya këbi felërand end Kaxanu eŋ Bëšëwif bën. ²⁰ Ata bën wëka këno eño keyëra na gër ndebën. Barikan mëŋ ga hëp ko, ²¹ re ko: [«Afo me gixeli gër ofëna or kë hatëgund gër Yerusalem]. Abaka këme bakawëđ angëmëne aŷa wã ko Kaxanu.» Ga xani ko na gër Efes, ²² ye ko gë kulun in xali gër Sesare. Hatëx ko yaŋ gër Yerusalem ebi cëmax bëmaŷe bënd gër Amara bëŋ, do šëlaxënëx ko gër Anëcoş.

End đamana isasën ir Pol eŋ

²³ Pol ga xeyëra këŋo na gër Anëcoş, xuca ko kwël do këbi sëfërand bësëfan bën ebi kemën gër ekwëta. Ga ŷana ko gër ebar ed Galasi fiatx ko gër ed Fërişi. ²⁴ Ašëwif ar rëw̃ këno gër angol and Alekësandëri fiatëgu bax gër Efes, do bano wãcënd Apolos. Mbaŋ xam baxo eyeyan

el do sëya baxo bëte mbanj Oñëgw Omënëk ok.
²⁵ Aye sëya baxo ang këno sëfënd Axwën ak do gë emëkw el dek baxo yeyanënd. Şenene baxo sëfëtënd end Yesu eñ, barikan xobuyi or Şaş Batis ol fo nang baxo. ²⁶ Poyoma baxo reyarand end Yesu eñ gër aciw̃ acaleya. Ga wël këno Përisil gë Akilas, sëfër këni gër ndebën do felërax këno eño pëni şenene ang këno sëfënd Kaxanu ak. ²⁷ Ata Apolos ga yñandi këno exo kuca ond gër ebar ed Akayi oñ, bëmaÿe bëñ fel këno exo kemëna do yëgwën kënebi kayëta bësëfan bër fën bën eno kacax aye. And fiat ko añ, paß gë oyekax or Kaxanu ol mbanj rëcarax babi bër w̃a bax bën. ²⁸ Poyoma babi xorënd Bëşëwif bën and këni şampëre añ. Gër Oñëgw Omënëk babi w̃asinënd mëne Yesu ex Afexën an.

19

End Pol gër angol and Efes eñ

¹ And hi baxo Apolos gër Koreñët añ, Pol ye ko, osënd osënd fo, cangët ebar ed Asi el, fiataxën ko gër Efes. Fën ga fedëx këni gë bësëfan,
² wëka këbi: «Wën aşot nde şot këno Angoc Amënëk añ and w̃a këno Yesu añ?» Yaka këno: «End Angoc Amënëk exëna eñ, biyi elod ami wël ex na dëñ.» ³ Wëka këbi bëte: «Xobuyi or fe wa buyi kënun?» Yaka këni: «Xobuyi or Şaş Batis ol.» ⁴ Ata re ko Pol: «Bela bën anëngwët bani nëngwëtënd ola orebën ol, ebi buyixën Şaş Batis. Afel babi felënd eno kwëta ar këno sëfëgund an, mëne ngëñ Yesu.» ⁵ Ga wël këni eño, buyi kënebi gër oñac or Axwën

Yesu. ⁶ Pol ga şalen këbi mokwëtan otaxan ok, yëmëra këni gë Angoc Amënëk aŋ, ata yana këni këni yeyanënd ang bëlaŵënel fo. ⁷ Er hi bani imëxwër ind bëla epëxw gë bëxi.

⁸ Ata Pol aye baxo yend gër aciŵ acaleya and Bëşëwif, gër ed babi felërand kerët xali opacaw otas. Do axor babi xorënd eni ma end owun or Kaxanu eŋ. ⁹ Barikan Bëşëwif bërëmar oŵëkw orebën oŋ xemën bani do këni hëpënd. Ado ayepën bani yepënënd Cale ind Axwën in, gër ed këni barëregu amëxwër. Ata ga hawëta këbi Pol, nęcët këbi bësëfan bën, do këbi felëraxënd key yo key end Kaxanu eŋ gër lekol ir ar bano ŵacënd Tiranos. ¹⁰ Mondako baxo rind Pol xali nëkak bëniy bëki. Ebar ed Asi el đek wël këni eyeyan ed Axwën el: hik Bëşëwif, hik bër ani gi ex na Bëşëwif. ¹¹ Ata Kaxanu ko rind paş gë otaxan od Pol ok becarax bend elod ala ax wël bana ¹² xali këni wëdënd banjëm band xwixwëtak eman endexëm ban enëbi kwëtanaxën bëşëxwëra bën. Ocëxwëra ok ex can, bëte bangoc bañëŋëxax ban eni can gër bëla bër lil banëbi.

End bosëniŵ bor Sefa eŋ

¹³ Bëşëwif ex baxëna bër bax sëfërand bangol ban do banëbi nęcëtënd bangoc bañëŋëxax ban gër bëla. Ata axacëra babi xacërand edi ed mondako el gë oŵac or Axwën Yesu ol do bani rend: «Canin gër ala ajo, gë oŵac or Yesu ir këŋo femënd Pol ol!» ¹⁴ Bër bax rind mondako bën, ocambenjar ocongoki ebani bën đek bosëniŵ bor Sefa, aşadaxan alëngw abat. ¹⁵ Akey amat, angoc añëŋëxax aŋ yaka këbi paş gë oniŵ or

gër ar lil baxo ol: «Wëno anang nang këmo Yesu, bëte anang nang këmo Pol. Do wën wa nobën hi kën?» ¹⁶ Ga wëlën këbi ar gë angoc añëñenax an, nëy ko nëmëc bën ðek. Ga xurik xëme in, sembaÿën këbi ata şan këni iciw ind gër ed hi bani in do hër këni abat abat teb gë eman eñ. ¹⁷ Bëşewif bën do gë bër ani gi ex na benëng becëxe bër lëg bax gër Efes na bën, nangëra këni ðek endey eño. Ata yëdara këni bën ðek do fëb këni mbañ owac or Axwën Yesu ol. ¹⁸ Bërëwak end Yesu bëranjëm bax yowënd gër ed exo Pol eni put bënd bani rind beñ. ¹⁹ Bëşaki bëranjëm wëlaraw bax bakayëta band bani rixënënd oşaki bañ, do şor këni ogës od bela ðek. Bër fënëta bax akanji and bakayëta baño bën sëk këni mène ahat hat dox batama band kodı owëli ofëxw oco. ²⁰ Ata eyeyan ed Kaxanu el kë yañënd gë panga ind Axwën in do kwël këni yëmbërend bërëwak end Yesu bën.

End emer ed gër angol and Efes eñ

²¹ Ga xucak beño, Pol faÿ ko gër emëkw edexëm exo ye gër Yerusalem do exo kuca ir owar or Masedëwan do gë Akayi in. Are baxo rend: «And këme hix fën añ, aÿandi ÿandi ke me ñatëx gër angol and Rom.» ²² Lëngwali këbi bër baño rëcarand bëxi, Timote do gë Erasët, gër ebar ed Masedëwan do mëñ bayi ko pere na gër ed Asi. ²³ Amëd año ÿanak bongeÿër në end Cale ind Axwën eñ xali wonjok angol añ. ²⁴ Ata asap ar bano wacënd Demetëriyos bax sapënd na gë kodı bëciw bëcaleya, do bëfan bër bëciw bëño bën mbañ bani şotëraxënënd. ²⁵ Ga

barëgu këbi bëjo do gë bësap bësandaŵ, re ko: «Bësošan, aye nang kën wën dek mène obetak orebi ol gër andiyen aŋo ex. ²⁶ Awat kën watënd bëte awël kën wëlënd, mène ax gi ex na ro gër Efes fo, barikan dek ebar ed Asi el, Pol ijo këbi xorënd bela bën eni ma end ko femërand eŋ. Ata mondako wërêšët këbi amëxwër and bela eni ma mène olaš or ri këni bela gë otaxan odebën oŋ, ax gi ex na mokwëta, ang Kaxanu ak. ²⁷ Ax gi ex na andiyen andebi aŋ fo kë nêxe na. Aciw̄ acaleya and Arëtemis, kaxanu isoxari aŋ kë yep. Owëlik orexëm ol kë yep bëte xarak bela bën, ebar ed Asi el dek, gë ngwën in dek, mën këno šalend.»

²⁸ Ga wël këni eyeyan elo, logën këbi do këni xeÿënd: «Bon wëli ko Arëtemis ir gër angol and Efes in! Bon wëli ko Arëtemis ir gër angol and Efes in!» ²⁹ Ata wonjok dek angol aŋ. Ga ŵara këni dek enga eŋ ond gër aciw̄ and bapeda aŋ, wëlali kënebi Gayiyos do gë Arisëtarëk, bër xaniw bax gër ebar ed Masedëwan do hi bani enga gë Pol bën. ³⁰ Pol aÿandi ÿandi baŋo exo ye eno watëx bela bëjo, bari ano teb bana bësëfan bën. ³¹ Bëte odawo odëmar odexëm od hi bax bër gër owun na gër ebar ed Asi ok, lawënëgu kënebi eno kara Pol mène kërexo ye na gër aciw̄ and bapeda. ³² Amëd aŋo wonjok Amara aŋ: bërëmar eni keÿ endey, bëjo eni yakaw ecëxe. Ado bërënjëm ani nang bana në end ine barëraxënëgu bani na. ³³ Ata ga fit këno na Alekësandër, Bëšëwif bën šonjorëra këno xali gër lëngw ir Amara. Ata lambaca këbi Alekësandër ga ÿandi këŋo exo nëgwëšët bend

këno yëlanënd bej. ³⁴ Bari and nang këni bela bën mëne Ašëwif ex aŋ, këni xeÿënd šor xali nëkak šapëxëd baki. Er bani rend: «Bon wëli ko Arëtemis ir gër angol and Efes in! Bon wëli ko Arëtemis ir gër angol and Efes in!»

³⁵ Ata emun end angol eŋ ga fel këbi bela bën eni cësinara, re ko: «Noÿo wa nemëk mëne wën Bëhefes bën hik bënëkona bër aciw̄ acaleya and Arëtemis do gë atox andexëm and latiwëk elod gër orën bën? ³⁶ Cësinara in gayikako ala ax de ex na mëne enëgwëš ex do këreŋun nëkandëra na mama. ³⁷ Enimin, bela bër wëlaw kënëbi bëjo, gebatak ani yepën ex na, bëte ano cir ex na Kaxanu isoxari irebi in. ³⁸ Awa angëmëne Demetëriyos gë bër bar këni andiyen bën ala xoÿën këno na, mëlalexëni endey eŋo gër ogofërëner gë bakey band kiti baŋ. ³⁹ Angëmëne bend kën xwëne exëna, gwëre ene ñëpaxëne gër Amara and kiti. ⁴⁰ Enimin, gë endey end xucak doro eŋo, ata këni yëla bëlëngw bën enëbe mereliye xëñëna këne gayikako er ÿapëk ene šarëraxëne ax gi ex na.» Ata ga ħata ko eyeyan elo, fel kënëbi amara and bela aŋ eni capër.

20

End Pol gër owar or Masedëwan do gë Gëres eŋ

¹ Ga xwëtëk emer el gër Efes, Pol w̄ac këbi bësëfan bën do ga këni felar xemën gër ekwëta do kwël ye ko gër ebar ed Masedëwan. ² Er ye baxo cangët ebar elo do këbi xemënënd gër

ekwëta bësëfan bën xali ñat ko gër Gëres. ³ Fën xeyërax baño opacañ otas. Do ga ko ye exo medëx kuluj in ond gër ebar ed Siri oñ, wël ko mëne Bëšëwif wëlërëk eno denan eñëñëxax, ata saxan këño exo baka ir Masedëwan in. ⁴ Bër baño lajëtand bën er ebani: Sopater, asëñiñ ar Piros ar gër Bere an, gë Arisëtarëk do gë Sekundos Atesalonik an, gë Gayus Aderëb an, gë Timote, gë Tişik do gë Tërofim, bër lëg bax gër ebar ed Asi bën. ⁵ Bëjo lëngwa bax do šënix kënebo gër Tërowas. ⁶ Ga xucak ofëna or mburu ind gë lewir këm ol, wëdëx këmi kuluj in gër angol and Filip. Yatir akey anjoxën, ñat këmi gër Tërowas do seyëtax këmi loxo.

End ofelar or Pol gër Tërowas ol

⁷ Yatir oganjar, barër këmi genëka mi yamb ecemar ed aminëmëra el. And kë weca añ hi bax exo ye Pol, ata këbi felërand end Kaxanu eñ bër barërëgu bax na bën xali wëdëk mbañ. ⁸ Gër aciñ and yañ and gër ed barër bami ofambo odanjëm xawëra bani na jey. ⁹ Pol, ga nëka ko gër eyeyan, šambenjar ir këno wăcënd Otikos in, yëpa ko gër opaña od fonetër, do këño rašënd. And bëro këño akwëd añ, yolëta ko elod gër aciñ atëndëndër atasën, lati ko parëxad, xanin këno ašësëk. ¹⁰ Pol feda ko eño nëkon, ga fela këño lapara këño do re ko: «Gë enjëw ak bayi ko, këren yëdara na.» ¹¹ And baka ko Pol yañ gër aciñ añ, šet ko mburu in do yamb këni. Ga fakët ko eyeyan el, felëra këbi xali wecak. Ga kë fënëgu eñan eñ ye ko kwël. ¹² Do šambenjar

ir lati bax in wãŷeli këno abëngw. Eno mban xemën babi bën dek gër ekwëta.

End Pol gër angol and Mile eŋ

¹³ Biyi lëngwa këmi mi medëx kulun ir këbo wëla gër angol and Asos in, gër ed hi bax mi pedëx gë Pol. Mondako bax mi di gayik mëŋ gë osapar ŷandi baŋo exo yeli. ¹⁴ And sëk këbo gër Asos aŋ wëdëx këmo polo gër kulun do xucax këmi ond angol and Mitilen oŋ. ¹⁵ Fën xucax këmi gë kulun in, ðat këmi në ecan ijo gër angol and Kiyos. Gër akey akinëm, hi këmi gër angol and Samos, do gër atasën fo ðat bami gër Mile. ¹⁶ Enimin er ŷandi baŋo Pol exo kuca caparëxe gër Efes këdi ko şacaya gër ebar ed Asi. Exo ŋat gër Yerusalem damana ex gi Ofëna or Peŋetekot ol baŋo nëkanaxënënd mondako.

End bëlëngw bër gër Amara and Efes eŋ

¹⁷ Gër angol and Mile na, Pol lawën ko eni yow bëlëngw bër Amara and gër Efes bën. ¹⁸ And ðatëgu këni aŋ, re ko: «Aye nang kën mondake bame liyand key yo key gë wën elod yatir ðatëgu këme gër ebar ed Asi. ¹⁹ Axwën an bamo riyeninënd ang xadëp fo, gë otes ok do gë ocëmuk od bane rinënd Bëşëwif bër bax şaland ene dixëra ok.» ²⁰ Asëfëtan bamun sëfëtanënd bëte, asëyali bamun sëyalind dek bend ŷap bax en nang beŋ gër ed kën barër, do gër bëciw, ŷoweŷ amun con ex na. ²¹ Gër Bëşëwif do gër bër ani gi ex na Bëşëwif bame reyarand eni nëngwët ola orebën ol gër ogës od Kaxanu do eno kwëta Axwën Yesu. ²² Gërëgako Angoc Amënëk aŋ ke nëŷalind me ye gër Yerusalem

do ame nang ex na ine ke hix. ²³ Gër angol and këme ĥat yo, Angoc Amënëk aŋ afel ke felënd mëne asëra këne sërax do me toro mbaŋ. ²⁴ Barikan wëno cëŋ end aniyän andam eŋ axe yëkaxën ex na nangëde axëbëanaxik hi këme. Obal oram ol ex, me bayi ga këme rind andiyen and fana ke Axwën Yesu aŋ xali me ŋata: me deyarand Atëfëtan and oyekax or Kaxanu aŋ.

²⁵ «Wëno er yow bame gër ed hi kën wën dek me pemëra end Owun or Kaxanu eŋ. Barikan gërëgako anang nang këme mëne apelatar këne watërende. ²⁶ Mëŋ këme reyaxënënd doro: Wën dek ang yow kën ro ako angëmëne abat exo nemi, ax gi ex na wëno ke wëkaxëd Kaxanu. ²⁷ Bend ŷandi këŋo Kaxanu exo di beŋ dek nangën këmun, ŷoweŷ amun con ex na. ²⁸ Nëkonayindën de ogaf odewën ok, diyayindën ŷenene. Gayikako Angoc Amënëk aŋ fana këŋun en gi bëxadac, nëkonayindën Amara and Kaxanu and yëc ko gë oŷat or Asëñiŷ oŋ. ²⁹ Anang nang këme mëne and këme fuŷëtax aŋ, bela bër xeŷëk ang ojëlemu këŋun lil na, abi kaŷënan na amara andewën. ³⁰ Ado gër Amara andewën deŋ bela kë ŷana na ex deyarand benëgwëŷ xali enëbi nambeli bëŷëfan bërëmar. ³¹ Awa wën titinayin do en kwitand mëne elod bëniy bëtas, hik goyat, hik gëmëd, ongwën baxe ŷarënd and bamun xexërand aŋ.

³² «Do gërëgako anëka këmun sebënd gër otaxan od Kaxanu. Gë eyeyan ed oyekax orexëm el, gë panga indexëm iŋ këŋun rëca en bayi ga xwëta këno eŋun yë laxën er fenan këbi dek bër

wënën këbi in. ³³ Abame şala na kodî, ba kaŋe ba banjëm band ala. ³⁴ Wën anang nang kën gë otaxan odam oko dëŋ bame riyeinind me cot er bami liyaxënënd wëno gë bër enga endam in. ³⁵ Gër ga hik yo aŵasin wăsin këmün mène mondiyeni ex en cotëraxën mëŋ kën ŷana enëfi dëcaxënënd bër gë ojaŵ këm bën. Kwitayindën eyeyan ed Axwën Yesu el ga re ko: “Onënga ir ala ar kē yëlënd in kē nēmëcand gë ir ar këno yëlënd in.”» ³⁶ Ga fiata ko Pol eyeyan el, foxi këni bën dek do şale këni. ³⁷ Bën dek bax renitand do bano wëgarand Pol gër egëla. ³⁸ Mbaŋ şamina bani ga re ko mène yatijo bano feland ewat el. Ata kwël laŋëta këno xali gër kuluŋ.

21

End şamana ir Pol gër Yerusalem eŋ

¹ And şapër këmi gë bër laŋëta babo aŋ, ye këmi gë kuluŋ in şëŵ, ond gër angol and Kos oŋ. Ga xeyëk, xucax këmi gër Rod, do fiatëx këmi bëte gër Patara. ² Ga sëkëx këmi kuluŋ ir xëñëna bax ond gër ebar ed Fenisi oŋ, fëra këmi do kwël wëlaw këbo. ³ And hi këmi wat-wat gë ebar ed Şipër aŋ, kuluŋ ir babo wëland in sebak gë ocame ok, do fabëk gand ebar ed Siri mi ŋataxën gër Tir. Fën hi bax eni pedalira olëb or wëlaw bax kuluŋ oŋ. ⁴ Ata sëk këmeni na bësëfan do xeyëra këbo loxo gë bën. Aŋo nangën këbi Angoc Amënëk aŋ eno pel Pol mène kërexo ye na yaŋ gër Yerusalem. ⁵ Barikan and xucak loxo ijo aŋ, fakët këmi oñe oŋ. Laŋëta kënebo bën dek gë bësoxari ak do gë oşaş ak xali

nécèt kënëbo angol aŋ. Gër bēŋa ir angwəngw, foxix bami mi cale. ⁶ Pol ga felarëra këmi na, fëra këmi gër kuluŋ do bën kwël wãŷira këni.

⁷ Ga këmi ñata oñe ond gë kuluŋ oŋ, ye këmi ambaď and ɓangol ɓand Tir gë Pëtolemayis aŋ. Fën šëpëtax bami mi cëmar gë bëmaŷe bēŋ do wëďëx këbo gër ndebën. ⁸ Në ecan ijo, ñat këmi gër Sesare, xeyërax këbo ɓakey gër iciw ind Filip. Filip ijo, gër imëxwër ind ojakër ocongoki od gër Amara and Yerusalem hi baxo. Bëte afemëra ar Atëfëtan and Yesu hi baxo. ⁹ Odënaw obeja onax šot babi do bën bax yeyandërand ang bëlawënel bësoxari fo. ¹⁰ Ga xeyëra këbo ɓakey ɓandanjëm, ñatëgu ko na alawënel ar Kaxanu, ar bano wãcënd Agabus ga xaniw ko gër ebar ed Yude. ¹¹ Wëď ko ñat enar end Pol eŋ, xapaya ko maɓ osapar oŋ gë otaxan ok do re ko: «Baxëtin end rek Angoc Amënëk eŋ, ar xwënëk enar eŋo ro an mondako këno xapëx Bëšëwif bën gër Yerusalem do eno dëxw gër otaxan od bër ax gi ex na Bëšëwif.» ¹² Ga wël këmi eŋo, biyi gë bër ɓarërëgu bax na bën, xara këmo Pol kërexo ye na yaŋ gër Yerusalem. ¹³ Pol yaka këbo: «Inëwa kën sesaxënënd do kën yëbunënd mondako yomb iram in? Wëno cëŋ awëlëk hi këme ene pokëra, do ado gido ene daw gër Yerusalem në end oŷac or Axwën Yesu eŋ.» ¹⁴ Ga wata këmi mëne ax bo ex na mo kor gër eŋo, seɓ këmi eyeyan el do mi cësinaxën in re këmi: «Awa dilexo Axwën an er ŷandi këŋo in.»

¹⁵ Ga xeyëra këbo bëte na, xëñënara këmi do kwël ye këmi yaŋ gër Yerusalem. ¹⁶ Ata bësëfan

bërëmar bër sêfërëgu bami elod gër Sesare bën bêteli kënëbo gër ed hi bax mi n̄at, gër iciw̄ ind Mënason̄, ar hi bax anêka fo asêfan do xaniw baxo gër ebar ed Šipër an.

End Pol gër Yerusalem eŋ

¹⁷ And ĥat këmi gër Yerusalem aŋ, bëmaÿe bëŋ xaca kënëbo gë onënga fo. ¹⁸ Nê ecan ijo, sêfër këmi gë Pol gër iciw̄ ind Šak. Ata sêkëx kënëbo fën bëte dek bëlëngw bër Amara and Yerusalem bën. ¹⁹ And šëmarëra këmi aŋ, Pol ŷana ko këbi sêfëtanënd gë betil ak bebër ko rind Kaxanu paß gë andiyen andexëm bën gër owar or bër ax gi ex na Bêšëwif. ²⁰ Bën ga këno baxët, këno šëkwand Kaxanu. Ata re këni: «Awël nde abaÿe, Bêšëwif bën owëli owëli exëni bërëw̄ak end Yesu bën do bën dek momal këbi balënd end acariya and Moyis eŋ. ²¹ Xarak, awëlati wëlati këmi mëne wëj këbi sëyalind dek Bêšëwif bër lëgërak gër owar or bër ax gi ex na Bêšëwif bën, eni teb etëf ed acariya and Moyis el, gë ekac ed obaß orebën el do gë etëf ed bend rëpëk el. ²² Mondake ex mo ndi gayikako aye këni nangëra mëne wëj yowëk? ²³ Mëŋ ex, afo ey ma ey di er këmi fel in. Nêkodëbi bësošan bënax bër enga endebi, abañaya bañaȳa këni. ²⁴ Macëlëbi en ye en w̄unëtarax do cosënëlëbi enëbi cëk lir-lir ogaf ok. Ata aŋo fo këni nangëra mëne wëj bëte asëf këy sêfënd er rek acariya in. Mondako fo këni nangëra bëte mëne er fel kënëbi këy rind in ax gi ex na ðal. ²⁵ End bër ax gi ex na Bêšëwif bërëw̄ak end Yesu eŋ cëŋ, ga re këmi eni teb eyamb ed ŷas er oŵacar or

ñaâ kënëbi gër olaâ eñ, gë ÿas er oŵacar or šesëk ñaşêrëxe eñ, gë eyamb ed oşat el, do gë asëk alakirand fo in.» ²⁶ Ga xeyëk, Pol wëla këbi bësoşan bëjo, wñunëtarax këni, do lilëx këni gër Aciw̃ and Kaxanu. Ata felëra këbi nand fe kë xwëtëk bakey band owunëtan bañ mënñ këni rixën ala kala şadfaşa irexëm in.

End etëra ed Pol eñ

²⁷ Ga kë xwët bakey banjongëbaki band owunëtan bañ, Bëşewif bër xaniw bax gër ebar ed Asi bën wat këno Pol gër Aciw̃ and Kaxanu. Ata ga şoñ kënëbi ðek amëxwër añ, sëra këno ²⁸ do këni xeyënd: «Bëyisërayel, marawën! Nëkoyino wa ro ala ar këbi sëyalirand bela ðek, gër ed ko ye yo, mëne enëbo cus biyi Bëşewif bën. Mënñ fo këbi sëyalirand bëte eni yepën acariya and Moyis añ do gë Aciw̃ and Kaxanu añ. Ado lëf gër Aciw̃ and Kaxanu lën këbi bër ani gi ex na Bëşewif do buyarën këni aciw̃ amënëk año.» ²⁹ Yeyanaxën bani mondako in, Pol gë Tërofim Ibefes watëgu banëbi ga sëfër këni gër angol. Mënñ yë laxën bani mëne Pol alën lën këno ajo lëf gër Aciw̃ and Kaxanu. ³⁰ Ata wonjok ðek angol añ do hërëraw këni bulunda in bebët ir ex yo. Ga sëra këno Pol na gër Aciw̃ and Kaxanu, şonjorëra këno xali nęcët këno, do fëra këni atañ owët oñ. ³¹ Amëd and bani şaland ang këni ri eno ðawaxën ak, emun end enga end ocoroða Obërom eñ wëlëx ko mëne ðek angol and Yerusalem añ wonjok. ³² Atañ bar këbi ocoroða ok gë bëlëngw bërebën bën do w̃araw këni gër ed barërëgu bani Bëşewif. And watëgu

kënëŋi emun eŋ gë ocoroŋa odexëm ok aŋ, seŋ këni ekëm ed Pol el. ³³ Ga sêka këbi emun end ocoroŋa eŋ, xana këŋo Pol. Fel këbi ocoroŋa ok eno pokëra gë ogweyele-gweyele oki. Wëka këŋo ba noŋo hi ko do ine ri ko. ³⁴ Barikan ga bani xeyërand bër gër amëxwër bën, bërëmar eŋo, bëjo ecëxe, emun end ocoroŋa eŋ sêkwan ko eŋo pëni yëy mërëxand na. Ata re ko eno mëla endëmane fo Pol gër akëbe ang gë oxaÿ*. ³⁵ And ñateli këno Pol gër lilaya ir akëbe aŋo aŋ, afo ga fela këno ocoroŋa ok gayik aŵëlën bano wëlënënd bër gër amëxwër bën. ³⁶ Ga sëfëgu këno na bën ðek këni xeyënd: «Ajo ar eŋaŵ ex! Ajo ar eŋaŵ ex!»

End eyeyan ed Pol gër Yerusalem eŋ

³⁷ And hi bax eno mëlax lëf gër akëbe aŋ, Pol wëka këŋo emun end ocoroŋa aŋ: «Axor nde këme xor me yeyan yëy?» Yaka këŋo: «Awël nde wël këy eyeyan ed Gërek el? ³⁸ Awa Amisëra ar ñar babi bela bëxeÿax owëli onax an, ax gi ex na wëj. Ax nëka ex na ga wëla babi gër ladawe, ñoŋ këbi enëbo mereli.» ³⁹ Ata re ko Pol: «Wëno Ašëwif hi këme ðe, gër Tarës rëw këne, angol angwëlik and gër ebar ed Silisi aŋ. Axara xara këmi, tebële mëni pelëra bulunda in.» ⁴⁰ Emun end ocoroŋa eŋ wã ko. Ga xwëša ko Pol yaŋ ako gër lilaya ir akëbe and gë oxaÿ, lambaca këfi bulunda in. And sësinaro këni aŋ, yirëk mbaŋ. Ata yeyan ko eyeyan ed arameyëŋ el:

---

* **21:34** 21.34 Akëbe and gë oxaÿ aŋo «Antoniya» bani wacënd. Gër akëbe aŋo babi xeyërand ocoroŋa oŋ Rom ok and këni yow gër Yerusalem aŋ.

22

¹ «Bëmaÿe do gë faba bën, gërëgako baxëtine mun yaka ga nagaşan këne ako.» ² And wël këno ga ko yeyan arameyeŋ aŋ, yirëk kaş-kaş. Ata re ko Pol: ³ Wëno Aşëwif hi këme, gër Tarës ir Silisi rëw këne, fëco gër ebar ed Sisili. Barikan ro gër Yerusalem raf këme do Gamaliyel sëyali ke me tëfënd şenene acariya and bëxarëk bërebi aŋ. Mbaŋ baxe balënd end Kaxanu eŋ ang këjun balënd wën dek doru ak. ⁴ Arixëra rixëra këmeni xali eni cës bër sëfëk Cale ind Axwën bën. Axap bamëni xapënd mëni mëlaxën gër epëra bësoşan bën do gë bësoxari bën. ⁵ Aşadaxan alëngw an do gë dek bër ex gër Amara and bëxarëk bën, otede odam exëni. Bën dëŋ yëgwën baxe okayëta od bame wëland gër bëmaÿe bënd lëgëk gër Damas. Do wëno mëŋ bame yexënënd mëni kapëgu bërëwäk bën do mëni mëlaw ro gër Yerusalem mëni kadacati gë toro iŋ.

⁶ «Ga hi këme gër fëña do ga këme ri me ŋat gër Damas, eñan eŋ keŋ gër gaf, watëgu këme bërëxadët angoben ga ħobaw ke elod gër orën do xul ke. ⁷ Wëc këme bëdëcët gër ebar do këme wëlënd oniw ga ke wëka: “Sol, Sol inewä këye rixëraxënënd?” ⁸ Yaka këme: “Wëj noÿo wa hi këy Axwën?” Yaka ke: “Wëno ex Yesu Ibënasaret, ar këyo rixërand an.” ⁹ Bër enga endam bën awat wat bani angoben aŋ bari ani wël bana oniw or ar baxe yeyanelind ol. ¹⁰ Ata wëka këme: “Inewä këme ri Axwën?” Yaka ke Axwën an: “Kanil ey ŋat gër Damas, fën këni felëx dek er ŷapëk ey di in.” ¹¹ Ga nemëra këme

bêd-bêd nê end enjaran end angoben and wat bame eŋ, bër sêfêr bami bën las kêne monas fo xali fiateli kêne gër Damas.

¹² «Xarak na gër angol and Damas, asoŝan ar ŝenene paŋ gè acariya hi bax na do bano w̄acënd Ananias. Bêŝewif bër gër Damas bën dek enjekax fo bani reyand endexëm eŋ. ¹³ Mëŋ xacaw baxe, re ko: “Abaŷe Sol, watêral gaŝêxe.” Sam ga yeyan ko mondako, wëno ŝiwëta kême do wat kêmo. ¹⁴ Baŝ ko: “Kaxanu, mëŋ ar yata kêbi bëxarêk bèrebi an, yata ki wëj bête ey nangaxën oñandi odexëm ok, eyo wat Ar ŝenene an, do ey wël eyeyan el gër etëŷ edexëm dëŋ. ¹⁵ Wëj sede irexëm këy hi, gër lëngw ir bela dek këy ŷana ey kwëŝand ey deyaraxën er wat këy do wël këy in. ¹⁶ Do gërëgako ine këy ŝenind? Kanil eni buyi! Dëxëtalex beñëŋënax bendeŷ beŋ and këy ŝale gër oŵac orexëm aŋ.”

¹⁷ «Ga bakaw kême gër Yerusalem ro, kême ŝalerand gër Aciŵ and Kaxanu, ata lakeli kême. ¹⁸ Wat kêmo Axwën an ga ke fel: “Maral ey can aŷand angol and Yerusalem aŋ gayik bër lëgëk ro bën ani baxët na osede orey ol.” ¹⁹ Yaka kêmo: “Axwën bën dëŋ aye ga nang kêni wa mène wëno amat amat bame sêfënd baciŵ bacaleya baŋ gër ocal od bërëŵak endey bën. And këmëni sëra aŋ, mëni këmëra do mëni përa. ²⁰ Do and laŵ këno Ecen, sede irey aŋ, wëno dëŋ na bame. Aŝëkwa ŝëkwa bamëni bër laŵ këno bën do lëkayan bamëni banjëm bandebën baŋ.” ²¹ Ata Axwën an fel ke: “Yel gayik caw kêmi laŵën, gër bër ax gi ex na Bêŝewif.”»

End Pol do gë emun end ocorođa eŋ

²² Mondako baxët bano xali fiat ko gër eyeyan elo. Barikan xeÿ këni šor: «Ala arako rako an, ar eďaw̃ ex! Ax ñap ex na exo bayi ga ko liya gër ebar!» ²³ Ata ga logën këbi këni xeÿ, këni šudëtand banjëm baŋ do këni xaninënd yaŋ ebëkwërëbëkw el. ²⁴ Emun end ocorođa eŋ fel këbi odexëm eno dënëx Pol gër akëbe and gë oxaÿ do eno cewërax. Mondako bax eno nëÿali exo deya në end ine këno yobalixënënd bela bën. ²⁵ Barikan and xap këno eno ceŵaxën aŋ, Pol wëka këŋo alëngw ar ocorođa an: «Aÿap nde ÿapëk paß gë acariya andewën aŋ eno ceŵ gë ogux ar xwën këŋo owun or Rom an, xarak ano kiti ex na pere?» ²⁶ Sam ga wël ko eyeyan elo, alëngw ar ocorođa an ye ko gër emun endebën do wëka këŋo: «Mondake këy ri? Ala ajo ar xwën këŋo owun or Rom exo de!» ²⁷ Emun end ocorođa eŋ yow ko do re ko: «Wëj pelële fa, ar xwën këŋo owun or Rom nde hi këy?» Yaka këŋo Pol: «Iyo, ar xwën këŋo owun or Rom hi këme.» ²⁸ Re ko bête emun end ocorođa eŋ: «Wëno kodī ir bon necët këme me gixën ar xwën këŋo owun or Rom?» Re ko Pol: «Do wëno mondëwëli rëwëli këne.» ²⁹ Ataŋ nacëta këni bër hi bax eŋo mëkara bën. Emun end ocorođa eŋ yëdara ko ga nang ko mëne Pol ar xwën këŋo owun or Rom hi ko xarak mëŋ re bax eno kap.

End Pol do gë bëxarëk bër Bëšëwif eŋ

³⁰ Në ecan ijo, ga ÿandi këŋo exo nang aye në end ine këno lëxwaxënënd Bëšëwif bën, re ko eno pëtëgu Pol. Fel këbi bëšadfaxan bëlëngw

bën do gë Amara and bëxarëk bër Bëšëwif aŋ dek eni barër. Ga wëlaw këŋo Pol xwëšan këŋo mërëxand irebën.

23

¹ Pol ga faß këbi Amara and bëxarëk aŋ, re ko: «Bëmaÿe wëno gë onden onjekax fo liya këme gër ogës od Kaxanu xali gë akey and doro aŋo.» ² Ata Ananias ašadaxan alëngw an, fel këbi bër hi bax ler gër Pol bën eno këm gër etëÿ. ³ Aŋo re ko Pol: «Wëj wa ki xëm Kaxanu, ey di këre amëŋ and fešën këni ex! Ýëpa këy eye kiti gë acariya aŋ do këy lifënd bëte acariya aŋ ga këy rend ako ene këm.» ⁴ Bër hi bax ler gër Pol re këni: «Yama ašadaxan alëngw ar Kaxanu an nde këyo širënd?» ⁵ Yaka ko Pol: «Awa ašadaxan alëngw an nde ex. E bëmaÿe ame nang bana. Akayëta and Kaxanu aŋ ga rek: “Këreyëŋo yeyanan na eñëŋënax alëngw ar bulunda irey an.”» ⁶ Ga nang ko mëne na gër Amara, Osaduseŋ gë Ofariseŋ barërëgu bax, Pol xeÿ ko: «Bëmaÿe wëno Fariseŋ hi këme, orëw or Ofariseŋ. Në end eyar ed këme yarënd ekani ed bësësëk el këne xitixënënd doro.» ⁷ And yeyan ko mondako aŋ, Ofariseŋ ok gë Osaduseŋ ok këni xeÿrënd, na šetërëk Amara aŋ. ⁸ Osaduseŋ ok kë rend enimin ekani ed gër ecës ax gi ex na, meleka ax gi ex na, angoc ax gi ex na, xarak Ofariseŋ ok bën beŋo dek aŋa wã këni. ⁹ Ata fëtëk ongeÿër, bëšalen bër enga end Ofariseŋ bën xani këni xemëna këni këni rend: «Biyi cëŋ amena amo wateli exëna ala ajo. Bamat angoc ba meleka yeyaneli këŋo.» ¹⁰ Ga xumak ekeÿer

el, emun end ocoroċa eŋ yĕdara ko ga baxo yĕland aŝosĕtĕra kĕno ŝosĕtĕra Pol. Ata lawĕn kĕbi ocoroċa ok eno kanaw, do eno mĕla gĕr akĕbe and gĕ oxaŷ. ¹¹ Yatijo gĕmĕċ, Axwĕn an ŝanaŷaxĕn kĕŋo Pol do fel kĕŋo: «Kapinal! Ang reya kĕy endam gĕr Yerusalem ro ak kĕy reyax gĕr Rom.»

End dĕawĕ ed Pol eŋ

¹² And xeyĕk aŋ, Bĕŝĕwif bĕn xetan kĕbi eno dĕawĕ Pol. Yaŝar kĕni mĕne afo eno dĕawĕ pere eni yambĕraxĕn, do eni cebĕraxĕn. Angĕmĕne ax gi ex na mondako ebi wĕcanĕċ kata. ¹³ Bĕr xetan babi eŋo bĕn nĕ bela ofĕxw onax hi bani. ¹⁴ Ye kĕni gĕr bĕŝadaxan bĕlĕngw do gĕr bĕxarĕk bĕr Bĕŝĕwif do re kĕni: «Biyi ayaŝar yaŝar kĕmi mĕne afo mo dĕawĕ pere Pol mi yambĕraxĕn. Angĕmĕne ami de ex na mondako ebo wĕcanĕċ kata. ¹⁵ Awa wĕn Amara and bĕxarĕk aŋ wĕlĕrin eno kara emun end ocoroċa eŋ eŋun mĕlanĕgu Pol nangĕde en kaman enim endexĕm eŋ ŷandi kĕŋun fo. Biyi bĕwĕlĕk hi kĕmi mo dĕawĕ dĕamana exo ŋatĕgu ro.» ¹⁶ Aŷiŷ ar Pol an wĕleli kĕbi eŋo. Ata ye ko gĕr akĕbe and gĕ oxaŷ, lilĕx ko eŋo nangĕnĕx Pol. ¹⁷ Ata Pol wĕc kĕŋo alĕngw ar ocoroċa abat do re ko: «Bĕtelilo tan ŝambenjar ijo gĕr emun endewĕn. Gĕ endey exo end kĕŋo ŝĕfĕtan.» ¹⁸ Alĕngw an wĕċ kĕŋo do bĕteli kĕŋo gĕr emun. Ga ĥat kĕni, re ko: «Pol andepĕra an wĕc ke do xara ke mo bĕteliw ŝambenjar ijo ro. Gĕ endey exo end ki ŝĕfĕtan.» ¹⁹ Ata emun eŋ las kĕŋo nacĕt ako do wĕka kĕŋo: «Ineŷa ŷandi eye tĕfĕtan?» ²⁰ Yaka ko: «Yama Bĕŝĕwif bĕn ga

xetan këbi nde eni mëka eyëbi mëlanëgu ecan Pol gër Amara, nangëde eni kaman endexëm eñ ÿandi këbi fo. ²¹ Këreyëbi yakad na. Bela ofëxw onax exëni bër xëñënak eno daw bën. Ayaşar yaşar këni mëne afo eno daw pere eni yambëraxën do eni cebëraxën. Angëmëne ax gi ex na mondako ebi wëcanëd kata. Anëka wël këni, gërëgako wëj fo şëni këni.» ²² Ata emun end ocorođa eñ xëña këño şambenjar in mëne ala këreño pel na end nangën këño eño. Seb këño baka ko kwël.

End Pol gër lëngw ir Felikës eñ

²³ Ata emun end ocorođa eñ wac këbi bëlëngw bëxi do re ko: «Barinëbi ocorođa okeme oki, od gë opanac ok, ofëxw ocongoxi do od gë bendoka ok, okeme oki. Këñënayin en ye gër Sesare and kë wëd aņ. ²⁴ Tanayinëbi bëte opanac eno mëlaxën Pol xali eno űatelixën abëngw gër Felikës, gofërener in.» ²⁵ Ata emun eñ ÿëgw ko kayëta mondako: ²⁶ «Wëno Këlod Lisiyas ki ÿëgwënëlınd, wëj Felikës, gofërener in! Aşëma şëma këmi! ²⁷ Ala ar këmi lawënelilind ajo, Bëşëwif bën sëra baņo do alaw law dono kido ami űatëgu bana aűand wëno gë ocorođa odam ok, do racët këmo ga nang këme ar xwën këño owun or Rom hi ko. ²⁸ Ga űandi ke me nang në end ine këno nagaşandërand, wëla këmo gër Amara and bëxarëk bër Bëşëwif. ²⁹ Sëk këme mëne në end bend gër acariya andëbën këno nagaşandërand. Amena amo wateli ex na and űapëk exo gixën monaw ba mopokëra gë gweyele-gweyele. ³⁰ Ga nangën

këne osit or këni šenarand eno dfaŵaxën ol këmo lawënelilind ataŋ. Afel fel këmeni bër këŋo nagašandërand bën eni yeli do eno dëxwëx gër ndey.» ³¹ Ata ocoroda ok ri këni end fel këbi emun endebën eŋ. Wëd këno Pol do wëla këno gëmëd fo xali gër angol and Aŋëtipatëris. ³² Në ecan ijo, baka këni gër akëbe ang gë oxaŷ do seb kënebi bër gë opanac bën eno mëlax Pol. ³³ And ñat këni gër Sesare aŋ, fëxwën këno kayëta in gofërener in do re këni: «Awa nëkodo Pol.» ³⁴ Ga fën ko kayëta in, gofërener in wëka këŋo gër ebar ed fe xaniw ko. Ga nang ko ab Silisi ex, gofërener in re ko: ³⁵ «And këni ñatëgu bëte bër lëxw ki aŋ fo këmi wëkara.» Ata fel këbi ocoroda ok eno kwëtëx gër eyang ed Erod.

24

End edëxw ed Pol eŋ

¹ Ga xucak bakey banjo, Ananiyas, ašadaxan alëngw an, šëla ko gër Sesare. Sëfër këni gë bëxarëk bër Bëšëwif bërëmar do gë ar bano wacënd Terëtilos. Andiyen and ala ajo aŋ hi bax, bandëmar enagašan, baŋo eyakan ed bela gër kiti. Ga ñat këni, wac këno Pol ebi yaka gër gofërener. ² And wëlaw këno aŋ, Terëtilos ŷana ko këŋo lëxwënd mondako: «Felikës, wëj gofërener in, enëng endebi eŋ paŋ gë owun oreŷ ol šot këmi obetak or däl ol, do gë bebër nëngwëtak bebët ir ex yo gër ebar elo ro bën. ³ Felikës, wëj ar gapak an, biyi dëk nëngan këbo end andiyen andey aŋ do këmi šëkwand mbaŋ. ⁴ Barikan këdi ki lëbëlëba kaš-kaš, axara xara

këmi wěj ar gë onden onëngax an, eyëbo baxët.
⁵ Biyi er wat këmi in mëne ala ajo aýëñenax ex. Gër ed ko ye yo kë fëtënd bongeyër gër dek Bëšëwif gër ed exëni yo gër ebar ro. Ata mëñ ex alëngw ar Bënasaren an, Bëšëwif bër šapayak cale bën. ⁶ Axacëra xacëra këño exo yepën Aciw̃ and Kaxanu añ, biyi sëra këño. [Er ýandi babo mo kiti gë acariya andebi añ. ⁷ Barikan yow ko Lisiyas, emun end ocoroda eñ, xana këño foroše gër otaxan odebi ⁸ do re ko mëne bër këño nagašanënd bën eni yow gër ndey ro]. Wěj dëñ axor këy xor eyo mëkara ey nangaxën dek er këmo nagašanënd biyi in.» ⁹ Do ga këni xëmëyëtarä Bëšëwif bën këni rend mëne go dëñ ex endey eño.

End Pol gër lëngw ir Felikës eñ

¹⁰ Ata gofërëner in lambaca këño Pol exo yeyan. Re ko Pol: «Anang nang këme mëne wěj elod bëniy bëndanjëm hi këy axiti ar bela bër enëng endebi an. Awa wëno gë ekwëta këmëni yaka bër ke lëxwënd gër lëngw irey bën. ¹¹ Ang këy xor ey mëkara wěj dëñ ak, eced fo sëkëk bakey epëxw gë baki, ga këme ye yañ gër Yerusalem mo calex Kaxanu. ¹² Ala axe tək ex na lëf gër Aciw̃ and Kaxanu; ala axe tək ex na gër baciw̃ bacaleya. Bëte ala axe tək ex na gër angol ga këmi šampëre gë ašëxen, ba ga këmëni šoñ bela na amëxwër eni meraxën. ¹³ Bër ke nagašanëndërand bëjo ani kor na eni masin mëne er këni reyand gërëgako in ðal ex. ¹⁴ Areyä këme reya ro gër lëngw irey: ašale këmo šalend Kaxanu ang bëxarëk bëram ak, gë

cale ind këni rend bën enëgwêş ex inç. Barikan aŵa ŵa këme de dek er ŷëgw këni gër acariya and Moyis do gër bakayëta band bêlaŵênêl bër Kaxanu in. ¹⁵ Wëno bête ayar këme yarënd ang këni yarënd bën ak mëne Kaxanu axanin këbi xani gër ecës bër şenene bën do gë bësëmbak bën. ¹⁶ Mëñ ex, wëno bête axemëna xemëna këme me bayi lañ gë onden onjekax ex gi din end şenene eñ gër ogës od Kaxanu do gër od bela. ¹⁷ Ga ri këme bëniy bëndanjëm yerëxe gër Yerusalem, wëlan bamëni edëca bër enëng endam bën do kwël me kwëtëx oyël oram ol gër Aciwñ and Kaxanu. ¹⁸ Ata bën sək këne aŵunëtarak lëf gër Aciwñ and Kaxanu, bela axe keta bana, end şode-şode ax gi bana. ¹⁹ Barikan Bëşëwif bër xaniw bax gër ebar ed Asi hi bax na na. Bën ŷap bax eni kwëşa gër lëngw irey ro ene dëxw angëmëne endey xoŷën këne na. ²⁰ Ado bëjo ro dëñ deyalexëni ngwa ba etëmbak end fe xitixën këne bëxarëk bën gër Amara andebën. ²¹ Angëmëne cëñ ga xeŷ bame mërëxand irebën: “Në end ga ŵa këme ekani ed gër ecës exëna eñ këne xitixënënd doro gër lëngw irewën!”»

²² Felikës ga nang baxo aye end cale ind Axwën Yesu eñ, fela këbi eni bakaw akey acëxe gër kiti. Er re baxo: «And ko yow Lisiyas, emun end ocorođa eñ, axaman këme axaman endey endewën eño.» ²³ Ata fel këño alëngw ar ocorođa an eño mëla Pol gër epëra bari këreño pokëraf na bête, ebi tebënd bërexëm bën eno dëcara.

²⁴ Ga xeyërak, Felikës sëfërëgu këni gë

Dërusicil, asoxari Ašëwif ar ÿër baño an. Lawñen ko eno mëlawa Pol. Na faxët këño ga ko reya end ekwëta ed Yesu Kërisët en. ²⁵ Barikan ga ko yeyan end ediya ed gë or šenene en, gë end ekwëyëta ed betëmbak en, do mène Kaxanu axiti këbi xiti bela bën akey amat, ata yëdara ko Felikës do re ko: «Gwac ex and doro aň, bakal, and ke fiatana aň awac këmi wac.» ²⁶ Ayëla baxo, yëland bête mène kodï këño yël na Pol, mëñ baxo lawñenaxënënd lañ eno mëlawa eni kanar gë mëñ. ²⁷ Mondako xucak bëniy bëki, Felikës ga rëfali këno owun ol bëtëgu ko Porësos Fesëtis. Do ebi din oyekax Bëšëwif bën, Felikës sëb këño Pol gër epëra.

25

End Pol do gë Fesëtis en

¹ Bakey batas ga xucak elod ga fiatëgu ko Fesëtis na gër Sesare, ye ko yañ gër Yerusalem. ² Ata bëšadaxan bëlëngw bën gë bëxarëk bër Bëšëwif bën xacali këno endey end Pol en. Axara xara bano ³ exo ma ebi din oyekax ga wëlaw wëlaw këño Pol gër Yerusalem. Xarak bën anëka bani xëñenand enëbi kaš bëwëla bën gër fëña eno dawaxën. ⁴ Fesëtis yaka këbi mène Pol gër Sesare xwëtaya këno do mène mëñ gogo ko baka fën. ⁵ Re ko bête: «Awa bër gapak bër gër Amara andewën bën, tëfërëlemi do angëmëne eñëñenax exëna gër ala ajo eno dëxwëx.»

⁶ Fesëtis baka ko gër Sesare, aňo keyëra bana na gër Yerusalem nëmëc bakey banjongëbatas

ba epëxw. Në ecan ijo, ga ÿëpa ko gër aciw̃ and kiti, law̃ën ko eno mël原因 Pol. ⁷ And hateliw keno Pol aŋ, Bëšëwif bër xaniw bax gër Yerusalem bën xeta keno do keno nagašanërand betëm bendanjëm bend ani kor bana eno masin axiti an mène ðal dëŋ këni reyand. ⁸ Barikan ga këbi yaka, Pol re ko: «Wëno ÿoweÿ ame men ex na. Ame ðif ex na acariya and Bëšëwif aŋ, ame men ex na paß gë Aciw̃ and Kaxanu aŋ, do amo menan ex na Sesar.» ⁹ Fesëtis ga ÿandi këŋo ebi din oyekax Bëšëwif bën, wëka këŋo Pol: «ÿandi ki nde ey ye yaŋ gër Yerusalem eni kitix xarak wëno me gixeli?» ¹⁰ Pol yaka këŋo: «Ga xwëša këme ako gër aciw̃ and kiti and Sesar, awa ro fo ÿapëk ene kiti. Wëj dëŋ aye nang këy mène gematak amëni menan ex na Bëšëwif bën. ¹¹ Angëmëne awen wën këme, bëte angëmëne ari ri këme amena and ÿapëk ene ðawaxën, ame mëka ex na ene kwëÿëtali ecës el. Bari angëmëne end ðal ax gi ex na gër bend këne nagašandërand, gabatak ax kor na exe dëxw gër otaxan odebën. Wëno Sesar wëka këme exe kiti gër Rom!» ¹² Fesëtis ga wëlërëgu këni gë bela bër baŋo rëcarand gër kiti bën, fel këŋo Pol: «Awa gayikako Sesar re këy exi kiti, aye këy ye gër lëngw irexëm.»

End Pol, gë Agëripa do gë Berenis eŋ

¹³ Ga xeyërak, emun end bano wăcënd Agëripa eŋ sëfërëgu këni gë Berenis na gër Sesare eno cëma Fesëtis. ¹⁴ Ga bafi xeyërand na bandanjëm, Fesëtis ga këŋo felëra Agëripa, emun eŋ, endey end Pol eŋ, re ko: «Felikës

ala seb kēŋo na ro gēr epëra kitirëxe. ¹⁵ And ye bame gēr Yerusalem aŋ, bēšadaxan bēlëngw bën gē bēxarëk bër Bēšëwif bën lëxw këno gēr ndam do re këni mo nöp. ¹⁶ Ayaka yaka këmëni mëne Bërom bën ani wata ex na enöp ed ala, xarak ala ajo abi yaka ex na pere bër kēŋo lëxwënd bën gēr bend këno nagašänënd. ¹⁷ Ayow yow bani ro gēr Sesare, bête wëno amëni cac ex na, ataŋ nē ecan ijo yēpa këme gēr aciw̃ and kiti do re këme eno mēlaw ala ajo. ¹⁸ Bër kēŋo lëxwënd bën ga xani këni yeyandëra këni. Bari amena gamatak gēr band bame yëland wëno ari ri ko ani deya ex na. ¹⁹ Er bani šampërend wayët bend cale indebën do gē end ala ar këno w̃acënd Yesu. Bën këni rend ašës šës ko, barikan Pol mēŋ ko rend mëne abëngw exo. ²⁰ Wëno cēŋ, ga wëlandëra ke gē endey end mondako eŋo, wëka këmo Pol ba aŋandi yandi kēŋo exo ye gēr Yerusalem eno kitix. ²¹ Barikan Pol re ko mëne endey endexëm eŋo, emun etëm end gēr Rom eŋ kē xiti. Ata fel këmëni ocorođa ok eno kwëtaya gēr epëra xali mëni dāwën eno mēla gēr Sesar.» ²² Ata re ko Agëripa: «Wëno aŋandi yandi ke bête mo baxët ala ajo.» Yaka kēŋo Fesëtis: «Awa ecan, awël këyo wël.»

²³ Ga xeyëk, Agëripa gē Berenis sēfërëgu këni sir-sir gē enga end bër laŋëtëgu babi eŋ: gē bemun bend ocorođa beŋ, do gē bela bër gapak bër angol and Sesare bën, lil këni gēr aciw̃ and kiti. Ga lawën ko Fesëtis, wëlaw këno Pol. ²⁴ Ata re ko Fesëtis: «Agëripa wēj emun eŋ, do wën đek ang barërëgu këne ro ak, awat këno watënd ala ajo. Bulunda ir Bēšëwif in đek lëxw këno

gër ndam hik gër Yerusalem, hik ro gër Sesare. Caw ako bani xeÿënd mène aŋo ñap ex na exo bayi ga ko liya. ²⁵ Wëno cëŋ afëni fëni ke mène amena and këno laŵaxën ax gi ex na. Barikan ga re ko mëŋ dëŋ mène Sesar, emun etëm end gër Rom eŋ, këŋo xiti, ÿapanaxën ke mo dafwëneli. ²⁶ Barikan er këmo ÿëgwën gë endey eŋo in, ame cot ex na. Mëŋ wëlxënëgu këmo gër ed barëreŋu këne ro, adofa eyo wël Agëripa, wëj emun eŋ. And këyo wëkara aŋ, wëno aŋot këme ŋot er këme ÿëgw in. ²⁷ Wëno mo dafwëneli andepëra ñëgwërëxe bend lëxwaxën këno gër kiti beŋ, axe yexënan ex na.»

26

End Pol do gë Agëripa eŋ

¹ Agëripa fel këŋo Pol: «Anëka sebën këmi eyeyan el, eyëbi yaka bër ki lëxwënd bën.» Ata Pol ga yën ko ataxan aŋ, ÿana ko ko rend: ² «Agëripa, wëj emun eŋ, awa doro wëno mban nëngan ke ga këmëni yakand ako gër lëngw irey Bëŝëwif bën gër dëk bend këne nagaŝandërand beŋ. ³ Gayikako aye nang këy bend rëpëk gër Bëŝëwif do gë bend këni ŝampërend beŋ, awa axara xara këmi ey buŋa eye ŝaxëtaxën.

⁴ «Bëŝëwif bën dëk anang nang këni aniyand andam aŋ elod and hi bame ŝambenjar aŋ. Anang nang këni mène ŝëf gër bër enëng endam hi bame gër Yerusalem. ⁵ Bën elod anëka fo nang këne, do axor këni xor eni deya, ga ÿandi ÿandi këbi, mène wëno aniyand and ofariŋeŋ bame liyand, bën bër ex amara and Bëŝëwif and

kë balëkënalind enim cale indefi aŋ. ⁶ Barikan doro wëlaw këne gër kiti në end ga wã këme mëne anëka ðatëguk er bani yarënd bëxarëk bërebi in, er beya babi Kaxanu in. ⁷ Do bandëwëra epëxw gë baki band bulunda irebi baŋ, band këŋo şalend Kaxanu gëmëd gë goyat baŋ, ayar këni yarënd er beya baxo Kaxanu in ex ŋata amëd and liya këni bën aŋ. Mëŋ ex wëj emun eŋ, nangël mëne në end ga wã këme anëka ðatëguk er këni yarënd ijo in këne nagaşandëraxënënd Bëşëwif bën! ⁸ Inewã hi kën gë oŋepëgënan od mëne ax mënd ex na ex gi dal mëne Kaxanu axanin këbi xaninënd bëşëk bën eni bakaw gër aniyan?

⁹ «Wëno er bame yëland aŋap ŷap ke me kemëna mbaŋ me wëlëbël oŵac or Yesu Ibënasaret ol. ¹⁰ Eŋo bame rind gër Yerusalem: wëno dëŋ babi sëränd bëwënëk bëranjëm do mëni mëla gër epëra, gë or gapak or bane yëlënd bëşadaxan bëlëngw ol. Do and këni xetan enëbi dawã aŋ, wëno şëf gër bër bax rend dawëlenëbi bame hind. ¹¹ Ata gër dek baciw bacaleya band Bëşëwif asoron bamëni soronënd mëni nëyalixën eno cir Kaxanu. Ga ke xureli ekoŷën ed xoŷën bamëni el, xali gër bangol baniyer bamëni yenënd.»

End osede or Pol eŋ

¹² «Mondako xani bame ond gër Damas oŋ ga lawën këne bëşadaxan bëlëngw bën gë okayëta ir baxe yëlënd or gapak ok. ¹³ Agëripa, wëj emun eŋ, and hik eñan keŋ gër gaf aŋ, gër fëña watëgu këmi, elod gër orën angoben and kë ŷegënd

nēmēc eñan eñ ga ñobaw këbo wëno gër bër enga endam bën. ¹⁴ Wëcëra këmi dëk rebe-rebe gër ebar do wël këme oniŵ ga ke yeyaneli gë eyeyan ed arameyeñ el: “Sol, Sol, inewã këye rixëraxënënd? Mama fo këy legënanđ ang ejel ed këño xacërand exo mëši xarak gë bebër kesëkes këno facënd el.” ¹⁵ Ata wëka këme: “Axwën, wëj noño wa hi këy?” Yaka ko Axwën an: “Wëno ex Yesu, ar këyo rixërand an. ¹⁶ Barikan kanil, ey kwëša gër osapar oreğ gayik në eño šanaŷaxën këmi: asana sana këmi ey gi ariyenin aram do sede iram ey tēfëtaxënënd bebër wateli këye bën do gë bebër këmi ŵasinëđ bën. ¹⁷ Wëno ki racët mërëxand ir Bëšëwif do gë bër ax gi ex na Bëšëwif do këmi laŵënënd gër ndebën ¹⁸ eyëbi pëđëtaxën bangës bañ, eni can gër ecamëđan, eni dīlaxën gër angoben; eni can gër mbëña ind Sindan, eni dīlaxën gër owun or Kaxanu. Do angëmëne aŵa ŵa këni, eni cotaxën eteban ed beñëñëxax bende bën el do gë er fenan këmëni bër wënëk pađ gë ekwëta ed xwëta këne el.”

¹⁹ «Awa nangël Agëripa wëj emun eñ mëne wëno ame ñëp ex na me tēf er ŵasin ke orën in. ²⁰ Barikan ga ŷana këme gër Damas, ye këme gër Yerusalem, sēf këme dëk ebar ed Yude el, do ŷaw këme gër owar or bër ax gi ex na Bëšëwif. Afel fel këmëni bēla bën eni nëngwët ola ore bën ol, eno kwëta Kaxanu do eni di bebër ŷapëk eni dind bër nëngwëtëk ola ore bën bën. ²¹ Në end eño sëraxën këne Bëšëwif bën gër Aciŵ and Kaxanu, do xacëra këbi ene đaw. ²² Barikan Kaxanu nëkona ke gë oyekax

orexëm ol. Mëŋ bayixën këme abëngw xali doro do këme reyarand gër ed këni barër bela, hi këni bërëtoc, hi këni bër gapak, wayët er re bani aňatëgu kë ħatëgu Moyis gë bëlawënel bër Kaxanu in. ²³ Er reya bani ijo ex mëne Afexën an asoro bax exo toro xali eno đaw̃ do mëne mëŋ kë ħid aňanar ar kë xani gër ecës an. Mëŋ këfi sëfëtëtandëra angoben and apexa aň Bëšëwif bën do gë bër ax gi ex na Bëšëwif bën.» ²⁴ Ata Pol ga ko yeyan mondako Fesëtis fërëfata ko do xeŷ ko: «Pol, wëj anëka šen ki! Onangëran osëm orey ol šenën ki!»

²⁵ Yaka këŋo Pol: «Ali, alëngw Fesëtis, axe cen ex na đe. Barikan eyeyan ed đal ed gë onden el këme reyand. ²⁶ Emun eŋ anang nang ko beŋo đek, do wëno mëŋ këme yëxwaxënënd me yeyan kerët. Gayikwa afëni fëni ke mëne ŷoweŷ axo nem ex na, enimin, beŋo đek ax gi ex na beconëšon. ²⁷ Agëripa, wëj emun eŋ, aŷa nde ŷa këy er re këni bëlawënel bër Kaxanu in? Anang nang këme mëne aŷa ŷa këy.» ²⁸ Ata Agëripa fel këŋo Pol: «Tëkër fo bayik eye kor me gi këreceŋ!» ²⁹ Yaka këŋo Pol: «Bayik tëkër fo bayik mbaŋ, kido Kaxanu aŷa ŷa ko en gido ang wëno ak wëj gë đek bër ke baxëtënd bën xarak, anun pokërax na gë gweyele-gweyele!»

³⁰ Ata emun eŋ Agëripa, gë gofërëner in Fesëtis, gë Berenis do gë đek bër ŷëpara bax na bën xani këni. ³¹ Ga këni ŷaŷira këni rend: «Gër ala ajo, amena and këno lawaxën ba eno pokëraxën gë gweyele-gweyele, ax gi ex na.»

³² Agëripa fel këŋo Fesëtis: «Ala ajo ar etebët

hi doxo kido axo de bana eņo kiti Sesar.»

27

End emëla ed Pol gër Rom eņ

¹ And faỹ këni gër owëkw mëne mi ye gë kulun in ond gër ebar ed Itali oņ, gë alëngw ar ocoroda od emun etëm end gër Rom eņ hi bami, do Yuliyus bano wãcënd. Mëņ lawën bano ebi mëla Pol do gë bandepëra bacandaw. ² Kulun ir angol and Adëramit babo wëland. Ata xasëk gër angwëngw bëņa fo bëņa fo, ebar ed Asi el. Ga xucak ebar elo, wëla këbo gand etiwx. Arisëtarëk, ar gër ebar ed Masedëwan do hi baxo Atesalonik an, na baxo polo gër kulun gë biyi.

³ Në ecan ijo, ñat këmi gër bëņa ir angwëngw and gër Sidonj. Ata Yuliyus ga likina baxo paß gë Pol, seb këņo exo ye gër odawo odexëm do eno yëlaraw şëlafana. ⁴ Ga fakët këmi na oņe oņ, kulun irebi in sëfak bëņa ir gand oşir or Şipër in gayik aped fed bax xocëgund bongoc boņ. ⁵ Ata ga xas këmi cangët angwëngw and jey gër owar or Silisi do gë Paņëfili aņ, ñat këmi gër Mira, gër ebar ed Lisi. ⁶ Fën şotënëx babo alëngw ar enga end ocoroda an kulun ir këbo wëla ir Alekësandëri in ond gër Itali oņ. Ata nëmbëta këbo gër kulun ijo. ⁷ Bakey bandanjëm xas bami endëmane fo. Hat këmi gë ojaw fo gër angol and Kënidos. Do ga bax xocënd mbaņ ekoc el sëkwan këmi mi kwëşa gër bëņa. Ata xuca këmi gër angol and Këret gand bebët ir Salëmone. ⁸ Kwël gë enëyër el fo sëfa këmi bëņa in, ñataxën këmi

gër ed këni w̄acënd «Bakegëtaya Banjekax», ler gër angol and Lase.

⁹ Bandanjëm xeyëra babo yerëxe mbañ do kwël bax fiğenënd ekas ed gë kuluñ el gayik anëka xuca bax etiwi ed gë amëd and gë ayem el. Mëñ felaxën babi Pol bër bax yerëtënd end oñe bën: ¹⁰ «Lawo bën, wëno er këme watënd mène angëmëne kwël fakët këne oñe ond gë kuluñ oñ, oñe oño ax gi na ond gë enemi këm, do ond gë er kë nëxena këm gër oÿënga or këne w̄elande, do bëte ax gi na ond gë enemi ed aniyän andebi këm.» ¹¹ Barikan Yuliyus, alëngw ar ocoroda an, xwëta ko nëmëc er re bani abërëš an do gë axwën ar kuluñ in, yepan këño er yeyän baxo Pol in. ¹² Nëmëc eño, eni bayi gër bëña ir angwëngw año na gë amëd and gë ayem añ, abi mëndan bana. Ata ÿëmbëta këni bela bër rek eni dëkwët anjëm and këni xawënd yañ gër kuluñ añ ex kasaxën. Axacëra babi xacërand, angëmëne awënd wëndëk eni ñat gër Fenikës, gër bëña ir angwëngw and gër Këret. Ga hi bax xegëtaya in ambëtëb ir acëla-eñan do gë ambataš ir acëla-eñan, fën ÿandi babi ebi kucax amëd and gë ayem añ.

¹³ Ingoc ind xaniw bax ambëtëb bax xocënd ata yëla këni axor këni xor eni di er fëna bani in. Neÿ këni eni cëpët dun isibax ir kë xwëšaxënënd kuluñ in, do këni xasënd bëña fo bëña fo ler gër Këret. ¹⁴ Barikan gogo nde ga rëmëguk ekoc etëm ed tëb ed këni w̄acënd «Ekoc ed ambataš ir apën-eñan» ga xaniwëk gand ošir. ¹⁵ Ata ekoc etëm ed tëb elo lëfërirak kuluñ in xali sëkwanëk ex kas aped-fed do kwël sebaya

këmi këbo wëland sam-sam. ¹⁶ Ata ga këbo ri ebo kucali gand ambëtëb and ošir osil or këni wăcënd Kahuda aŋ, bëriyeni bër gër kuluŋ bën gë ojaŵ xor këni ikuluŋ ind ecëpëtaxën in. ¹⁷ Ga nëy këni yaŋ, wëd këni ogux ok šerixën këni jey kuluŋ isëm in. Do ga bani yëdand efi capali gër Sirët, do kuluŋ in ex dëgwayax gër eđini, fedali këni anjëm and bax xasaxënënd aŋ. Mondako bami xasënd sam-sam. ¹⁸ Ga xurik ang bašo lëfërira ekoc etëm ed tëb ak, në ecan ijo, bëriyeni bër gër kuluŋ bën lap këni olëb orëmar polo gër angwëngw. ¹⁹ Do yatir akey atasën, bëriyeni bëjo dëŋ lap këni oÿënga or kë xasaxënënd kuluŋ oŋ. ²⁰ Ata mondako ri këmi bakey bandanjëm watërëxe and goyat aŋ eňan eŋ do and gëmëd aŋ, oŵal oŋ. Ata ga këŋo bëndër ekoc etëm ed tëb el, seb këmi eyëlara ed afex këmi fex el.

²¹ Abami yambëra na elod anëka fo. Ata ga xani ko xwiriš Pol, re ko: «Kido abaxët baxët bane and re bame ene bayiye gër Këret aŋ, oÿënga or nëxenarak oŋ ax nëxena dona do or lap kën oŋ an đap dona. ²² Barikan gërëgako er këmün felënd in ene kapinaye, ala gabatak ax nemi na. Kuluŋ in fo këŋo noÿeli. ²³ Yama meka ir Kaxanu ir xwën ke do këmo šalend in ga šanayaxën ke gëmëd felëra ke. ²⁴ Re ko: “Pol aňat këy ģat gër kiti ind Sesar, kërey yëdara na. Do Kaxanu wa seban këŋun wëj do gë đek bër bar kën kuluŋ bën.” ²⁵ Mëŋ ex, bësošan kapinayin! Wëno axwëta xwëta këmo Kaxanu mëne ang fel ke ak kë hi. ²⁶ Biyi në bëŋa ir ošir këbo šilenix.»

²⁷ Yatir sèkèk bakey epèxw gè ßanax gëmèd, ekoc etèm ed tēb el nē emēla babo gēr angwēngw and kēni wācēnd Mediterane. Emēd ekarèk el, bēriyeni bēr gēr kuluᅇ bēn hik kēbi nangēde ebar kēmi sēkand na fo. ²⁸ Lap kēni atēyixēn and etiwāx aᅇ sēk kēni ometēr ofēxw osas gē ocongoki. Ga wēla kēbo imbad, lap kēni gašēxe atēyexēn aᅇ, sēk kēni etiwi el ometēr alapem gē ocongotas. ²⁹ Ata ga bani yēdand ba ekoc el aᅇyēn kē ᅇyēn kuluᅇ in gēr bēᅇa ir gē bongaᅇ, lap kēni odun onax okwēšaxēn ok gand epoy ed kuluᅇ do kēni yarēnd ex weca. ³⁰ Barikan bēriyeni bēr gēr kuluᅇ bēn ašala bani šaland eni naᅇa na gēr kuluᅇ. Ata kēni fedalind ikuluᅇ itil iᅇ polo gēr angwēngw ga kēni ri nangēde eni kas elod na gēr ecēn ed kuluᅇ fo ᅇandi kēbi eni dāpaxēn nacēt odun okwēšaxēn ok. ³¹ Ata Pol fel kēbi ocoroda ok do gē alēngw arebēn an: «Angēmēne bela bējo ani bayi ex na yo polo gēr kuluᅇ, wēn an pex na de.» ³² Ata ocoroda ok saw kēni bad ogux od ikuluᅇ ind ecēpētāxēn ok do seb kēni latik polo gēr angwēngw. ³³ Damana ex wecaxēn, Pol ga wāc kēbi bela bēn dek, fel kēbi eni kapina do eni yambēra. Ata re ko: «Doro sèkèk bakey epèxw gē ßanax elod ga kēn šēnind gē enjo eᅇ. ³⁴ Mēᅇ kēmūn felaxēnēnd en kapina do en yambēra. Mondako fo kēn fexaxēn. Ala ax cēs na, ado gē emban ematak an dāpēta na.» ³⁵ Ga ᅇata ko eyeyan elo, wēd ko amburu, šēkwa kēᅇo Kaxanu ogēs od bela dek, šobēta ko do ko yambēnd. ³⁶ Ata bēn dek ga xapina kēni, yambēra kēni.

³⁷ Biyi d'ek er hi bami polo gër kuluŋ bela okeme oki gë ofëxw ocongoxi gë bëcongabab. ³⁸ And yambëra këni bën d'ek aŋ, yëfënd këni eyamb el gër men eni bašëtaxën asi bëtifa ir kuluŋ in.

End enoŋeli ed kuluŋ eŋ

³⁹ Ata ga wecak, nemëra këni bëriyeni bër gër kuluŋ bën xali ani kwita ex na ebar el. Wat këni moŋang gër ed hëfësëk angwëngw aŋ ebar el. Ata yandi këbi eni mëla fën kuluŋ in angëmëne awënd wëndëk. ⁴⁰ Ata šëpët këni odun okwëšaxën ok, eni kasaxën polo gër angwëngw. Fët këni ogux od xapaxën bani amërëšaya ok do lëkwët këni yaŋ anjëm akasaxën atil and gër lëngw ir kuluŋ aŋ, ebo kocelixën gand bëŋa. ⁴¹ Barikan kuluŋ in šëši këŋo në amun and edini mërëxand ir bengux beki bënd men. Aŋo rëgwayak ecën ed kuluŋ el. Do men oŋ ga bax xanind bomeŋ bomeŋ gë ojaŵ od mbaŋ, yoyëk epoy ed kuluŋ el xali hëbirak.

⁴² Ocoroda ok yandi këbi enëbi daŵ bandepëra baŋ këdi ko naŵa amat exo kas xali exo kegëta. ⁴³ Barikan alëngw ar ocoroda an ga faÿ baxo gër emëkw edexëm eŋo pexën Pol, šëban këbi eni di er faÿ bani in. Fel këbi bër xam bax men bën eni d'ëngwa gër men do eni kas xali eni kegëta gër ebar. ⁴⁴ Bër kë bayi bën ebi kacëra eni kas bërëmar gë bangomb-gomb baŋ, bëjo gë baton band šangëtarak gër kuluŋ baŋ. Do mondako xegëta bani bën d'ek bëbëngw gër ebar.

28

End Pol gër ošir or Malët eŋ

¹ Ga xegëta këmi mondako bëbëngw, nang këmi mëne gër ošir or gër ed xegëta bami na, Malët këni wăcënd. ² Bër lëg na bën xaca kënëbo aye fo. Ga bax sëbënd do bax yemënd, wëla kënëbo dëk ler në xodux or fëtën bani. ³ Pol barëgu ko imok ind obeñët exo dëxwaxën gër xodux nangërexe andën wëdëli këŋo na. Ata ga yëkak xodux ol, ekifoxifo el šanëgu ko gër imok, do lara ko gër ataxan andexëm. ⁴ And wat këno ekifoxifo el ga lara ko gër ataxan and Pol aŋ, bër lëg bax na gër ed ebani bën këni felërënd andebën rebën: «Awa ala ajo, alaw̃ ar bela dëŋ exo, gayikako ecedë fexëgu ko gër angwëngw, kiti iŋ aŋo teb ex na exo dīya.» ⁵ Barikan Pol wërëngënja këŋo andën aŋ bërëfët gër xodux do yoweÿ aŋo gi ex na. ⁶ Er bani šëninđ bela bëjo eno wat ga këŋo bëlan ataxan aŋ, ba exo wëc kërud. Barikan ga šëkira këni xali nëkak, wat këni mëne yoweÿ aŋo gi ex na. Nëngwët këni anjëlän aŋ do këni rend mëne Pol angoc exo.

⁷ Ler na, iciw̃ hi bax na ind xwën baxo alëngw ar gër ošir olo do bano wăcënd Pubëliyos. Mëŋ xwëtaya baŋo ang odawo odexëm fo do lakira këmi bakey batas gër ndebën. ⁸ Sëm ir Pubëliyos monaki hi baxo. Ašëxw šëxw baŋo do lëk baŋo angëreli and gë ošat. Ga lil ko Pol gër ed laki baxo, šalen këŋo mokwëtan otaxan ok, ata fak ko. ⁹ Ga xucak eŋo, yowëraw këni bëšëxwëra bëšëxe bër lëg bax na gër ošir, bën bëte fakëra këni. ¹⁰ Ata mbaŋ fëb banëbo bela bën do

and fakët këmi d̄amana aŋ, fenitaran kënebo ocëlafana od ŷap bax mi mëlali ok.

End Pol gër Rom eŋ

¹¹ Ga xucak opacaŷ otas, wëla këbo kuluŋ ir gër Alekësandëri in, ir bani w̄acënd «Josëkir»* in. Kuluŋ ijo na gër oŷir olo xuca baŋo amëd and gë ayem aŋ. ¹² Ga ñat këmi gër bëŋa ir angwëngw, ler gër angol and Sirakis, xeyëx këbo bakey batas. ¹³ Ga xanik na kuluŋ ir babo wëland in, xasëk bëŋa fo bëŋa fo xali gër angol and Regiyo. Në ecan ijo, ekoc el ambëtëb bax xocënd, ata bakey baki fo ri bami ñataxën këmi gër angol and Pusol. ¹⁴ Fën sëkëx bamëni bëmaŷe bënd xara babo mi teyëta loxo na gër ndebën. Ata mondako xuca këmi ond gër angol and Rom oŋ. ¹⁵ Ga wëlëx këni endëbi eŋ, bëmaŷe bënd gër angol aŋo bëŋ xacaw kënebo xali gër lumo ir gër Apiyus, do xali gër ed bani w̄acënd «Baciŷ band bëliyer batas». Pol, sam ga wat këbi šëkwa këŋo Kaxanu do xapina ko.

End epëmëra ed Pol gër Rom eŋ

¹⁶ And ñat këmi gër Rom aŋ, wëla kënebi bandepëra baŋ gër epëra. Barikan fel këno Pol exo dëg në ešëxen, gë šoroda ir baŋo nëkonand in. ¹⁷ Ga xucak bakey batas, Pol w̄ac këbi bëlëngw bër Bëšëwif bën. Do and barërëgu këni aŋ, ga këbi felëra ko rend: «Bëmaŷe, wëno afëra fëra bane gër Yerusalem do lëxw këne gër otaxan

---

* **28:11** 28.11 Oŷac olo gër bëndacan bënd Bëgërek wëdëgu bani. Bëtöx bëca bënd wëli bax mbaŋ hi baxëna bënd banëbi w̄acënd Casëtor gë Polikës do banëbi w̄acënd bëte «Ojosëkir ok».

od Bërom, xarak ŷoweŷ ame men ex na. Amëni menan ex na Bëšëwif bën, bëte ame yepën ex na bebër rëpën këni bëxarëk bërebi bën. ¹⁸ And wëkara këne Bërom aŋ aŷandi ŷandi babi ene tebët gayik amena and këne lawaxën ane wateli ex na. ¹⁹ Barikan Bëšëwif bën ga hëp këni ene tebët in, nëŷali këne me mëka exe kiti Sesar. Xarak, mëni bar kiti bër enëng endam gë Bërom bën, gë təkër ak axe ñandi ex na. ²⁰ Në end endey eŋo xara këmun en yow ene watëre do mun pelëra. Ga wã këme mëne er këni yarënd bulunda ir Isërayel in anëka hãtëguk fokëraxën këne gë gweyele-gweyele ijo.»

²¹ Bëšëwif bër yow bax na bën yaka këno: «Biyi kayëta ir xaniwëk gër ebar ed Yude ir gë endey eŋo ami kana ex na. Bëte imaŷe gimatak ax yow ex na gë endey end këbo felati, ba gë eñëŋënaŷ end ri këy. ²² Barikan aŷandi ŷandi këbo mi wël er këy yëland wëj in gayik cale ind sëf këy iŋo gër ed ex yo kë fëtënd akucara.»

²³ Ata fënëta këni akey and këni bakaw aŋ na gër iciwë ind Pol. Ga hãtëguk akey aŋo, nëmëc ŷëmb bani bër yow bax bën. Gër eyeyan edexëm, Pol areya reya baxo end owun or Kaxanu eŋ. Gë acariya and Moyis aŋ do gë er ŷëgw këni bëlawënel bër Kaxanu in baxo šaland ebi kor eno kwëta Yesu, elod gëbër xali genëka. ²⁴ Bërëmar xor këbi xali wã këni end babi felënd eŋ, bëjo hëp këni eni ma in. ²⁵ Ga këni šapër ketërexe në end emat, fëco bërëwëk bën, fëco bër hëpëk bën. Pol baš ko wayët eŋo: «Dal reya baxo Angoc Amënek aŋ and babi felërand

bëxarëk bërewën aŋ gë etëŷ ed alawñënel Esayi el: ²⁶ “Yel gër bulunda ijo eyëbi pel:

Aye kën ŷana en wëlënd bari aŋun pëni na;
aye kën ŷana en nëkonënd bari ŷoweŷ an wat
na.

²⁷ Gayik owëkw or bulunda ijo oŋ afarëfadi farëfadi;

Banëf baŋ ŝoya këni do bangës baŋ xëw këni;
këdi këni wat gë bangës bandebën baŋ,
këdi këni wël gë banëf bandebën baŋ;
këdi këbi fëni gë owëkw orebën oŋ,
do eni nëngwëta mëni pakëanaxën.”

²⁸ «Awa nangiŋ mëne apexa and yëlëgu këbo Kaxanu aŋo, alawñëneli lawñëneliw këbi bër ax gi ex na Bëŝëwif bën: bën abaxët këni baxët.»

²⁹ And ħata ko Pol eyeyan elo aŋ, Bëŝëwif bën wăŷira këni do këni ŝampërexënd. ³⁰ Mondako ŷëpa baxo Pol bëniy bëki na gër iciw ind wëd baxo luwas. Na bafi xacand dek bër bax yowënd eno wat bën. ³¹ Afem baxo femënd end owun or Kaxanu eŋ do bafi sëyalind end Axwën Yesu Kërisët eŋ gë anjiŷ këm do ala abanjo ŝëban na.

Oniyan
Oniyan: Oniyan (New Testament+)

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Oniyan)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

8b7902f3-5e35-5b89-86b2-c6da1be458b9